

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

3^E JAARGANG

WOENSDAG 6 NOVEMBER 1918

No. 149

ROTTERDAMSCH BANKVEREENIGING

Rotterdam 's-Gravenhage

Boompjes	Mauritskade
Delfshaven	Bezuidenhout
Feijenoord	Kneuterdijk
Glashaven	Naaldwijk
Schiedam	Rijswijk
Vlaardingen	Scheveningen

Amsterdam

Rokin

Zaandam

KAPITAAL EN RESERVEN

f 66.000.000,—

NATIONALE BANKVEREENIGING

Hoofddirectie en Centrale
Administratie te Utrecht

Alkmaar, Almelo, Alphen a. d. R., Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Barneveld, Bodegraven, Borculo, Boskoop, Den Burg (Texel), Coevorden, Culemborg, Delft, Deventer, Doetinchem, Dokkum, Dordrecht, Drachten, Ede, Emmen, Franeker, Geldermalsen, Goes, Gorinchem, Gouda, Groenlo, Groningen, Haarlem, Harlingen, Heerenveen, Den Helder, Hengelo (O.), Hoogeveen, Hoogezand, Hulst, Katwijk, Leeuwarden, Leiden, Lochem, Meppel, Middelburg, Nijmegen, Oostburg, Purmerend, Schagen, Schoonhoven, Sliedrecht, Sneek, Stadskanaal, Terneuzen, Tholen, Tiel, Uithoorn, Utrecht, Veendam, Veenendaal, Vlissingen, Wildervank, Woerden, IJmuiden, Zeist, Zierikzee, Zutphen, Zwijndrecht.

KAPITAAL EN RESERVEN

f 7.200.000,—

De aandacht wordt gevestigd op de afgifte van Binnenlandsche Credietbrieven, waardoor in ruim 80 plaatsen in Nederland gelden franco kunnen worden opgenomen.

ZUID-NEDERLANDSCHE HANDELSBANK

Kapitaal f 3.000.000,—

EINDHOVEN - TILBURG - 's-HERTOGENBOSCH
BRED A - MAASTRICHT - SITTARD - VENLO

HANDELSCREDIETEN

Incassering van Wissels — In- en
Verkoop van Buitenlandsch Papier
Effecten — Coupons
DEPOSITO'S

N.V. Furness' Scheepvaart- en Agentuur Maatschappij

ROTTERDAM—AMSTERDAM

Telegram-Adres: „FURNESS”
Telefoon Nos. ROTTERDAM 7744/47
" " AMSTERDAM N 6866, N 1267

Reeders, Cargadoors, Expeditieus, Kolen-
handelaren, Stuwadoors, Assurateurs etc.

Speciale afdeling voor het bevrachten
van scheepsloadingen per stoomende en
zeilende ruimte.

AAN- EN VERKOOP VAN SCHEPEN

GEREGELDE LIJNEN VAN EN NAAR:

BALTIMORE (Holl. Amer. Lijn) elke 10/14 dagen
*CARDIFF (en Birmingham District) wekelijkse
*MIDDLESBROUGH elken Zaterdag
*STOCKTON ON TEES elken Zaterdag
*SUNDERLAND elken Zaterdag
*ALEXANDRIE elke 2/3 weken
CANADA (via Londen) elke 10 dagen
AUSTRALIE (via Londen) elke 14 dagen
*ZUID-AMERIKA (via Antwerpen) elke 2/3 weken
*MAROKKO (via Antwerpen) elke 14 dagen
CUBA (via Liverpool) elke 10 dagen

Doorvrachten naar en van alle deelen der wereld.
Levering van Engelsche Stoomkolen en Gaskolen.

* Diensten tijdens den oorlog gestaakt.

Nationale Levensverzekering-Bank

OPGERICHT 1863

TE

ROTTERDAM

Stoomvaart-Maatschappij NEDERLAND

AMSTERDAM.

Stoomvaart-Maatschappij ROTTERDAMSCH LLOYD

ROTTERDAM.

TIJDELIJKE MAILDIENST

JAVA—SAN FRANCISCO vice versa
via
Singapore, Hongkong, Manilla, Nagasaki
en Honolulu.

VRACHTBOOTDIENST

van Java naar San Francisco vice versa, in
vereeniging met de Java-China-Japan Lijn.

JAVA—NEW YORK LIJN.

Geregelde vrachtbootdienst van New York
naar Nederlandsch-Indië vice versa, via
het Panama-Kanaal, in samenwerking
met andere Maatschappijen.

JAVA—BENGALEN LIJN.

Geregelde dienst van Nederlandsch-Indië
naar Rangoon en Calcutta vice versa.

De N.V. Hypothecaire Credietbank

Anna Paulownastraat 113
's-GRAVENHAGE

verstrek credieten onder hypothecair ver-
band. Geeft uit 5 % voor hoofdsom en
rente verzekerde schuldbrieven in coupures
van f 1000,—, f 500,— en f 100,—.

De Directie,

Mr. J. J. BERGSM A.
C. PLOKHO OY.

F. & W. VAN DAM

Makelaars in Assurantiën

Wijnhaven 63 - Rotterdam

belasten zich met het
plaatsen van
alle Assurantiën,
onverschillig van wel-
ken aard, geene uit-
gezonderd.

HOLLANDSCHE BANK VOOR ZUID-AMERIKA

AMSTERDAM BUENOS AIRES RIO DE JANEIRO SANTOS

KAPITAAL f 14.000.000,—

RESERVE f 2.100.000,—

ALLE BANKZAKEN OP ZUID-AMERIKA

VERLEENT BEMIDDELING TOT HET AANKNOOPEN VAN HANDELSRELATIES IN
ARGENTINIË EN BRAZILIË

DE GRONINGER BANK

Groningen, Winschoten, Stadskanaal, Wildervank,
Veendam, Sappemeer, Delfzijl, Emmen, Hooge-
veen en Ter Apel (Firma TIMMERMAN & SASSEN)

Kapitaal f 6.000.000,— Geplaatst en gestort f 4.440.000,—

Reserves f 430.501,04

VERRICHT ALLE BANKZAKEN

Belast zich met het incasseeren van wissels op binnen-
en buitenland

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Wester-Suikerraffinaderij
AMSTERDAM

GROOTSTE RAFFINADERIJ
IN NEDERLAND

Levert de mooiste Suiker,
omdat haar zuiveringsver-
mogen het grootst is.

Produceert behalve alle soorten *Melis-
suiker* en *Basterds*:

*Cristallen, groote en kleine, Klontjes
(Cubes), Theeklontjes, Crushed (brokken)
Tabletten, Brooden, Poedersuiker, fijne
Suikers voor Vruchtengebruik, enz. enz.*

The Standard Bank of South Africa, Ltd

ROTTERDAM 15 COOLSINGEL

Telegr.-Adres: Africorum

(HOOFDKANTOOR: 10 CLEMENTS LANE, E. C. 4, LONDON)

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL.	Fl. 12,— = £ 1.
GESTORT KAPITAAL.	Fl. 74.329.200,—
RESERVEFONDS	Fl. 18.582.300,—
NIET GESTORT KAPITAAL. . . .	Fl. 24.000.000,—
	Fl. 55.746.900,—
	Fl. 98.329.200,—

Meer dan 250 Kantoren
in Zuid-Afrika
en elders.

**Behandeling van
alle Bankzaken.**

Vertegenwoordigers en
Correspondenten
over de geheele Wereld.

Pletterij, voorheen L. I. Enthoven & Cie - Delft

Wissels, Veerwissels, Goederenwagens, Draaischijven,
Bruggen, Kappen en Gebouwen, Tanks, Aanlegsteigers.

ZWAAR EN LICHT SMEEDWERK EN PERSWERK.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

AMPENAN, BANDOENG, CHERIBON, HONGKONG, INDRAMAJOE,
MEDAN, MENADO, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG,
SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, WELTEVREDEN.

Kapitaal f 35.000.000,—

Reserven f 17.400.000,—

GRONINGSCH E CREDIET- EN HANDELSBANK

GRONINGEN, APELDOORN, APPINGEDAM, ASSEN EN VEENDAM

Kapitaal f 5.000.000,—

Geplaatst en volgestort f 2.000.000,—

Reserves ruim. f 387.000,—

VERSCHAFT BEDRIJFSKAPITAAL AAN
LANDBOUW, HANDEL EN NIJVERHEID

INCASSO — DEPOSITO — SAFE DEPOSIT

N.V. VAN DER LELY'S TOUWFABRIEKEN

ROTTERDAM,

Boompjes 93.

Telefoon: 3277 en 3296.

Telegr.-adr.: Vanderlely.

AMSTERDAM,

Prins Hendrikkade 16/7.

Telefoon: 7415 N.

Tel.-adr.: Vanderlely-touw.

GRONINGEN,

Der-A-Brug.

Telefoon: 1035.

Telegr.-adr.: Vanderlely.

FABRIEKEN TE MAASSLUIS.

SCHEEPSTROSSEN in alle soorten en afmetingen.

VISSCHERIJTOUWWERK.

Geteerd en ongeteerd Manila-, Sisal-, Nieuw-Zeeland-,
Bombay- en Russisch henneptouw.
Cocostouw.

TRANSMISSIESNAREN met en zonder reguleerbare
koppelingen.

STAALDRAADTOUW voor Scheepsgebruik, Liften,
Mijnen- en Hijschwerktuigen. IJzerwant en Hercules.

ALLE SOORTEN PAK- EN BINDTOUW

MAATSCHAPPIJ

voor

Scheeps- en Werktuigbouw

„FIJENOORD”

ROTTERDAM

Kruisers — Torpedobooten
Onderzeebooten

Mailstoomschepen
Vrachstoomschepen
Baggermateriaal

Machine-installaties
tot 6500 P.K.

Scheeps-Zoelly-Turbines

Machines en apparaten voor
Suikerfabrieken, enz.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

WEEKBLAD

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

In de reeks afzonderlijke geschriften
zagen het licht:

1. Mr. G. VISSERING:

Het vraagstuk van de geldruimte
in Nederland en de Goudpolitiek
van de Nederlandsche Bank

2. Mr. G. J. FABIUS:

Het Bankwezen in Nederlandsch
West-Indië

Prijs per nummer f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH &
VAN DITMAR'S UITG.-MIJ., Rotterdam

HEEMAF

Telefoon Nos. 54, 82 en 119

ELECTRISCHE
APPARATEN EN
INSTRUMENTEN

COMPLETE ELECTRISCHE INSTALLATIES

HENGELO

Telegram-Adres: HEEMAF-HENGELO

ELECTRO-
MOTOREN EN
GENERATOREN

KONINKLIJKE STEARINE KAARSENFABRIEK GOUDA GOUDA

GOUDA KAARSEN — NACHT-, THEE- EN SCHEMERLICHT
STEARINE — KAARSENPIET — OLEINE
CHEMISCH ZUIVERE EN ALLE ANDERE SOORTEN GLYCERINE

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ

GESTORT KAPITAAL f 70.000.000,— STATUTAIRE RESERVE f 12.760.286,—

Hoofdkantoor: AMSTERDAM - Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in NEDERLANDSCH-INDIË:

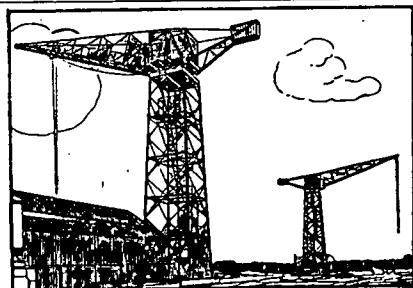
BATAVIA, SOERABAIA, SAMARANG, MEDAN en andere voornamelijk plaatsen.

Vestigingen in de STRAITS-SETTLEMENTS, BRITSCHE-INDIË en CHINA:

SINGAPORE, PENANG, RANGOON, HONGKONG en SHANGHAI.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten,
Incasseeringen en Financieringen, Schriftelijke of Telegrafische Credieten,
Reiscredietbrieven, Deposito's, Rekeningen-Courant,
Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

Nederlandsche Staalindustrie
Rotterdam
Yzerbouw - Lijsten - Kranen

Bank-Associatie
Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 11.500.000,—.

Negentien Kantoren.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, AALSMEER, BEVERWIJK, BLOEMENDAAL, EDAM, HILLEGOM,
HOOFDDORP, LEIDEN, LISSE, PURMEREND, IJMUIDEN, ZANDVOORT.

Volgestort Kapitaal f 4.050.000,—

Reserve f 850.000,—

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

BANKIERS

ROTTERDAM — DELFT — SCHIEDAM — VLAARDINGEN

Behandeling van alle Bankzaken

ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM — AMSTERDAM

Bezorging van alle Assurantiën

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

3^E JAARGANG

WOENSDAG 6 NOVEMBER 1918

No. 149

INHOUD

Blz.

DE DUITSCHE IJZERINDUSTRIE EN DE LOTHARINGSCH MINETTE door <i>Dr. J. Rueb</i>	974
Het Overgangstijdperk in Italië door <i>D. A. den Arend</i> ..	976
Ontginning en Verkeersmiddelen	979
De wijzigingen in de Betalingsbalans der Vereenigde Staten	980
Index-cijfers	981
AANTEKENINGEN:	
Katoenlevering door de Vereenigde Staten	982
Batikhandel en batikindustrie in Ned.-Indië	982
De toeneming van de papiercirculatie in Duitschland..	983
BOEKAANKONDIGING:	
G. v. d. Heyden: Der Ausländische Zahlungsverkehr in Holland, bespr. door <i>Mr. G. Vissering</i>	983
P. A. van der Drift: De financieele paragrafen der Woningwet, bespr. door <i>Mr. G. W. J. Bruins</i>	984
INGEZONDEN STUKKEN:	
Onze Staatsleeningen door <i>Mr. Dr. Ant. van Gijn</i>	984
De Staatsleening en de Naamlooze Vennootschap	985
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	986
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	986
MAANDCIJFERS:	
Rijkspostspaarbank	987
Postchèque en Girodienst	987
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	987
Emissies	987
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	988—996
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins*.

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel*.Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*Telef. Nr. 3000. *Telegr.adres: Economisch Instituut.*Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 12,—. Buitenland en Koloniën f 14,—
per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het
weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonne-
ment volgens tarief. Administratie van abonnementen
en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

BERICHT.

Herhaaldelijk bereikt het Secretariaat, van de zijde
van bibliotheken en andere lichamen, het verzoek om
bemiddeling voor het verkrijgen van den jaargang
1916 der „Economisch-Statistische Berichten”, waar-
van geen exemplaren meer ter beschikking zijn. Hou-
ders van dezen jaargang, die bereid zijn daarvan
afstand te doen, worden derhalve verzocht zich bij het

Secretariaat bekend te willen maken, opdat de gele-
genheid geboden zal zijn, aanvragers met hen in ver-
binding te brengen.

4 NOVEMBER 1918.

In het vorige bericht kon nog vermeld worden, dat
de prolongatierente tot 5 pCt. was gestegen. Op deze
hoogte bleef de notering slechts twee dagen, daarna
liep de koers snel terug, tot 3½ pCt. op Vrijdag, waar-
na Zaterdag weder 4 pCt. genoteerd werd.

De buitengewoon hooge notering in het begin der
week is dus slechts voorbijgaand geweest en reeds vóór
de maandswisseling trad er eenige ontspanning in.
Ook de rente voor particulier disconto, die voorbij-
gaand tot 4 pCt. gestegen was, werd in den loop der
week weder gemakkelijker, zoodat ten slotte tot 3½
pCt. werd afgedaan. Hoewel dus de maandswisseling
geen verdere verstijving van de geldmarkt tengevolge
had en er oogenschijnlijk zelfs eerder een ruimere
stemming heerschte, bleef er toch een sterke geldvraag
bestaan, die hoofdzakelijk bij call geld tot uiting kwam
en ook in den weekstaat van de Nederlandsche Bank
duidelijk bemerkbaar is.

Niet, dat de uitzettingen van de bank zoo buiten-
gewoon zijn geweest. Integendeel de binnenlandsche
portefeuille vermeerderde met slechts 1½ miljoen en
de beleeningen met ongeveer 10 miljoen. Maar de
rekening-courant-saldi van anderen liepen met ruim
36 miljoen terug, zoodat door een en ander het totaal
bedrag, dat aan bankpapier aan de bank ontfrokken
werd, het buitengewone cijfer van ruim 40 miljoen
gulden bereikte. Het totaal bedrag aan bankpapier
heeft nu voor het eerst een milliard gulden over-
stegen en is dus meer dan 3-maal zoo groot als vóór
den oorlog. De omloop van bankpapier is de laatste
maanden gestadig grooter geworden en is sedert half
Augustus met ruim honderd miljoen gulden toe-
genomen. Daar de goudvoorraad in den laatsten
tijd niet meer toeneemt en integendeel deze week met
5 miljoen gulden verminderde, wordt het dekkings-
percentage ongunstiger en is gedaald van 74 pCt.
volgens den staat van 3 Augustus tot ca. 65 pCt. vol-
gens den staat van deze week.

De wisselmarkt was de afgelopen week vrij stil.
In het algemeen bleven de koersen ongeveer op de-
zelfde hoogte. Alleen de centrale deviezen liepen we-
der belangrijk terug, waarbij vooral de Oostenr. Kro-
nenkoers sterke verliezen leed en ongeveer 25 pCt.
lager noteerde dan de vorige week.

DE DUITSCHE IJZERINDUSTRIE EN DE LOTHARINGSCH E MINETTE. *)

Wanneer het Fransch-Duitsche ijzerertsbekken terecht het belangrijkste ter wereld genoemd kan worden, daar wil het blinde toeval, dat het zijne betekenis eerst kreeg door de uitvinding van een Engelschman, die daarmede zijn land allerminst een dienst bewees.

De grondeigenschap, waarop tot heden de metallurgie van het ijzer berust, is het vermogen van dit metaal om koolstof op te nemen, waardoor het smeltpunt daalt tot pl.m. 1100° C. Hierdoor wordt de afscheiding uit de ertsen eerst practisch mogelijk. Het product, het z.g. ruwijzer, laat zich gieten, doch niet smeden of harden en mist dus nog de voor het gebruik nuttigste eigenschappen. Wanneer men uit het ruwijzer smeedijzer of staal wil bereiden, moet het koolstofgehalte door oxydatie verminderd worden. Daar onzuiverheden, met name zwavel en phosphor, het product onbruikbaar maken, stond bij deze bewerkingen op den voorgrond, dat de gebruikte reductiemiddelen vrij van deze schadelijke bestanddeelen moesten zijn. Aanvankelijk bereikte men dit door het gebruik van houtskool. De brosheid van dit materiaal beperkte de afmetingen der hoogovens en stempelde daardoor de ruwijzerwinning tot kleinbedrijf, dat tevens aan boschdistricten gebonden bleef. De uitvinding, om uit steenkool cokes te bereiden, onder verwijdering der voor het ijzer schadelijke bestanddeelen der kool, gaf gelegenheid deze brandstof voor de ijzermetallurgie te gebruiken. De eerste met cokes gestookte hoogoven werd in 1735 in Engeland in bedrijf gebracht. De grootere vastheid van de nieuwe brandstof maakte het in gebruik stellen van hoogere ovens van grootere capaciteit mogelijk, waardoor de ruwijzerproductie gelegenheid kreeg zich nu ook als grootbedrijf te ontwikkelen.

Van deze gelegenheid maakte men in Engeland, daartoe in staat gesteld door het feit, dat aldaar ijzererts en cokeskolen in elkanders onmiddellijke nabijheid gevonden worden, een dankbaar gebruik, wat aan dit land de overheerschende plaats in de ruwijzerproductie verschafte, die het tot 1900 ten opzichte van Duitsland, tot pl.m. 1890 óók ten opzichte van Amerika behield. Zuivere cokes-hoogovens ontstonden eerst na 1849 in Duitsland, waar men tengevolge van het zeldzaam gezamenlijk voorkomen van erts en kolen, in verband met de nog gebrekkige verkeersmiddelen, in ongelijk ongunstiger positie was. In Frankrijk dateert de eerste cokes-hoogoven van 1825.

Inmiddels bleef de verdere verwerking op staal en smeedijzer nog steeds een kleinbedrijf, dat ook niet aan de ruwijzerwinning gebonden was, omstandigheden, waarin de invoering van den vlamoven en het puddel-procédé geen wijziging bracht. Eerst de in 1855 gepatenteerde uitvinding van Henry Bessemer, gaf afdoende verbetering. Volgens deze methode wordt door het gesmolten metaalbad, dat zich in een van een zure vuurvaste voering voorzien convertor bevindt, lucht geblazen. Hierdoor zou, ofschoon de verbranding der koolstof warmte levert, het bad te zeer afkoelen en stollen vóór het product klaar is, ware het niet, dat een ander bestanddeel van het ruwijzer, n.l. het silicium — indien althans in voldoende hoeveelheid (1,2—1,5 pCt.) aanwezig — door zijn hooge verbrandingswaarde en het niet gasvormige verbrandingsproduct, het deficit aanvulde. Deze verwerkingsmethode stelt in staat onder gelijktijdige zeer belangrijke besparing aan menschenkracht binnen korten tijd groote quantiteiten staal te produceeren, waardoor nu óók deze tak der ijzermetallurgie zich tot grootbedrijf kon ontwikkelen.

Van Duitsch standpunt gezien, had het nieuwe procédé echter een afdoend gebrek. Onder de beschreven omstandigheden wordt namelijk de in het

*) Men zie het artikel „Het ijzerertsbekken van Lotharingen” en het kaartje daarin opgenomen, geplaatst in het vorig nummer.

ruwe ijzer aanwezige phosphor niet geoxydeerd en verwijderd, doch blijft in het eindproduct en maakt dit koudbreukig en onbruikbaar. Het procédé leent zich dus alleen voor de verwerking van phosphorvrije ertsen en deze kwamen wel in Engeland, ook in Amerika en Frankrijk, doch zeldzaam in Duitsland voor. Door de nieuwe ontdekking kwam de Duitse ijzerindustrie, door de invoering van den cokes-hoogoven kort te voren in staat gesteld op voet van technische gelijkheid, zij het onder minder gunstige omstandigheden, met de Engelsche te concurreeren, in nog veel slechter conditie dan voorheen. Het eind van den Fransch-Duitschen oorlog trof dan ook deze industrie in een afhankelijke positie aan, waarbij weliswaar sinds 1861 het Bessemer-procés door Krupp was ingevoerd, doch waarbij het grootbedrijf aangewezen bleef, behalve op de verwerking der zeldzame en steeds schaarscher wordende Duitse Bessemer-ertsen, op invoer van vreemd erts of Engelsch ruwijzer. Bij den vrede werden, hoofdzakelijk door de bemoeiingen van den ingenieur Hauchecorn, wel die deelen van Lotharingen, welke het „uitgaande” der Minette-lagen bevatten, met de daarop gevestigde ijzerindustrie bij het Duitse Rijk gevoegd, doch in deze streken was de positie allerminst gunstiger.

Wat betreft deze annexatie, heeft men wel gezegd, dat onvoldoend geologisch inzicht Hauchecorn er toe heeft gebracht niet gelijktijdig het later zooveel kostbaarder gebleken bassin van Briey mede te doen accapareeren. Het is mijns inziens onbillijk de geologie, die zoovele misvattingen, waaronder ook zeer kostbare in onze koloniën, op haar geweten heeft, ook nog te belasten met deze fout, die niet de hare is. Uit het reeds aangevoerde blijkt, dat destijds op zijn best van de ijzerarme en phosphorrijke, doch goedkoop te winnen ertsen van het „uitgaande” verwacht mocht worden, dat zij de concurrentie tegen de Bessemer-ertsen zouden kunnen volhouden, doch dat dieper gelegen erts niet exploitabel kon worden geacht en dat het dit ook gebleven zou zijn, indien niet door de uitvinding van Thomas in 1878 een algeheele wijziging in den toestand ware gebracht. Dat het bassin van Briey dus niet mede werd geannexeerd, was niet door gebrek aan kennis van de geologie van dit terrein, waarin destijds Hauchecorn wellicht meer thuis was dan iemand anders, doch een gevolg van de omstandigheid, dat hij de uitvinding van het basisch convertor-procédé niet heeft voorzien, wat hem moeilijk kwalijk kan worden genomen.

Een en ander blijkt wel uit den gang van zaken onmiddellijk na den oorlog. Weliswaar rustte op de plaatselijke ijzerindustrie de moeilijke taak om het verloren gegane afzetgebied in Frankrijk door een nieuw in Duitsland te vervangen, doch dit zou, zelfs rekening houdend met de algemeene crisis van 1873, den snellen achteruitgang niet kunnen verklaren, waarbij ook in Luxemburg van de 20 hoogovens er 12, mét het eenige walswerk, werden stilgezet. De hoofdrede was, dat men door algeheel gebrek aan phosphorarm erts op het kleinbedrijf van het puddel-procés aangewezen bleef en daardoor buiten staat was te concurreeren.

Reeds vroeger had men de meening verkondigd, dat het mogelijk zijn zou ook den phosphor bij het verblazen te verwijderen, indien het gelukken kon aan den convertor een basische voering te geven en onder toeslag van kalk den phosphor in een slak op te nemen. Het was echter steeds mislukt voor dit denkbeeld de practische uitvoering te vinden. Het gelukte eerst in 1878 aan de beide Engelschen Thomas en Gilchrist een voldoende vuurvaste basische voering samen te stellen. Dit was echter niet de eenige moeilijkheid. De practische toepassing bracht mede, dat in het ruwijzer slechts weinig silicium aanwezig mocht zijn. Te weinig silicium beteekent echter tevens bij het verblazen een te koude charge. Gelukkig kwam

nu hieraan juist het schadelijke element, dat men wenschte te verwijderen, tegemoet. Ook de verbranding van den phosphor levert namelijk warmte — zij het niet zooveel als die van het silicium — en nu zag men het schijnbaar zonderlinge feit, dat het ter grondige verwijdering van den phosphor noodig was aan de charge phosphorhoudenden toeslag toe te voegen, daar de meeste ruwijzersoorten niet genoeg phosphor bevatten, om een voldoende warme verblazing volgens het Thomas-procédé mogelijk te maken. Daar deze toeslag schaarsch was en spoedig duur betaald moest worden, bracht nu de stijging der bedrijfskosten het procédé in gevaar. Dit nadeel veranderde echter spoedig in een voordeel, toen bleek, dat de fijngemalen Thomasslak door haar gehalte aan oplosbaar phosphorzuur een uitstekende meststof was, welke opbrengt de kosten van de ijzer-productie ongeveer dekte en het Thomasstaal een geweldigen voorsprong tegenover het Bessemer-product verschafte.

De Lotharingsche ertsen waren door hun hoog phosphorgehalte, doch vooral ook door de gunstige en constante verhouding tusschen phosphor en ijzer, het materiaal bij uitnemendheid voor toepassing van het nieuwe procédé. Dit procédé, gevonden in Engeland, welk land daaraan weinig behoefte had, kwam in Duitschland tot ontwikkeling en gaf zijnerzijds eerst aan de Minette hare beteekenis. De Deutsche ijzerindustrie, nu haar eindelijk de gelegenheid gegeven werd, zich op haar beurt tot groot-bedrijf te ontwikkelen, deed dit op inderdaad verbazingwekkende manier. Reeds in 1893 werd de Engelsche staalproductie ingehaald, het ruwijzer volgde in 1902. In 1910 werd ook de Engelsche uitvoer, naar waarde en quantiteit, door den Duitschen overtroffen.

	Ruwijzerproductie		Staalproductie	
	Duitschland	Engeland	Duitschland	Engeland
1871....	1.560.000	6.730.000	—	—
1880....	2.729.038	7.875.545	624.418	1.320.561
1890....	2.658.450	8.033.052	1.613.783	3.637.381
1900....	8.520.541	9.003.046	6.645.869	5.130.800
1903....	10.017.901	8.952.183	8.801.515	5.114.646
1910....	14.793.325	10.380.723	13.698.638	6.106.756
1913....	19.309.172	10.649.828	19.028.621	7.786.498

(Opgaven Dr. J. Reichert).

In het laatste jaar voor den oorlog produceerde Duitschland tweemaal zooveel ruwijzer en 2½-maal zooveel staal als Engeland en had dit land geheel van zijn overheerschende plaats in de Europeesche ijzerindustrie verdrongen. In de naburige Fransche districten, zoowel steunende op de Deutsche successen bij het opsporen der ertsen, als op de resultaten, verkregen bij het in practijk brengen van het Thomas-procédé, ontwikkelde zich de mijnbouwindustrie op analoge wijze, zooals in de onderstaande cijfers tot uitdrukking komt.

	IJzererts	Ruwijzer	Staal
1895.....	3.680.000	2.003.868	875.974
1905.....	7.395.000	3.076.712	2.255.223
1910.....	14.806.000	4.038.297	3.413.304
1911.....	16.639.000	4.470.141	3.837.052
1912.....	19.160.000	4.939.314	4.428.514
1913.....	21.714.000	5.311.316	4.635.166

(Opgaven Louis Féraçon).

Tusschen de toestanden aan weerszijden van de grens bestond echter een kardinaal verschil, dat zich in deze cijfers afspiegelt en dat in de eerste plaats veroorzaakt werd door het onderscheid van den aard der minerale rijkdommen, in de beide landen. Daarnaast bestond deze overeenkomst, dat voor beide landen — zij het dan ook wegens diametraal tegenovergestelde redenen — ondanks grooten momenteelen bloei, de toekomst van het ijzerbedrijf donker moest worden ingezien.

De Deutsche ijzerindustrie was door haar geweldige ontwikkeling een kolos op leemen voeten geworden. De vaste basis, het bezit van grondstoffen binnen

de grenzen van het eigen land in voldoende hoeveelheid, begon te ontbreken. Weliswaar bezit Duitschland kolen in overvloed, doch de ijzerertsvoorraad, toch reeds vrijwel uitsluitend bestaande uit erts van laag gehalte, is niet van dien aard, dat de ertsproductie gelijken tred kon houden met die van ijzer en staal. Reusachtige quantiteiten vreemde ertsen, speciaal van de rijkere soorten, moesten vooral uit Zweden, Spanje en Frankrijk worden ingevoerd, waardoor wél in 1913 de halve productie uit buitenlandsch erts werd gedekt, doch desondanks de uitputting van den Duitschen ertsvoorraad binnen relatief korten tijd moest worden tegemoet gezien.

Krusch geeft dienaangaande onderstaande cijfers.

	Productie	Voorraad	Max.	Uitge-
	1913	1917	Prod.	put
	mill. ton	mill. ton	mill. ton	in
Duitsch-Lotharingen...	21	1777	40	1962
Siegerland	2,73	112,7	2,7	1959
Lahn-Dill district....	1,1	81,9	1,43	1983
Peine-Salzgitter.....	0,9	270	2	2052

De overige districten zijn alleen van locale beteekenis. Van de nog aanwezige voorraden bergt dus Lotharingen 80 pCt., welke voorraad tegen het laatste derde deel dezer eeuw uitgeput zal zijn. Het belang van de Deutsche ijzerindustrie bij dit district kan kort samengevat worden met de woorden, dat zij met het bezit of althans de beschikking over de Deutsche Minette *staat en valt*. Behoeft hierbij nog opgemerkt te worden, dat het verlies van Duitsch-Lotharingen met één slag aan den oorlog een eind zou hebben gemaakt of dat alleen de onmiddellijke bezetting van Briey en Longwy en de taaie verdediging van deze districten, gerepresenteerd door de aanvallen op Verdun, Duitschland tot voortzetting heeft in staat gesteld? Er behoeft dan ook geen twijfel te bestaan of een overwinnend Duitschland zou deze districten behouden hebben.

Geheel anders was de toestand aan de overzijde der grens. Terwijl Duitschland, ruim voorzien van kool, lijdt aan te kleinen ijzerertsvoorraad en te kleine productie, met grooten invoer als gevolg daarvan, is Frankrijk het ijzerrijkste land ter wereld met daarentegen zeer beperkten koolvoorraad. De consequentie hiervan is, dat, zooals uit de gegoven cijfers blijkt, de productie van ijzer en staal, ondanks sterken bloei van deze bedrijven, steeds verder achterblijft bij de ijzerertsproductie, wat tot een toename van den ijzerertsuitvoer heeft geleid van 2.384.000 ton in 1908 tot 9.746.000 ton in 1913. Wij zagen reeds, dat de geologische omstandigheden den mijnbouw van het Briey-bekken dwingen tot den aanleg van zeer kostbare schachten. De hooge aanleg- en wateropvoerkosten dwingen op hun beurt tot het zooveel mogelijk opvoeren der productie, waardoor men er in geslaagd is de zelfkosten per ton erts terug te brengen tot 3,20—4,00 frs. per ton, in ongunstige gevallen tot 4,50 frs. De Fransche hoogovens zijn echter niet in staat deze boven de behoefte opgevoerde productie op te nemen, tengevolge waarvan goed Briey-erts, dat in 1908 nog tegen 8 frs. loco-mijn verkocht kon worden, in prijs viel tot 5,75—4,75 frs. in 1910 en daarna zelfs tot 4,50—4,00 frs. per ton, waardoor het mijnbedrijf nauwelijks rendabel wordt. Dat binnen afzienbaren tijd hierin verbetering zou kunnen komen is niet te verwachten. Snellere vergroting van de hoogovencapaciteit is niet waarschijnlijk bij het relatief geringe ijzerverbruik in Frankrijk zelf, terwijl de, tengevolge van cokesgebrek, hooge zelfkosten van het ruwijzer, ook uitvoer in dien vorm bemoeilijken. Aanvankelijk is de meer-productie van het Briey-bassin voornamelijk Belgischen hoogovens ten goede gekomen, doch ook deze zijn niet in staat de steeds stijgende quantiteiten te bergen. Men heeft bovendien rekening te houden met nóg een factor, die dreigt de Fransche overproductie van ijzererts binnen korten tijd zeer belangrijk te vergrooten.

Het Deutsche ijzerertsgebrek heeft aanleiding gegeven, dat overal ter wereld door Duitschers getracht is aandeel te krijgen in reeds bestaande ijzermijn-districten en door Deutsche ingenieurs naar ijzer en mangaan is gezocht. Hierbij trok speciaal ook het oude Fransche ijzerdistrict Normandië hun aandacht, van waaruit voor den oorlog reeds vrij belangrijke ijzerertsuitvoer via Rotterdam naar Deutschland plaats had. De resultaten hunner onderzoekingen bleven geheim, zoodat gedurende den oorlog in Frankrijk de in Normandië aanwezige ertsreserve nog geschat werd op 220—700 millioen ton. Krusch publiceert nu echter cijfers, waaruit blijkt, dat, ofschoon men nog niet het geheele district kent, reeds niet minder dan 4,7 milliard ton is aangetoond, d.i. evenveel als in Fransch- en Deutsch-Lotharingen te zamen nog aanwezig is. Ook voor Anjou en Bretagne, waar reeds 360 millioen ton bekend zijn, zou wellicht met milliarden te rekenen zijn, die op hun beurt de productie zullen doen stijgen. Het wil dan ook voorkomen, dat er slechts ééne logische oplossing voor de wederzijdsche moeilijkheden bestaat, n.l. dat Fransch erts in groote quantiteit uitgevoerd wordt naar Beneden-Rijnland en Westfalen, langs de dan te kanaliseeren Moezel, waardoor de Fransche minetteproductie, ook zonder de zoozeer gewenschte — nu uitgesloten — annexatie van Briey, aan de Deutsche industrie ten goede zou komen.

In de precare positie van den Franschen ijzermijnbouw zou de teruggave van Lotharingen geen verbetering brengen. Volgens berekeningen van de Launay in de Revue des deux Mondes Juli 1916 zou dientengevolge het reeds in Frankrijk bestaande deficit in de jaarlijksche koolproductie, gesteld men wil nu zijn ijzererts zelf verwerken, stijgen van 21 tot 53 millioen ton. Om die reden wordt dan ook niet alleen aanspraak gemaakt op Elzas-Lotharingen, maar tevens op dat deel van het Saarkolengebied, dat buiten Lotharingen ligt, waardoor een vermindering van het geraamde deficit tot 36 millioen ton 's jaars mogelijk zou zijn. Doch ook deze schrijver komt tot het door hem niet gewenschte resultaat, dat het ook dan nog noodig zal zijn jaarlijks 22 millioen ton kool uit Deutschland te betrekken en de geheele verdere vermeerdering der Briey-productie naar Deutschland uit te voeren. Dit laatste zou echter eerst na verloop van tijd mogen geschieden om de Fransche industrie gelegenheid te geven zich eerst te ontwikkelen. Gedurende dien tijd zouden de kolen zonder tegenprestatie geleverd moeten worden.

Dit schema houdt geen rekening met enkele omstandigheden.

Ten eerste lijdt het geen twijfel of de Duitschers hebben de productie van Briey zoover opgevoerd als slechts eenigszins mogelijk is. Daar het bekken voorzien was van installaties om 40 millioen ton 's jaars te leveren, zou het mij verwonderen, indien de momenteel productie die van voor den oorlog niet reeds verre overtrof. Het is niet duidelijk waar deze vermeerderde en zonder vernieling der mijnen niet te stoppen productie moet worden ondergebracht, gedurende den tijd van verboden uitvoer naar Deutschland.

Met de verdere natuurlijke ontwikkeling van het bekken van Normandië wordt evenmin rekening gehouden. Moet ook deze worden gestopt? Het wil ons voorkomen, dat het eerste resultaat van de door de Launay aanbevolen regeling een algeheele débacle van den Franschen mijnbouw zijn zal.

Verder moet de Deutsche ijzerindustrie tijdelijk, maar voor vrij langen tijd, geparalyseerd worden door algeheele onthouding van grondstoffen. In deze industrie waren vóór den oorlog 1.700.000 werklieden direct werkzaam, verder dolven 230.000 mijnwerkers de benodigde kool, vele honderdduizenden waren met hun gezinnen indirect er van afhankelijk. Het stopzetten zou dan ook zeker niet minder beteekenen dan een allesvernietigende economische crisis, waarvan

de politieke gevolgen zeker niet tot Deutschland beperkt zouden blijven.

Men mag dan ook verwachten, dat het beter begrepen eigenbelang der Entente mede zal brengen, dat tegen de Deutsche ijzerindustrie minder drastische maatregelen zullen worden genomen. Met het oog op de schadeloosstelling aan België is dit m.i. zeker te hopen.

J. RUEB.

HET OVERGANGSTIJDPERK IN ITALIE.

Wanneer de hartstochten bedwongen zullen zijn en men de oorzaken van den thans woedenden volkerenstrijd zal nagaan, moet men tot de overtuiging geraken, dat het conflict eene geschiedkundige noodzakelijkheid was. Alleen eene omwenteling als de huidige kon ingewortelde vooroordeelen, verouderde dogma's en muffe overleveringen krachteloos maken en nieuwe tijden en nituwe waarden scheppen.

Al zal daarbij weliswaar voorloopig de federatie van alle volkeren der wereld een utopie blijven, het streven naar en het naderbij komen aan dit ideaal moet de drijfveer van de wetgevers vormen. Evenals de vrije ontwikkeling van het individu aan beperkingen onderhevig is, evenzoo zal het vrije beschikkingsrecht van ieder volk niet onvoorwaardelijk kunnen zijn.

Niet alleen het verkeer, maar ook de overeenkomsten moeten de volkeren nader tot elkander voeren. Het is dan ook wel betreurenswaardig, dat de duur van den oorlog zulke wonden sloeg, dat slechts in de toekomst het ideaal van een wereldvrede, die tevens op vrijhandelsverkeer berust, zal kunnen verwezenlijkt worden, terwijl nu ieder voor zich zelf er op bedacht moet zijn, de geslagen wonden te heelen; de krachtige bevordering van het algemeen welzijn door vereenigde samenwerking kan pas van een gezond lichaam verkregen worden. Ieder land bereidt zich koortsachtig voor op den aanstaanden economischen strijd en zal zich tot het uiterste inspannen om zijne inkomsten te verhoogen en te trachten van eigen hulpbronnen in de hoogste mate partij te trekken, ten einde aan zijne verplichtingen tegenover binnen- en buitenland te kunnen voldoen, den levensstandaard van het volk gaandeweg te doen stijgen en den wedijver van andere volkeren het hoofd te bieden. Het besef, dat de wedijver, de economische strijd van alle volkeren hevig zal zijn, heeft ieder land aangespoord reeds vroeg maatregelen te nemen om na den oorlog niet verrast te worden door de mededingers, die eveneens het terrein voorbereiden en overal veld trachten te winnen. Niettegenstaande de verwoesting van rijkdommen en den drukkenden schuldenlast, zal de kooplust veel grooter zijn dan ooit te voren, ieder zal zich schadeloos willen stellen voor geleden ontberingen en het openstellen der grenzen zal gepaard gaan met eene ongehoorde vraag naar levensmiddelen en goederen en wat onmiddellijk geleverd kan worden zal terstond afzet vinden. Iedere daling in prijzen zal dezen kooplust natuurlijk nog aanwakkeren.

Overal voorziet men, dat deze wereldoorlog, deze revolutie, zijn invloed zal doen gevoelen, zoowel op staatkundig, juridisch, economisch, sociaal als ethisch gebied. De moeilijkheden, welke zich in Italië zullen voordoen, wegen in menig opzicht zwaarder dan in andere landen. De nijverheid in Italië was van jongen datum en de buitengewone vlucht, die de oorlogsindustrie nam, zal het moeilijk maken om op eens zich op die vredeswerken toe te leggen, die een geschoold werkvolk en eene ervaren leiding eischen. Ook het gebrek aan grondstoffen is in Italië nijpender dan in de overige oorlogvoerende landen. Het is dan ook aanbevelenswaardig om, zoo mogelijk, goederen of tenminste monsters gereed te houden, om Italië bijtijds te bewerken. Zwitserland is, als neutraal centrum van Europa, het aangewezen land om als stapelplaats van goederen en handelsmonsters dienst te

doen en heeft als zoodanig reeds de aandacht van verschillende landen getrokken.

Duitschland verloochent zijn organisatietalent nooit en staat ook hier weer vooraan. De Duitse regeering heeft reeds te Bern en Zürich speciale bureaux opgericht en stelde een groot en uitgezocht aantal ambtenaren aan, die in directe verbinding met de consulaten, de Kamers van Koophandel en andere instellingen staan, zooals het Ala. Persbureau (Auslandanzeigengesellschaft), Deutsche Propaganda in der Schweiz, Gesellschaft zur Förderung Deutschlands im Auslande, enz. Ook Duitse particulieren zijn in Zwitserland bijzonder werkzaam, zij richten overal zaken onder vreemde vlag op en trachten medezeggenschap in handelsvennootschappen te verkrijgen. De Duitse regeering steunt het initiatief dezer particulieren, zoowel door het verstrekken van inlichtingen en aanwijzingen, als door subsidies en voorschotten en zelfs door vrijstelling van dienstplicht van hen, die in de aangewezen richting hun invloed in Zwitserland kunnen doen gelden. Alle middelen worden aangewend om voortdurend op de een of andere wijze propaganda te maken. Tentoonstellingen op het gebied van kunst, concerten, voorstellingen, voordrachten, tentoonstellingen van handelsmonsters, waarmede men reeds in 1917 begon, enz., dienen het doel.

Oostenrijk-Hongarije stichtte in Zwitserland een handelssyndicaat, samengesteld uit vertegenwoordigers van talrijke Kamers van Koophandel, handelsverenigingen, groote banken en het „Handelsmuseum” te Wenen, ten einde de economische verbindingen met Zwitserland te bevorderen.

Groot-Britannië opende te Zürich een groot bureau onder toezicht van den Britschen consul-generaal. Ondersteund door een talrijk personeel, verzamelt dit bureau alle mogelijke nuttige gegevens en inlichtingen en maakt zeer actieve propaganda voor den afzet van artikelen en voortbrengselen uit Engeland en Koloniën. Deze inlichtingen worden verzameld, aan den „Board of Trade” te Londen gezonden en vertrouwelijk aan belanghebbenden medegedeeld. Het Ministerie komt zodoende geleidelijk in het bezit van lijsten van Zwitsersche afnemers, die belang stellen in Engelsche producten. Verder stelt het lijsten op van personen, die als agenten in aanmerking komen, het verzamelt handelsstatistieken, enz.

Frankrijk richtte te Zürich twee dier bureaux op: l'Association nationale d'expansion économique” werd door particulieren in het leven geroepen en „l'Office Commercial” door de Regeering; het laatste houdt zich hoofdzakelijk bezig met het organiseren van tentoonstellingen van handelsmonsters.

Ook Spanje schijnt niet achter te willen blijven en moet reeds maatregelen in Zwitserland genomen hebben ten bate van de Spaansche belangen. De correspondentie van de instellingen, door de oorlogvoerende mogendheden opgericht, vindt van uit Zwitserland op de vlugste wijze plaats door tusschenkomst van de belanghebbende legaties. De Regeeringen gaan uit van de gedachte, dat niets gespaard mag worden om de aandacht te trekken en wedijveren onderling in het hooghouden van het prestige van hun land. De Duitse Consulaten in Zwitserland, die in 1913, met inbegrip der bestaande bureaux, 5 ambtenaren aangesteld hadden, telden in 1918 driehonderd personen in hun dienst en die van Frankrijk tegen 3 in 1913, 50 in 1918.

Het blijkt uit vele gegevens, dat Italië den langen duur van den oorlog niet voorzag, toen het in het strijdperk trad en terwijl de maatregelen, gedurende den oorlog genomen, legio zijn (zeven lijvige banden, die de maatregelen tot 1 Mei 1917 bevatten, liggen voor mij) is de Regeering pas sinds betrekkelijk korten tijd de vraagstukken, in verband met de gevolgen van den oorlog, onder de oogen gaan zien. De uiterst werkzame schatkistminister Nitti verklaarde onlangs, dat het oprichten van drie bijzondere banken noodzakelijk

is, en wel eene Exportbank, een Bank voor Openbare Werken en een Bank voor het exploiteeren van waterkrachten en electriciteit in Italië.

De Directies der vier voornaamste Credietinstellingen van Italië, de „Banca Commerciale Italiana”, met een kapitaal van 208 millioenen (reserve 65,2 millioenen), het „Credito Italiano”, kapitaal 150 millioenen (reserve 21 millioenen), de „Banca Italiana di Sconto”, kapitaal 180 millioenen, (reserve 14 millioenen) en de „Banca di Roma”, kapitaal 100 millioenen, werden door Minister Nitti tot beraadslaging uitgenoodigd en thans is het samenwerken dezer banken, volgens een bepaald programma, ter bevordering van de nationale nijverheid gedurende en na den oorlog, verkregen. De overeenkomst zal van kracht blijven tot twee jaar na den oorlog. De banken zullen gezamenlijk de voorwaarden bepalen, waaronder zekere operaties verricht moeten worden, zoowel voor het openen van credieten als voor het verleenen van voorschotten, rekening-courant, enz. en door eendrachtig samenwerken de nationale belangen behartigen.

In tegenstelling met enkele andere landen is men er in Italië pas laat toe overgegaan om van regeeringswege maatregelen te treffen voor den overgang van oorlog tot vrede. De ervaring, in andere landen opgedaan, komt nu Italië ten goede, ofschoon de toestanden en omstandigheden niet altijd dezelfde maatregelen als in andere landen gedoogen. De nijverheid in Italië, hoe voorspoedig ook, was nog lang niet zoo ontwikkeld als bij de overige groote mogendheden. Een geheel nieuwe oorlogsindustrie, die aan honderdduizenden arbeiders werk verschaft, nam in Italië zulke afmetingen aan, dat in verhouding tot de oudere industriestaten de overgang van oorlogsindustrie tot vredesindustrie veel ingewikkelder is, dan in andere landen. Het landverhuizingsvraagstuk is eveneens een probleem, dat in het bijzonder voor Italië van belang is. Italië is het eenige oorlogvoerende land, waar de bevolking gedurende den oorlog een opmerkelijke stijging vertoonde, daar de jaarlijksche exodus van ongeveer 400.000 landverhuizers gedurende de oorlogsjaren ophield en een stroom van Italianen na het uitbreken van den oorlog naar het moederland terugvlocide.

Men zal zoo veel mogelijk trachten in het eigen land loonend werk te verschaffen, zoowel door het hervormen der oorlogsnijverheid, als door de uitvoering van openbare werken van groot nationaal nut, het vervangen der spoorwegen, welke stoomkracht benutten, door die met electricische tractie, enz. De overvloedige handen zullen in het buitenland sterk begeerd worden en de Regeering overweegt, daarvan partij te trekken door aanspraak te maken op concessies voor het afstaan van werkkrachten. Het vraagstuk, aan vier millioenen mannen, die onder de wapenen staan, werk te verschaffen, is voor Italië bijzonder ingewikkeld, vooral waar het niet mogelijk zal zijn vrouwen en jongens, die nu met goeden uitslag werkzaam zijn, volkomen uit te schakelen. Wel is het zeker, dat de inlijving der irredente provincies een bijzonder gunstigen invloed zal uitoefenen op de bedrijvigheid en den ondernemingsgeest van het Italiaansche volk.

Verdere vraagstukken, die de belangstelling der Regeering vereischen, hebben betrekking op de herziening der inkomende rechten, de bescherming van de nieuw opkomende nijverheid, voorziening van grondstoffen, het verkeer ter zee in verband met den voorhanden tonneninhoud, de vrachtprijzen, de maatregelen, ten einde de productie tot het hoogst mogelijke peil op te voeren, het regelen van den wisselkoers, enz. Voor het in toom houden van den wisselkoers en de regeling der internationale betalingen werd den 11den December 1917 bij Kon. Besluit, op initiatief van Minister Nitti, het „Istituto Nazionale per i Cambi coll'estero” opgericht, dat gedurende den

oorlog en tot 6 maanden daarna zich het recht zal voorbehouden alle betalingen aan het buitenland te regelen en te controleren. ¹⁾ De koers van koop en verkoop van wissels wordt iederen Zaterdag door de administratie van het instituut bepaald. De verkoop geschiedt alleen ten bate van hen, die betalingen van goederen te vereffen hebben; speculatie en arbitragehandel, die invloed op den wisselkoers uitoefenen, worden door het instituut onmogelijk gemaakt. De circulatiebanken en de overige banken moeten hare credieten op het buitenland ter beschikking stellen van het instituut. De betalingen aan buitenlandsche coupons en het rembours van uitgelote effecten zijn zonder uitzondering onderworpen aan het affidavit, zooals dit voorgeschreven is voor staatspapieren en de coupons daarvan.

Om een denkbeeld te geven van de werken, die Italië in een tijdsverloop van tien jaren ten uitvoer wil brengen, diene het volgende staatje, uitgedrukt in Lira's:

Afwatering, constructie van stuwen ter opwekking van electrischen stroom	3.300.000.000
Werken ter verbetering der volksgezondheid	200.000.000
Centra voor binnenlandsche kolonisatie . . .	400.000.000
Aanleggen en verbeteren van havenwerken . .	500.000.000
Aanleg van kanalen en waterwegen	500.000.000
Aanleg van spoorwegen en andere verkeerswegen	1.150.000.000
Wederopbouw van door aardbeving of door den oorlog verwoeste plaatsen	900.000.000
Totale raming Lira	6.950.000.000

De Regeering zag in, dat de vraagstukken met den dag ingewikkelder worden en besloot dan ook onlangs tot het benoemen van een „Commissione Nazionale per il dopo-guerra". Deze bestaat uit meer dan 600 leden, alle kringen en beroepen van het land vertegenwoordigende. Alle vraagstukken houden onderling verband en nemen zulke afmetingen aan, dat de uitgebreidheid dezer commissie volkomen gerechtvaardigd schijnt. De commissie is in twee afdeelingen verdeeld, waarvan de eerste de juridische, administratieve en sociale quaesties behandelt; van deze afdeeling is de oud-minister Senator Scialoja president, terwijl de tweede afdeeling, die zich met de economische vraagstukken bezighoudt, het bekende Kamerlid, den oud-minister Pantano tot voorzitter koos. De eerste afdeeling is in 12 secties verdeeld: 1, juridische vraagstukken van internationalen aard; 2, herziening van gedurende den oorlog afgekondigde wetten; 3, hervorming der provinciale en stedelijke belastingen en van het provinciaal en stedelijk bestuur; 4, hervorming van het staatsbestuur; 5, herstelling van de rijkdommen der bezette landstreken; 6, financieele maatregelen; 7, koloniale vraagstukken; 8, hervorming van het privaatrecht in verband met den oorlog; 9, overeenstemming der onderlinge verplichtingen der Ententemogendheden; 10, sociale wetgeving en maatregelen ter voorziening in nieuwe toestanden; 11, cultuurvraagstukken; 12, vraagstukken in verband met de militaire wetgeving.

De tweede afdeeling is als volgt in 15 secties verdeeld: 1, voortbrengselen van den landbouw; 2, industriele producten; 3, aanwending der waterkrachten en electriciteit; 4, coöperatie en arbeid; 5, credietregeling; 6, aanmoediging en ontwikkeling van den handel; 7, de koopvaardijvloot en de scheepsbouw; 8, verbindingen en transporten; 9, openbare werken; 10, landverhuizing; 11, ambachtsscholen en onderwijs in de schoone kunsten; 12, openbare gezondheid; 13, burgerlijke ondersteuning; 14, demobilisatie, gebruik en verdeling van oorlogsmateriaal; 15, bijzondere vraagstukken in verband met de te bevrijden landstreken.

Deze opsomming geeft een denkbeeld van den buitengewonen omvang der werkzaamheden, waarvan men praktische resultaten verwacht, die het land voor

tegenslagen zullen behoeden en tot voorheen ongekende bedrijvigheid en welstand zullen leiden. De afdeeling „ondersteuning der burgerlijke bevolking" begon reeds hare werkzaamheid, eveneens de afdeelingen „landverhuizing" en „volksgezondheid", ook de secties, die de vraagstukken in verband met de irredente landstreken behandelen en waarin uitsluitend bewoners van die landstreken zitting hebben, zoomede die der „coöperatie" en „arbeidersvraagstukken". Over een en ander zal steller dezès te zijner tijd nader berichten, zoodra een beter overzicht over en een beter inzicht in de werkzaamheden verkregen zal zijn.

Ofschoon deze commissie van onberekenbaar nut kan zijn, zou toch het streven van de Regeering grotendeels vruchteloos blijven, indien zij niet bovendien op het privaatininitiatief rekenen kon. Veel werd reeds door particuliere ondernemingen en instellingen op ieder gebied volbracht. De Kamers van Koophandel verspreidden brochures en rapporten, eveneens dienden vereenigingen, zooals de „Società promotrice per l'Industria Nazionale", de „Lege Nazionale", enz., der Regeering tot wegwijzer. Over de werkzaamheid der banken werd reeds bericht, echter werden de meest zichtbare resultaten door de voornaamste Italiaansche vennootschappen verkregen, die haar positie door concentratie en fusie consolideerden, om gewapend te zijn voor den gedachten, komenden economischen strijd. De „Fiat" (Fabbriche Italiane Automobili Torino) vereenigde 20 fabrieken tot één machtig geheel en verhoogde haar kapitaal van 50 tot 100 miljoen Lira. Deze fabriek, met hare 7000 werklieden, riep nieuwe, met hare werkzaamheden in verband staande, industrieën in het leven, die aan 70.000 arbeiders werk verschaffen. Een paar maanden geleden ontving deze fabriek een order voor de levering van 15.000 vrachtauto's, waarvan de fabriek 80 stuks per dag fabriceert; toch zal men eerst na den oorlog in zijn vollen omvang gewaar worden, wat deze reuzenfabriek ten bate van de landsverdediging vermocht. De „Fiat" is zoo uitstekend georganiseerd, zoo kapitaalkrachtig en trof zoo verzienende voorbereidselen, dat zij na den oorlog de vuurproef zeker schitterend zal doorstaan.

Een groot arbeidsveld omvat ook de bekende industriele onderneming „Ansaldo" te Genua, die haar kapitaal van 100 miljoen op 500 miljoen gebracht heeft. Deze maatschappij is tegenwoordig de grootste van deze soort in Italië. Zij zet zoowel pantserscheepen als kruisers en vracht- en stoomschepen van iedere soort op stapel, zij fabriceert kanonnen van ieder kaliber, toestellen voor de marine, stoomketels, locomotieven, wagons, enz. Zij bezit ook de rijke mijnen te Cogne, waar bijzonder goed ijzererts — dat met het Zweedsche gelijk staat — gedolven wordt. De vlugste vliegtuigen ter wereld, de „Sva", komen eveneens uit de reusachtige werkplaatsen van „Ansaldo".

In de behoefte van de scheepvaart voorziet gedeeltelijk de „Società Nazionale di Navigazione", kapitaal 150 miljoen; het „Istituto Italiano di Credito Marittimo", een lichaam, opgericht met een kapitaal van 50 miljoen, dat op 100 miljoen gebracht kan worden. De stoomvaart-maatschappij „Navigazione Generale Italiana" heeft haar kapitaal op 180 miljoen verhoogd. De „Società Italiana dei Servizi Marittimi", eene andere stoomvaart-maatschappij, bracht haar kapitaal op 150 miljoen. Iedere maand duiken nieuwe ondernemingen op zeevaartgebied op, ik' noem slechts de „Società Italiana di Navigazione Ionia" te Taranto; de „Società Ligure d'Armamento", kapitaal 5 miljoen, de „Società Commerciale Italiana di Navigazione", kapitaal 6 miljoen, de „Società di Navigazione Armatori Riuniti" te Genua, kapitaal 100 miljoen, de „Società di Navigazione Italo-Americana" en de „Società Transoceanica", de laatste met een kapitaal van 100 miljoen, enz., enz.

De koopvaardijvloot, niettegenstaande de verliezen, veroorzaakt door den ongebreidelde duikbootoorlog,

¹⁾ [Men zie hierbij de artikelen aan Italië gewijd in No. 138 en 139. — Red.]

werd uitgebreid, zoowel door aanbouw van nieuwe schepen als door aankoop; zoo kocht men in Noorwegen 10 groote schepen, waarbij de „Rovil” van 11.000 ton. Ook in vele andere takken van nijverheid kan men deze scheppingskracht gadeslaan.

Terwijl voor het uitbreken van den wereldoorlog Italië een tijdperk van crisis in verschillende takken van nijverheid doormaakte, schijnt nu alom eene periode van buitengewone bedrijvigheid en welvaart in aantocht te zijn. Ondanks de geleden tegenslagen en de bezetting van rijke landstroken door den vijand, is het zelfvertrouwen van Italië niet geschokt geworden en gaat het, wanneer alle voortteekenen niet bedriegen, eene goede toekomst tegemoet. Men houde in Nederland het oog gevestigd op dit schoone land met rijke mogelijkheden.

D. A. DEN AREND.

Turijn, September 1918.

ONTGINNING EN VERKEERSMIDDELEN.

Vanwege de *Nederlandsche Heidemaatschappij* ontvanen wij de volgende bijdrage.¹⁾

Het voornaamste doel van onzen bodem is: de voorziening in de allereerste levensbehoeften van het Nederlandsche volk. Alle krachten behooren zooveel mogelijk mede te werken om hem aan dit doel te doen beantwoorden en niets is daartoe meer dienstig dan een gunstige economische ligging. Hoe doelmatiger het landschap doorsneden is met kanalen, spoor- en kunstwegen, hoe eerder het ondernemende kapitaal er toe genegen is de benodigde sommen te fourneeren in den vorm van credieten, hypotheeken of leeningen op langen of korten termijn. Geldt zulks in hooge mate in de reeds ontgonnen landstroken b.v. de Veenkoloniën, in nog veel sterker graad doet deze factor zijn invloed gelden op onontgonnen land, daar hier in den aanvang een ongunstiger verhouding bestaat tusschen de benodigde hoeveelheid grondstoffen en de geogste producten dan op reeds ontgonnen terreinen. Hoe verder van een terrein verwijderd economische transportmiddelen liggen, hoe grooter de uitgaven voor grondstof en product zijn, hoe kleiner het rendement.

Het is daarom in het geheel niet te verwonderen, dat de zoo spaarzaam van moderne verkeersmiddelen voorziene streken, die zich bij ons te lande kenmerken door groote oppenvlakte onvruchtbaar terrein, „de achterbuurten van het platteland”, zoo uiterst langzaam tot ontwikkeling worden gebracht. Met den besten wil ter wereld is het de veelal economisch zwakke bevolking dezer streken niet mogelijk, iets van belang aan te pakken. Eerst moet hier een groote geestelijke en economische achterstand worden ingehaald. Het voortreffelijkst middel daartoe vormt uitbreiding van het verkeersnet. Daardoor krijgt de bevolking gelegenheid nieuwe kennis en ervaring op te doen en door de wisseling der denkbeelden ontstaat vrij plotseling een nieuwe toestand, die zich in de ontsloten streek kenmerkt door een steeds krachtiger leven op het gebied der ontginning, van lieverlede gevolgd door het ontstaan van nijverheid en handel.

Geen beter voorbeeld daarvan kan worden aangehaald dan het Groningsch landschap „Westerwolde”. Deze streek van pl.m. 35.000 H.A. oppenvlakte, grenzende aan de bloeiende Veenkoloniën, was omstreeks 1900 nog jammerlijk geïsoleerd. Op pl.m. 350 K.M.² kwam slechts pl.m. 40 K.M. straatweg voor, dus ternauwernood 0,12 K.M. per vierkante geografische mijl. De geheele streek leed onder water-overlast en afwezigheid van goede transportmiddelen. Door het krachtige ijveren der Vereeniging tot Kanalisatie van Westerwolde, werd het ontwerp tot kanalisatie in 1901 door de Tweede Kamer met algemeene stemmen aangenomen. De Staat verleende 66% pCt., de provincie

20 pCt. subsidie en het waterschap Westerwolde moest 13¼ pCt. betalen.

Het landschap heeft thans pl.m. 75 K.M. kanaal, dat tegelijkertijd voor scheepvaart en afwatering dienst doet. Er bevinden zich 16 sluizen met stroomduikers in en het kan door schepen van 60 ton worden bevaren. In 1908 was in het landschap nog 14.000 H.A. woeste grond aanwezig, thans tot bijna 11.000 H.A. geslonken. En op die ontgonnen gronden worden flinke oogsten van kostbaar graan (rogge en haver), aardappelen en veevoedergewassen verbouwd. Gedurende den oorlog werd de stoomtramweg „Oostelijk Groningen” van Winschoten tot Terapel, evenwijdig aan de kanalen loopend, voltooid, terwijl het net van harde wegen en secundaire kanalen, in aansluiting op het hoofdkanaal, voortdurend wordt uitgebreid. Reeds werden te Vlagtwedde en Terapel groote fabrieken gesticht en andere zullen nog volgen. Ondernemende kapitalisten uit het gewest Holland ontgonnen sinds 1913 ruim 600 H.A. woesten grond, waarop in 1918 alleen aan aardappels pl.m. 120.000 H.L. (d.i. voldoende voor één jaar voor pl.m. 72.000 personen) werden verbouwd. Vijftien boerderijen en arbeiderswoningen vroolijken het eertijds zoo verlaten landschap op. En ware het niet, dat de oorlog een spaak in het wiel gestoken had, dan zouden de nieuwe woningen ongetwijfeld reeds bij tientallen meer verzezen zijn. Als na den zoolang verbeiden vrede grondstoffen weer in voldoende mate te verkrijgen zijn, zal de ontginning in versneld tempo worden voortgezet, dank zij het voortreffelijk kanalennet vooral, dank zij ook het juiste inzicht van ons parlement in 1901.

Er zijn echter meer zulke stiefmoederlijk bedeelde landstroken, bij menigte zelfs nog, waar door afwezigheid of onvoldoende zijn der verkeersmiddelen land en volk niet hun volle productieve krachten kunnen ontplooien. Daar moet worden geholpen, snel en krachtig, naar het voortreffelijke voorbeeld van 1901 van Westerwolde. De Peelstreek in Noord-Brabant—Limburg, het Westerkwartier in Groningen, uitgestrekte gebieden in Drente en Overijsel moeten uit hun isolement worden verlost door ruime kanalen, kunst- en spoorwegen. De kapitalen daaraan besteed vergrooten de volkswelvaart en de onafhankelijkheid van Nederland. Het is onmogelijk, genoemde streken zelf den vollen last van rente en afschrijving dier groote sommen te laten torsen. Men zou dan tevergeefs blijven wachten op de ontplooiing van het initiatief. Geen andere mogelijkheid bestaat dan hulp van de overheid. Trouwens dit is een redelijke eisch. Nimmer is duidelijker dan sinds 1914 aan 't licht getreden, dat de veiligheid van het geheele Nederlandsche volk betrokken is bij de middelen die toegepast worden ter ontsluiting van achterlijke productie-gebieden; niet het minst de bevolking der groote steden en industrie-centra. Deze is het best verzekerd van voldoende voedsel en een tijdigen aanvoer daarvan, als in de eerste plaats wordt gezorgd voor goede verkeerswegen in de voedsel produceerende streken. Duurte van levensmiddelen met haar gevolgen gebrek en hongeroproeren, zal op die wijze kunnen worden tegengegaan. In den laatsten tijd roert het particulier initiatief zich gelukkig duchtig voor dit volksbelang. Het Kanalencomité „De drie Provinciën” in het Noorden des lands; de kanaalvereeniging „de Geldersche Vallei” en het Comité voor afwatering en kanalisatie van de Peelstreek, leveren hiervan de bewijzen. Het groote publiek ziet door deze actie een gelukkig verschiep zich openen. Dat de Regeering blijk moge geven van goede gezindheid door krachten steun! De voortteekenen zijn gunstig. De bovengenoemde gebieden alleen bevatten reeds pl.m. 100.000 H.A. goede woeste gronden, grootendeels voor bouw- en grasland geschikt.

In de genoemde Peelstreek liggen op een totaal oppervlak van pl.m. 114.000 H.A. pl.m. 41.000 H.A.

¹⁾ Men zie ook pag. 962.

woest, of bijna 36 pCt. De enkele oasen in de uitgestrekte woestenijen leveren reeds lang het bewijs van des bodems dankbaarheid. De cultuurbeletsels zijn met vereende krachten der natie te overwinnen en het is bovendien een werk des vredes in optima forma, dat ook in het buitenland niet zal nalaten waardeering te wekken.

Drente levert een voorbeeld van een voortvarende en vooruitziende provincie. Het bestuur wedijvert met de verdienstelijke ontginners in het beramen van middelen tot snelle en afdoende hulp. Zij bracht reeds vele jaren geleden de subsidie voor aanleg van harde wegen van 25 op 40 pCt. In Noord-Brabant en Limburg wordt hoogstens 20 à 25 pCt. bijgedragen, terwijl het verleenen meestal minder vlot geschiedt. Tengevolge daarvan is het aantal K.M. kunstweg per vlakke-eenheid in Drente groter dan in de Peelstreek b.v.b., hoewel het verschil der oppervlakte woesten grond in verhouding onbeduidend is. Zoo had Drente in 1916 pl.m. 43 pCt. (114.500 H.A.) ongecultiveerd land, de Peelstreek (14 gemeenten) pl.m. 41 pCt. (30.000 H.A.). Drente heeft thans ruim 1000 K.M. kunstweg, welke door de provinciën en het Rijk zijn gesubsidieerd, de Peelstreek pl.m. 210 K.M., dus resp. 0,28 en 0,4 K.M. per vierkante geografische mijl. Per zelfde vlakke-eenheid over den woesten grond berekend is het cijfer voor Drente 0,9 en voor de Peelstreek 0,7. De Peelstreek komt naar deze verhouding over haar woest gebied 60 K.M. te kort. Het voor wegeaanleg benodigd kapitaal in Drente heeft, gerekend à f 6000 per K.M., 6 miljoen gulden bedragen, of per H.A. over het totaal gebied f 22,60 en over den woesten grond f 52,40. De provincie draagt 45 pCt., de gemeenten van 15—25 pCt., het Rijk over sommige wegen 25 à 30 pCt. en particulieren het overige, bij d.i. 10 à 15 pCt., waar het Rijk wel, en 30 à 35 pCt. waar het Rijk niet subsidieert. Gemiddeld hebben provincie en Rijk pl.m. 3 miljoen bijgedragen, waarvan de provincie meer dan 2 miljoen. Van de subsidie à 3 miljoen bedragen dus de kosten per H.A. over het totaal gebied f 11,30, over den woesten grond f 26,20.

Naar 7 pCt. rente en afschrijving over het totaalbedrag à 6 miljoen wordt dus de grond belast per H.A. per jaar over het totaal gebied met f 1,58, over den woesten grond met f 3,69. Ten laste van particuliere eigenaren komt hiervan $\frac{1}{2}$ deel, omdat de gemeenten meestal de kosten van onderhoud en vernieuwing dragen en deze dus over alle gemeentenaren, die belasting betalen, worden omgeslagen. Wat betreft de lasten à f 1,58 per H.A. over het geheel, worde opgemerkt, dat dit bedrag reeds op de verminderde vervoerkosten van pl.m. 3000 K.G. kunstmet wordt uitgewonnen. Op pas ontgonnen grond is minstens 3000 K.G. per H.A. benodigd, zoodat het alleen hierop reeds wordt bespaard. Welk een luttel bedrag de kosten ten slotte voor de gemeenschap betekenen, blijkt uit het bovenstaande met één oogopslag.

Het totaal wegen-kapitaal in de Peelstreek voornoemd bedraagt naar denzelfden maatstaf pl.m. f 1.260.000, waarvan door het Rijk en de Provinciën hoogstens 25 pCt. is bijgedragen, of pl.m. f 315.000. In dit gebied bedraagt het per H.A. over het totaal gebied f 16,20, over den woesten grond f 42,28 en omgeslagen over de subsidie in het eerste geval f 4,05, in het tweede f 10,57.

De jaarlijksche rente en onderhoudslast bedraagt naar den Drentschen maatstaf per H.A. over het totaal gebied f 1,13, over den woesten grond f 2,96.

Tengevolge van de omstandigheid, dat de Overheid hier minder vlot tot subsidieeren overgaat, verkeert dus de Peelstreek in slechtere conditie wat verkeersmiddelen betreft dan Drente. Dat de verhooging van den schuldenlast daarvoor geen motief kan vormen blijkt zonneklaar uit het bovenstaande. De last per H.A. voor het totaal gebied bedraagt nu immers ter-

nauwernood de helft van een dagloon in normalen tijd. De schuldenlast, voortvloeiende uit de subsidie voor den aanleg van goede verkeersmiddelen voor de vermeerdering van het produceerend vermogen van den dankbaren bodem, bedraagt per hoofd der Nederlandsche bevolking een zoo onaanzienlijk bedrag, dat ons volk dit belastingoffer n.o.m. gaarne zal brengen, als het weet, dat het voortvloeit uit de behartiging van ons voornaamste levensbelang: de voedselvoorziening. En daarom moge het beleid van onze Regeering nu en voortaan in het teeken staan van verkeersbevordering in onze afgelegen landstreken door onbekrompen financieelen steun.

Arnhem.

K. D.

DE WIJZIGINGEN IN DE BETALINGSBALANS DER VEREENIGDE STATEN.

Het voorlaatste nummer van dit blad bevatte een beschouwing onder den titel „Een Discontomarkt in de Vereenigde Staten”, waarin tevens de algemeene vraag werd aangeroerd in hoeverre na den oorlog New York de plaats van Londen als financieel wereldcentrum zal overnemen. Er werd op gewezen, dat ten slotte vragen als deze beheerscht worden door factoren van zeer algemeenen aard: de te verwachten stabiliteit der wisselkoersen, de relatieve hoogte van den rentevoet voor crediet op korten termijn in beide centra en dergelijke. Met name de rentefactor zal hierbij vermoedelijk een groote rol spelen. De rentevoet is de uitdrukking van de verhouding tusschen vraag en aanbod op de kapitaalmarkt. Verwachtingen nopens den rentefactor zullen dus ten nauwste moeten samenhangen met het oordeel over de vraag, welken invloed de oorlog op de verhoudingen tusschen vraag en aanbod van kapitaal in beide centra zal blijken te hebben uitgeoefend. Een vraag, waarop een concreet antwoord uiterst moeilijk te geven is.

Op één punt, voor deze vraag van groote beteekenis, heeft men echter meer houvast, en dat is ten opzichte van de buitenlandsche betalingsbalans. In verband met de bovenaangehaalde uiteenzettingen willen wij dan ook niet nalaten melding te maken van de interessante beschouwingen op de op 19 September j.l. te Denver gehouden Nationale Conventie van The American Institute of Banking; door den heer John E. Rovensky, vice-president van de National Bank of Commerce te New York, aan dit deel van het vraagstuk gewijd.

Het bedrag aan Amerikaansche effecten in het bezit der Europeesche crediteurstaten kon bij het uitbreken van den oorlog op rond ongeveer \$ 4 milliard worden gesteld, waarbij kwam een bedrag van \$ 1 milliard aan bezittingen in de Vereenigde Staten, eigendom van personen in het buitenland. Daartegenover stond een bezit van Amerikaansche burgers aan effecten en eigendommen in den vreemde van ongeveer \$ 1,5 milliard, zoodat het debet-saldo der Vereenigde Staten rondweg \$ 3,5 milliard beliep. Daarnevens maakten de Vereenigde Staten voor het handelsverkeer met het buitenland doorlopend gebruik van vreemde schepen en van de diensten van vreemde assuradeuren en werd voor een belangrijk deel van den ruwen arbeid in de Vereenigde Staten vreemde arbeidskracht gebezigd.

Op het debet van de jaarlijksche betalingsbalans der Vereenigde Staten kwamen mitsdien volgens de raming van den heer Rovensky in de laatste jaren aan den oorlog voorafgaande de volgende posten voor:

Rente op effecten en inkomsten uit goederen in de Vereenigde Staten, eigendom van vreemdelingen	\$ 175.000.000
Vrachten	„ 25.000.000
Geldzendingen van vreemde werkkrachten ..	„ 125.000.000
Uitgaven van Amerikaansche toeristen in den vreemde	„ 150.000.000
Assurantiepremiën en verdere posten	„ 25.000.000
Totaal debet	\$ 500.000.000

Tegenover dit bedrag stond een actief-saldo van de

handelsbalans, hetwelk, na aftrek van de netto goudinvoeren, in de laatste 10 jaren vóór den oorlog gemiddeld \$ 495.030.204 bedroeg, zoodat volgens deze cijfers de betalingsbalans der Vereenigde Staten in de laatste jaren vóór den oorlog ongeveer in evenwicht zou zijn geweest. Nieuwe credieten waren dus in hoofdzaak slechts noodig tot het beloop van vervallende oude credieten. De heer Rovensky acht dit ook ongeveer met de werkelijkheid overeen te komen.

De oorlog leidde tot een zeer sterke toeneming van den Amerikaanschen export tegen ongekend hooge prijzen. Het actief der handelsbalans steeg diensgevolge dermate, dat naar het oordeel van den heer Rovensky reeds ruim twee jaren geleden het geheele debet-saldo der Vereenigde Staten verdwenen was, terwijl thans, twee jaren later, de Vereenigde Staten, naar zijn becijferingen een credit-saldo van ruim \$ 5½ milliard zouden bezitten.

WIJZIGINGEN IN DE INTERNATIONALE FINANCIËLE
POSITIE DER VEREENIGDE STATEN SEDERT HET
UITBREKEN VAN DEN OORLOG.

	Millioenen dollars.	
	Deb.	Cred.
Amerikaansche effecten in vreemd bezit bij het uitbreken van den oorlog	4.000	—
Amerikaansche bezittingen in handen van personen in het buitenland	1.000	—
Invoersaldo van goud, 1 Juli 1914—1 Juli 1918	1.040	—
Vreemde effecten en bezittingen in den vreemde in handen van Amerikaansche burgers bij het uitbreken van den oorlog	—	1.500
Saldo van uitvoer over invoer van goederen, 1 Juli 1914—1 Juli 1918	—	10.110
Uitvoersaldo van zilver, 1 Juli 1914—1 Juli 1918	—	195
Op grond van deze cijfers hadden de Vereenigde Staten dus op 1 Juli 1918 tegenover den vreemde een credit-saldo van	5.765	—
	11.805	11.805

Rente aan den vreemde te betalen en van den vreemde te ontvangen zijn bij deze cijfers buiten rekening gelaten, aangezien deze door het omslaan der balans in 1916 geacht kunnen worden grotendeels tegen elkander op te wegen.

Ook omtrent de financieele transacties, waartoe deze ontzaglijke verzetting in de wederzijdsche vorderingen en schulden tusschen de Vereenigde Staten en de geallieerde mogendheden aanleiding heeft gegeven, verschaft de heer Rovensky overzichtelijke cijfers.

FINANCIERING DER UITVOERSALDI VAN DE VEREENIGDE
STATEN SEDERT 1 JULI 1914.

	In millioenen dollars.	
Uitvoersaldo goederen en zilver, 1 Juli 1914—1 Juli 1918		10.305
Invoersaldo van goud, 1 Juli 1914—1 Juli 1918	1.043	
Terugkoop van Amerikaansche fondsen uit het buitenland, 31 Januari 1915—31 Januari 1917	1.743	
Terugkoop van idem, 31 Januari 1917—1 Juli 1918 (taxatie)	250	
Netto credieten van het Amerikaansche Gouvernement aan de Geallieerden tot 1 Augustus 1918, minus \$ 60.000.000 aan Argentinië	6.029	
Credieten van particuliere zijde aan vreemde landen tot 31 Augustus 1918..	1.500	
Totaal		10.565
Saldo		260

Dit saldo kan, volgens den heer Rovensky, geacht worden te representeeren de nog niet opgenomen bedragen van de verleende credieten, de toeneming van saldi van Amerikaansche banken in den vreemde, reeds betaalde doch nog niet uitgevoerde goederen etc.

Duurt de oorlog tot 31 Juli 1919 en blijft de goederenstroom op de huidige wijze en het huidig prijsniveau voortgaan, dan zal het credit-saldo, dat, gelijk

zooeven berekend, thans reeds meer dan 5½ millioen dollar belooft, stijgen tot rond 9 milliard.

Het gevolg hiervan zal zijn, dat de betalingsbalans in het nieuwe vreedstijdsperk er geheel anders zal uitzien dan die van voorheen, welks voornaamste posten in den aanvang dezer beschouwingen werden weergegeven. Tegenover den vroegeren jaarlijkschen rentelast van \$ 175 millioen, zal een netto inkomen uit dezen hoofde komen te staan van ongeveer \$ 450 millioen. Ook de post vrachten, die tevoren een jaarlijkschen last medebracht van \$ 25 millioen, zal vervallen, zoo niet een belangrijk voordeelig saldo laten. Blijven de verdere posten gelijk, dan volgt hieruit, dat het becijferd tekort van \$ 500 millioen, zich omzet in een voordeelig saldo van \$ 175 millioen.

Het voordeelig saldo van de handelsbalans bedroeg, gelijk gezegd, in de laatste 10 jaren voor den oorlog gemiddeld \$ 490 millioen. Dat dit bedrag in de eerste jaren dalen zal, is volgens den heer Rovensky niet te verwachten. Dit komt dus hierop neer, dat na den oorlog de betalingsbalans aanvankelijk een saldo zal laten van niet minder dan \$ 665 millioen, welk bedrag dus voor nieuwe belegging in den vreemde in aanmerking kan komen.

Volgens de berekeningen van den heer Rovensky, die wij hierboven in substantie weergaven, zoude dus van dezen kant bezien, de betalingsbalans der Vereenigde Staten in de toekomst een jaarlijksch saldo aanwijzen, welks bedrag dat van het saldo, dat de krachtigste crediteurnatie van West-Europa in de goede jaren vóór den oorlog ter beschikking had, begint te naderen. Vóór den oorlog toch werd, als bekend het saldo op de Engelsche betalingsbalans op een jaarlijksch gemiddelde van rond £ 200 millioen gesteld ¹⁾.

De conclusies van den heer Rovensky zijn, op zich zelf beschouwd, voor New York zeer gunstig. Vergeten moet hierbij echter niet worden, dat al moge gelijk gezegd in de eerste jaren vermoedelijk op een belangrijk overschot op de handelsbalans kunnen worden gerekend, dit overschot in de toekomst zeer vermoedelijk al vrij spoedig sterke neiging tot dalen zal vertoonen, een neiging, die door de gebeurtenissen dezer jaren per slot van rekening versterkt zal blijken. Het zou te ver voeren, thans dieper op dit vraagstuk in te gaan. Het spreekt echter vanzelf, dat dit voor den omvang van het toekomstig overschot op de Amerikaansche betalingsbalans van beslissende beteekenis is.

INDEX-CIJFERS.

Kleinhandelsprijzen. De verhoudingscijfers van verbruiksartikelen, in den handel gebracht door de Coöperatieve Winkelvereniging van „Eigen Hulp” te Amsterdam, Haarlem, Arnhem, Utrecht, Leeuwarden en 's-Gravenhage (voorheen E. H.), welke — zoals de lezer weet, thans nog slechts voor dezulke, waaroontrent in de verslagmaand en de daaraan voorafgaande door dezelfde coöperaties prijsopgaven werden verstrekt — door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerd worden, zijn de navolgende.

Artikelen	1913	1914	1915	1916	1917	Juli 1918	Aug. 1918
Koffie	94	88	91	100	118	176	176
Margarine	127	99	102	110	122	138	138
Olie (boter)	94	97	130	149	232	—	—
Stroop	100	100	125	161	179	193	193
Suiker (basterd)	89	91	105	115	116	118	118
„ (melis)	85	89	98	102	103	102	102
Zout	80	80	90	90	110	190	190

De prijzen voor het jaar 1893 werden gelijk 100 gesteld.

Verschillende invloeden waren gezamenlijk oorzaak

¹⁾ Men zie hiervoor het artikel in nummer 2 van dit blad, 12 Januari 1916, blz. 13.

dat het index-cijfer voor September ons voor 't eerst sinds Januari j.l. een geringe daling te aanschouwen gaf. Het totaalcijfer voor September verminderde met 29 punten, zoodat het absolute cijfer thans 6238 bedraagt, tegenover 2565 bij het begin van den oorlog. Het procentueele cijfer van 284,8, aan het einde der vorige maand, liep terug tot 283,1.

Data	Granen en vleesch	Anderc voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Dier- en: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen index-cijfer
Basis (gemidd. 1901—5) . .	500	300	500	400	500	2200	100,0
1 Januari 1914	563	355	642	491	572	2623	119,2
1 April "	560	350½	626½	493	567	2597	118,0
1 Juli "	565½	345	616	471½	551	2549	115,9
1 October "	646	405	611½	472½	645	2780	126,4
1 Januari 1915	714	414½	509	476	686½	2800	127,3
1 April "	840	427	597	644	797	3305	150,2
1 Juli "	818	428	601	624	779	3250	147,7
1 October "	809½	470½	667	619½	769½	3336	151,6
1 Januari 1916	897	446	731	711½	848½	3634	165,1
1 April "	949½	503	796½	851	913	4013	182,4
1 Juli "	989	520	794	895	1015	4213	191,5
1 October "	1018	536½	937	858½	1073	4423	201,0
1 Januari 1917	1294	553	1124½	824½	1112	4908	223,0
Einde Jan. "	1310	561	1137	825½	1119½	4953	225,1
" Febr. "	1312½	581½	1189	829½	1159½	5072	230,5
" Mrt. "	1346	610½	1226	834½	1283	5300	240,9
" April "	1362	642	1240	842	1293	5379	244,5
" Mei "	1376½	648	1261½	839½	1286½	5412	246,0
" Juni "	1432½	652½	1441	841½	1278½	5646	256,6
" Juli "	1333½	607	1512	840	1296½	5589	254,4
" Aug. "	1342	670	1504½	830	1311½	5658	257,1
" Sept. "	1221½	726	1509½	822½	1354½	5634	256,1
" Oct. "	1226½	724	1575½	824	1351	5701	259,1
" Nov. "	1236½	679	1660½	848	1344	5768	262,2
" Dec. "	1286½	686	1684½	839½	1348½	5845	265,7
" Jan. 1918	1221½	686	1719½	829	1329	5785	262,9
" Febr. "	1235	693	1733	838	1319	5818	264,4
" Mrt. "	1238	697	1777	836	1319	5867	266,6
" April "	1244	744½	1760	850	1342½	5941	270,0
" Mei "	1247	777½	1773½	849	1369	6016	273,4
" Juni "	1274	777½	1811½	861½	1380½	6105	277,5
" Juli "	1274	777½	1808	889½	1379	6128	278,5
" Aug. "	1287½	775	1920	889½	1395	6267	284,8
" Sept. "	1246½	779½	1929	889	1394	6238	283,1

Wat de voedingsmiddelen betreft, zoo teekent de Economist aan, namen de prijzen van gerst, haver en Engelsche tarwe belangrijk af, terwijl deze daling nog ondersteund werd door dalende bewegingen in de katoenmarkt, waar de noteringen voor het ruwe product terugliepen van het hoog opgedreven niveau aan het einde van Augustus, door slechte oogstrappen. Daarentegen bleven de noteringen voor garen en wol stijgende. Ook zijde vertoonde deze tendenz. In de groep „mineralen” stond tegenover een flinke daling van den tinprijs een sterke stijging voor koper. In de groep „diversen” deden zich geen vermeldenswaardige gebeurtenissen voor.

AANTEKENINGEN.

Katoenlevering door de Vereenigde Staten. — Dezer dagen las men in de dagbladen het navolgende bericht, dat de Directie van Economische Zaken, aan het Ministerie van Buitenlandsche Zaken, van den tijdelijken zaakgelastigde te Washington ontvangen had.

„In order facilitate control distribution cotton, which has been undertaken by United States Government all shippers raw cotton in U. S. will be required beginning January 1919 to make their sales contract in terms of official cotton standards of U. S. In order all interested parties may have early notice of this decision I suggest notify spinners cotton merchants and others interested in matter.”

Ter toelichting zij hierbij aangetekend, dat h.t.l. tot nu toe de Amerikaansche katoen gemeenlijk op

Europeesche standards gekocht werd. De meeste spinnerijen, die uit Bremen kochten, stipuleerden Bremer klasse en arbitrage; terwijl de importeurs in Bremen en Liverpool veelal op Liverpooler klasse en arbitrage, dus op de Liverpool-standards kochten. Deze standards of „standaardmonsters” worden jaarlijks vernieuwd en er behoort heel wat zorg, en vooral eerlijkheid, toe om te verkrijgen, dat deze standards steeds op peil zijn en werkelijk de juiste klasse der daarmede bestempelde katoen voorstellen. Vooral in Liverpool ontzag men in dit opzicht geen moeite, noch kosten en het algemeene vertrouwen van den internationalen handel en industrie in de Liverpool-standards was daarom heel groot, zoodat het altijd gemakkelijk was op deze wijze zaken te doen. Het vertrouwen in de Amerikaansche standards was vóór den oorlog minder groot, hoewel de conservatieve geest der Liverpool-importeurs en der Manchester-industrieelen deze opvatting misschien wel wat meer op den voorgrond heeft geplaatst dan bepaald noodig was. Toch was men over het algemeen in Europa wel wat huiverig om op Amerikaansche standards te koopen. In elk geval zal men zich na den oorlog wel aan de Amerikaansche standards moeten wennen, waartegen zich, naar men kan aannemen, weinig ernstig verzet zal doen gelden, want men zal heel tevreden zijn weer katoen te krijgen en de kwestie van de standards, die niet zoo heel erg gewichtig is, wel op den koop toe nemen.

Batikhandel en batikindustrie in Nederlandsch-Indië. — Het jaarverslag der Javasche Bank over 1917—1918 bevat naar gewoonte een belangrijk overzicht van den algemeenen toestand in de verschillende bedrijfstakken in Nederlandsch-Indië. Een voorname plaats bekleeden hier, zooals zich begrijpen laat, de moeilijkheden in den suikerhandel, die onzen lezers bekend zijn. Wij ontleenen aan het verslag de volgende beschouwingen omtrent den batikhandel en batikindustrie:

„In den batikhandel en de batikindustrie hoopten zich weder de moeilijkheden meer en meer op. Niet alleen waren de prijzen der grondstoffen steeds blijven stijgen, in het bijzonder van de mindere kwaliteit witgoed, ook de verkoop ondervond een terugslag. Door de ongunstige economische omstandigheden als gevolg van den minder goeden gang van de landbouwzaken van de bevolking in de Preanger (de geringere opkoop van kampongthee) verminderde de vraag naar batiks uit dat voornaamste afzetgebied van den batikhandel van Midden-Java, maar niet alleen in de Preanger, ook op andere plaatsen verminderden over het algemeen de koopers in aantal en koopkracht. De stijgende prijzen van voedingsmiddelen dwingen de bevolking om hun inkomen steeds meer te besteden voor de voeding, waardoor men genoodzaakt is te bezuinigen op de kleeding. In verband daarmede waren duurdere batiks vrijwel onverkoopbaar en bestond slechts vraag naar zeer goedkope soorten. Waar echter de prijs voor den kleinen beschikbaren voorraad van minder soort witgoed gestegen was, was de kostprijs van de ordinaire kwaliteit batiks nagenoeg even hoog als in normale tijden de prijs van eerste kwaliteit. Het gevolg van de ongunstige voorwaarden, waaronder de batikindustrie werkte, was, dat alle niet kapitaalcrachtige batikkerijen gesloten werden, naar schatting alleen te Solo een 50-tal, dat in de groote ondernemingen met beperkt personeel gewerkt werd, terwijl ook de huisarbeid in dezen tak van industrie snel in belangrikheid afnam. Slechts enkele Chineesche ondernemers, die er in geslaagd waren, vrij belangrijke hoeveelheden witgoed, al is dat van inferieure kwaliteit, direct uit Japan te importeerden, profiteerden van dezen toestand. Door deze goedkope Japanse soort witgoed konden kaens vervaardigd worden tot prijzen, welke door den gemiddelden Inlander nog betaald konden worden. De verfstoffen, voorzover die door het Gouvernement, middels de Credietbanken

ter beschikking van batickers werden gesteld, bleven vrijwel gelijk in prijzen. Eenmaal door de Credietbanken aan de eerste hand afgegeven, stegen de prijzen weder snel. Hoewel alles werd gedaan om de aangevoerde kunstmatige kleurstoffen direct in handen te brengen van batickers, kon niet worden voorkomen, dat, wanneer deze verfstoffen in de eerste hand geleverd werden, de prijzen met bijna 100 pCt. opliepen. Vele kleine batickers, welke door hun bedrijf in aanmerking kwamen voor de verdeling der verfstoffen, gaven er de voorkeur aan, bij de hoge prijzen der overige grondstoffen, de verfstoffen niet te verwerken, maar dit product dadelijk met winst te verkopen aan hunne kapitaalcrachtiger concurrenten, waardoor bovenvermelde prijsverschillen ontstonden. In de praktijk is dit euvel zeer bezwaarlijk, zoo niet onmogelijk te bestrijden."

De toeneming van de papiercirculatie in Duitschland. — Verleden week gaven wij omtrent dit in de laatste weken sterk aan den dag getreden verschijnsel een korte beschouwing. Volledigheidshalve zij thans nog aangeteekend, dat ook de Rijksbankpresident, Havenstein, enkele dagen geleden in de vergadering van den Zentralausschuss der bank op het verschijnsel is ingegaan. De heer Havenstein, die ook zijnerzijds op het dwaze en redeloze van deze „Banknotenhamsterei" trachtte te wijzen, meende, dat de Reichsbank, die voor normale behoeften een meer dan voldoende reserve aan biljetten bezat en op zoo abnormale vraag niet kon rekenen, in dezen géen schuld had. Hij deelde verder mede, dat, naast de onzen lezers reeds bekende maatregelen, nog besloten was tijdelijke biljetten van 50 Mark in boekdruk in het leven te roepen, welke dezer dagen in omloop zouden worden gebracht. Voorts waren de nog bestaande vier circulatiebanken der Zuid-Duitsche staten, voor zooveel noodig, door de Reichsbank aan dekking geholpen, terwijl de grens voor de biljettenuitgifte dezer instellingen tijdelijk werd verhoogd.

Over de nieuwe noodgelduitgifte door gemeenten en particuliere bedrijven bracht Havenstein eveneens enkele nadere gegevens. Het tot 1 November uitgegeven bedrag meende hij op ongeveer Mk. 400 miljoen te kunnen stellen, welk bedrag binnen enkele weken verdubbeld zou zijn.

BOEKAANKONDIGING.

G. v. d. Heyden. Der Ausländische Zahlungsverkehr in Holland vor, bei Ausbruch und während des Krieges von dessem Beginn bis Ende 1917. Cleve, Wilh. Startz Jr., 1918.

De schrijver heeft op bovenvermelde dissertatie den graad van Doktor der Staatswissenschaften aan de Universiteit te Frankfort a/Main cum laude verworven. Hij is in 1897 in Duitschland uit Nederlandsche ouders geboren en is dus eerst 21 jaar; ondanks dezen jeugdigen leeftijd heeft hij een uitmuntend stuk werk geleverd; zijn boek getuigt van eene diepgaande en ernstige studie op het moeilijke gebied der wisselkoersen; hij heeft met grooten ijver een zeer groot aantal feiten verzameld met vermelding der bronnen, waaruit hij deze put; hij vervalt daarbij niet in de fout, welke men bij zeer vele dissertaties en ook zoo dikwijls nog in opstellen van personen van rijperen leeftijd vindt, om het betoog samen te stellen uit een aaneenrijgen van meeningen van anderen, of door te veel citaten in zijne eigen redenering op te nemen, het geschrevene voor anderen bijna ongenietbaar te maken; hij verwerkt de feiten en de denkbeelden van anderen in een zelfstandig betoog, waaruit hij zijn eigen conclusies trekt, zoodat zijn boek goed logisch in elkander zit. Nog eene zeer groote verdienste is daaraan toe te kennen. Het is eene merk-

waardige eigenschap van vele geschriften op munt- en bankgebied, dat zij voor buitenstaanders, en zelfs wel voor ingewijden, zoo moeilijk te lezen zijn; het schijnt of de schrijvers van die zware betoogen of aan eene luiheid van geest lijden, dat zij niet de moeite willen nemen om hunne redeneringen voor anderen goed duidelijk te maken, of misschien een soort van schijngeleerdheid willen ten toon spreiden, door opzettelijk hun betoog zoo ingewikkeld te maken, dat alleen „knappe koppen" het kunnen verwerken; er wordt zelfs wel eens beweerd, dat sommige schrijvers het hierop aanleggen, omdat zij van hunne lezers zooveel aandacht en toewijding opeischen, dat slechts met inspanning van geest het geschrevene kan worden begrepen. Wij Hollanders gevoelen dit als een bezwaar, vooral tegen vele Duitsche boeken, ofschoon ook menig Nederlandsch schrijver daarvan niet vrij blijft. Welnu, hier hebben wij een Duitsch boek voor ons, dat in buitengewoon helderen stijl geschreven is, zoodat men den indruk verkrijgt, dat de schrijver zelf zijn onderwerp goed onder de knie heeft, en dat belangstellenden onder het groote publiek met genoeg van deze eenvoudige en heldere uiteenzetting van moeilijke problemen zullen kennis nemen.

De schrijver behandelt eerst den loop der wisselkoersen vóór den oorlog en geeft o.a. een uitmuntend overzicht van de methoden van koersnoteeringen in Nederland; hij onderwerpt op blz. 46 en v.v. de inderdaad nog steeds gebrekkige wijze van het vaststellen van wisselkoersen te Amsterdam aan een scherpe analyse en behandelt daarmede een van de meest actueele vraagstukken van onze beurs. Later geeft hij eene verdienstelijke uiteenzetting van de rollen, welke de handelsbalans en de betalingsbalans ieder voor zich spelen in het internationale verkeer; hij wijst daarbij op de onbetrouwbaarheid onzer vroegere statistieken.

In aansluiting hieraan komt hij op de positie van Nederland in het wisselverkeer tijdens den oorlog, en hoe eigenlijk nog meer in het buitenland dan in ons eigen land de groote wijziging in die positie is begrepen, hetgeen o.a. kan blijken uit verschillende uitingen van den Engelschen Economist. Bijzonderen nadruk legt de schrijver op het feit, dat de Hollandsche gulden van zooveel grooter beteekenis is geworden in het internationale verkeer, omdat de stabiliteit van de Hollandsche koersen zoozeer in het buitenland de aandacht heeft getrokken (blz. 95), terwijl ook het vermijden van een moratorium een zeer goeden indruk heeft gemaakt. Hij wijst op de eigenaardigheid in het Nederlandsche geldwezen, dat het groote publiek bij voorkeur zijn geld op prolongatie uitzet, in plaats van dit op deposito bij de banken te brengen; hoe tijdens den oorlog hierin eene belangrijke wijziging is gekomen, met het gevolg, dat de groote banken veel meer haar eigenlijke taak kunnen vervullen.

Dan heeft hij een zeer goed en objectief hoofdstuk over de goudpolitiek der Nederlandsche Bank en met name de verhouding tusschen Nederland en Zweden wordt bondig en duidelijk uiteengezet. De verhouding van Nederland tot verschillende andere landen wordt daarna analytisch uiteengezet, en steeds doet de sobere en duidelijke betoogtrant ons weder aangenaam aan. Aan het slot geeft hij een volledig tabellarisch overzicht van alle wisselkoersen van 1 Juli 1914 tot 31 December 1917, en een groot aantal grafische voorstellingen.

In één woord, het boek bevat een schat van gegevens, welke door de systematische bearbeiding een voortreffelijk overzicht van de positie van Nederland gedurende de behandelde periode verschaffen. Men kan slechts den wensch uitspreken, dat de schrijver zijne studie moge voortzetten ook voor de periode na 31 December 1917.

Men staat verbaasd, dat een buitenstaander zoo juist over onze toestanden heeft kunnen schrijven; het

is dan ook te hopen, dat dit boek alom in ons land verkrijgbaar zal worden gesteld, en dat velen het tot hunne leering zullen koopen, en het dan ook met aandacht zullen doorlezen.

G.-VISSERING.

3 November 1918.

P. A. van der Drift. De Financieele Paragrafen der Woningwet. 's-Gravenhage, 108 blz.

Op tweeërlei wijze poogt, als bekend, de Woningwet de woningtoestanden hier te lande te verbeteren: door voorschriften, waaraan daarnaast en bewoner zich hebben te onderwerpen en daarnaast door het verleenen van positieven financieelen steun voor woningbouw mogelijk te maken. De werking dezer laatste bepalingen heeft de schrijver van bovengenoemd geschrift, waarvoor Prof. Mr. Van Gijn een inleiding schreef, op het oog.

De kern van het vraagstuk komt in deze inleiding scherp naar voren. De gemeente of vereniging, tot woningbouw overgaande, kan van den staat geld krijgen op voorwaarden, die geen particuliere bouwbedingen kan. De laatste kan misschien in sommige opzichten goedkoper bouwen, de concurrentie wordt hem echter reeds door het enkele verschil in rentevoet ernstig bemoeilijkt, en zulks nog te meer, zoo spoedig rijk en gemeente bovendien nog van de te betalen annuïteit een deel voor eigen rekening nemen. Men pleegt voor de resultaten van deze bepalingen der woningwet te wijzen op de aantallen der aldus tot stand gekomen woningen. Aldus let men echter, naar het oordeel van den schrijver der inleiding, alleen op wat men ziet en niet op wat men niet ziet. Immers daarenvens behoort deze andere vraag te staan: Van hoeveel woningen is de bouw achterwege gebleven tengevolge van dien rijksbouw, werkelijk of dreigend? Mr. Van Gijn spreekt de overtuiging uit — en het geschrift bevat ter adstructie dezer stelling een reeks beschouwingen — dat dit aantal veel grooter is. Gevolg van de steunbepalingen der wet zou dus wezen, dat aan den eenen kant weliswaar een zeker, toch altijd nog betrekkelijk gering blijvend deel der minder goeide bevolking op deze wijs aan een goedkoope, beneden normalen prijs verkregen woning geholpen is, doch dat aan den anderen kant tegelijk door afschrikking van den particulieren bouw reeds vóór den oorlog de woningnood ernstig vergroot was.

De oorlog en de extra-steun, die, zoowel door het niet of althans niet ten volle in rekening brengen van den gestelden rentevoet als door het verleenen van speciale crisisbijdragen in de gestegen prijzen der materialen, verleend is geworden, hebben het vraagstuk nog verscherpt, tengevolge waarvan naar het oordeel van den schrijver de overheid feitelijk voor de keus staat of practisch den geheelen bouw van volkswoningen aan zich te trekken of zich, doch dan niet zonder moeite, te retireeren.

De schrijver meent het verschil in inzicht in deze materie, reeds aan den dag getreden zoowel bij de totstandkoming der wet als bij den bekenden strijd over de huurprijsclausule omstreeks 1905, aan welken strijd, naar men zich herinnert, o.a. Mr. Van Gijn een werkzaam aandeel genomen heeft, te moeten terugbrengen tot een tegenstelling van beginselen van economische politiek en van economisch-wetenschappelijk inzicht — een uiteenzetting, die niet het sterkste deel van het geschrift uitmaakt. Intusschen niet in deze richting ligt het zwaartepunt van 's schrijvers arbeid, aan welken stellig de verdienste toekomt, van op heldere manier te wijzen op de consequenties, waartoe een vrijgevege overheidspolitiek op dit gebied leiden moet, consequenties die, gelijk reeds bleek, door Mr. Van Gijn en den schrijver beide principieel onjuist worden geacht.

B.

INGEZONDEN STUKKEN.

ONZE STAATSLEENINGEN.

De heer Van Dusseldorp wijdde in het nummer van 23 October eene beschouwing aan onze Staatsleeningen, die zeer suggestief geschreven is, doch waarvan de redeneeringen juist daarom wel eens op de keper mogen worden beschouwd. Te meer, omdat zijn betoog, dat onze staatsschuld zeer laag staat, vergeleken bij pandbrieven en gemeenteleeningen van hetzelfde type, ook in de jongste vergadering van de Vereniging voor Staathuishoudkunde en Statistiek van gezaghebbende zijde werd verkondigd.

De heer v. D. geeft een tabel, waarin men de koersen kan vergelijken; we zien daarin, dat inderdaad 4 pCt. Nederland 10 pCt. lager staat dan 4 pCt. pandbrieven van de Nationale en Rotterdamsche hypotheekbanken. De heer v. D. wijst er en passant op, dat de vergelijking niet geheel zuiver is wegens het verschil van uitlotingskans. Inderdaad niet geheel zuiver, zegge: volkomen onzuiver. Van de 4 pCt. pandbrieven van de Nationale Hypotheekbank werden in de laatste twee en een half jaar gemiddeld 11 pCt. afgelost, van die der Rotterdamsche in de laatste drie jaren ongeveer 6 pCt. gemiddeld. Van de 4 pCt. staatslening bedraagt de aflossing $\frac{1}{4}$ pCt. Brengt men nu maar alleen die aflossingskans, per jaar berekend, in rekening, dan blijkt, dat wie een aantal pandbrieven Nationale Hypotheekbank bij het begin van het jaar voor 92 pCt. kocht, het gemiddeld aantal van zijn brieven zag uitloten à pari, en de rest aan het einde des jaars welderom voor 92 pCt. verkoopt, 5,3 pCt. ¹⁾ van zijn geld zal hebben gemaakt; bij pandbrieven van de Rotterdamsche Hypotheekbank, stel à 91 pCt. gekocht, gemiddeld gunstig uitgeloot en voor gelijken koers verkocht, is het rendement 4,93 ¹⁾; bij de Nederlandsche 4 pCt. schuld, à 82 gekocht en verkocht, is bij gemiddelde uitloting het rendement eveneens 4,93. Er blijft dus niet veel over van de bewering, dat de Staatsschuld lager staat, wat hetzelfde is als groter rendement geeft.

Bij vergelijking met de gemeentelijke schuld en bij pandbrieven, die meer of minder sterk uitloten ²⁾, komt men voorzeker tot gelijke resultaten en het geheele betoog omtrent de fouten, bij de uitgifte der Staatsschuld gemaakt, dat strekt om den abnormaal lagen koers der Staatsleeningen te verklaren, kan vervallen.

Natuurlijk kan de min of meer gedwongen plaatsing, vooral in de eerste tijden na de uitgifte, den koers ongunstig beïnvloed hebben. Maar, dat iemand de 4 pCt. Nederland ook thans nog laag zoude schatten, op grond van het verlies, dat hij zelf of een ander daarmede gemaakt heeft, is niet waarschijnlijk. Een enkele belegger moge zijn humeur laten influenceeren, verreweg de meeste vragen, wat is thans het rendement, wat zijn de uitlotingskansen, wat is de zekerheid en wat zijn de kansen op mindere of meerdere daling of stijging, vergeleken bij andere obligaties van gelijken rentevoet?

Trouwens de beschouwingen van den heer v. D.

¹⁾ Het spreekt vanzelf, dat, als men mocht aannemen, dat de 4 pCt. pandbrieven der Nationale Hypotheekbank voortdurend met 11 pCt. per jaar werden afgelost en dus binnen 9 jaar alle à pari werden afgelost (die van de Rotterdamsche Hypotheekbank binnen 16,5 jaar) het rendement, bij aankoop tegen resp. 92 en 91, veel hooger zoude zijn dan de genoemde resp. 5,3 pCt. en 4,93 pCt. Ik nam echter aan, dat men zulks maar voor een of twee jaar veronderstelt. De Nationale Hypotheekbank loste ook in 1914 en 1915 4 pCt. af, wat 16-maal meer is dan de Staat voorschijns met zijn 4 pCt. leening doen zal. — v. G.

²⁾ Men vergete niet, dat de pandbrieven, die weinig of niet uitloten, veelal door de banken tot steun van den koers op niet-onbelangrijke schaal worden ingekocht of voor aflossing à pari gebruikt kunnen worden; welk voordeel dit voor de houders vertegenwoordigt is niet te becijferen, maar het speelt niettemin een groote rol. — v. G.

over de uitgifte (welke hij met velen deelt, die uit hun humeur zijn, dat van alle niet sterk uitlotende obligaties de koers zeer gedaald is) zijn zeer eenzijdig.¹⁾ „Wanneer een emissie plaats heeft, dan wordt daarvoor reclame gemaakt, de aandacht er op gevestigd,” zoo schrijft hij. Alsof er ooit meer reclame voor een leening is gemaakt dan voor de vier staatsleeningen; reclame door advertenties enz., doch nog meer doordat het geheele land van de leeningen sprak en tot het kleinste dorpskassiertje er bij betrokken was. De stok achter de deur heeft minstens evenveel gewerkt als prachtig middel om de aandacht op de leeningen te vestigen, ook van hen, die niet tot deelneming verplicht waren, als hij als dwangmiddel invloed heeft gehad. Dit blijkt overtuigend uit het feit, dat zóó veel preferente inschrijvingen inkwamen, dat men bij de 1e leening slechts 50 pCt. van het niet-preferente thuis kreeg, bij de tweede slechts 40 pCt., bij de derde 80 pCt. en bij de vierde 75 pCt. Meent de heer v. D., dat gelijke resultaten zouden zijn bereikt, zelfs met een ietwat lagere koers van uitgifte, als de geheele opzet van de leening niet in hooge mate had meegewerkt om duizenden, die nu eenmaal vroeger niet aan Nederl. Staatsschuld als beleggingsobject dachten, wakker te schudden? Hij denke dan eens aan de leening van 1911, toen de uitgifte plaats had tegen een door bankiers vastgestelden-koers en van de f 40 miljoen, waarop de inschrijving werd opengesteld, slechts f 13,5 miljoen geteekend werden.

Die duizenden preferente inschrijvers, die van al de leeningen meer dan de helft namen, kunnen zich toch niet beklagen, dat zij door de gedwongen leening belast zijn; zij zagen er blijkbaar iets in. Zeker, menig-een heeft meer thuis gekregen dan hij wenschte, maar al wat op de leeningen, als zij tegen den tegenwoordigen koers verkocht worden, verloren is, nu maar te verklaren tot een door den Staat geheven belasting, gaat toch veel te ver. Van de f 100 miljoen, die de heer v. D. becijfert, is zeker de helft door preferente inschrijvers tengevolge van volkomen vrijwillige daden verloren, terwijl van de rest zeker $\frac{3}{4}$ op stukken ten laste is gekomen óf van lieden, die de schuld later kochten, óf niet hebben verkocht, toen zij er nog met een paar percent verlies uitkonden.

Onverantwoordelijk, zulks zij toegegeven, is het geweest om de bezitters van vermogens van meer dan f 75.000 en de vennootschappen te dwingen om geld aan den Staat te leenen, ten einde een bestaande leening van 250 miljoen, die goed geclasseerd was, te vervangen door een 4,5 pCt. leening en dat is de oorzaak geweest van zeer veel met ergernis gedragen verlies. Doch deze uitwas veroordeelt niet het geheele systeem, waardoor de Staat in de crisis aan geld gekomen is.

Of het geraden is, zolang men zóó groote bedragen noodig heeft als ook thans weer, van systeem te veranderen, mag betwijfeld worden. Men zoude dan bij een 5 pCt. type zeker meer dan 3 pCt. onder pari moeten gaan om f 350 miljoen geteekend te krijgen en dan wordt het weer zeer onereus voor dezelfde belastingsschuldigen, die men sparen wil, tenzij men de hoogere rente en het verlies bij de aflossing à pari wil doen drukken op de kleinere vermogens en de kleine en middelmatige arbeidsinkomsten. Men make zich toch geen illusie, dat ingeval van geheel vrijwillige uitgifte de koers niet nog veel verder onder pari zal gaan, als na den oorlog wellicht de kapitaalrente tot 6 of 7 pCt. stijgt.

Een verbetering is het, dat Mr. De Vries nu ook de hoogere inkomens als reden tot verplichte inschrijving opnam; te hopen is, dat de tabellen nu zóó berekend zijn, dat als ieder juist neemt wat hij verplicht is, de leening juist volteekend wordt, zoodat niet wederom wie het er maar op wagen niet te teekenen

er het beste afkomen. Ja, er ware nu wel reden om de vermogens van f 25.000—f 75.000 óók tot het nemen van een klein bedrag te nopen. Maar wat men ook doet, er zal verloren worden op de nieuwe leening, als de rentevoet verder stijgt en er zal op verdiend kunnen worden, als de rentevoet mocht dalen en conversie voorloopig uitgesloten wordt.

Een rentevoet, die leenen dicht bij pari mogelijk maakt, en een koers bij welken men gegronde reden heeft te meenen, dat velen de leening gaarne willen hebben en dus preferent inschrijven en vele anderen niet te hard zullen treuren, als zij hun geheele of bijna hun geheele inschrijving thuis krijgen, dat is de weg om òn tegenover hen, die gedwongen worden deel te nemen, òn tegenover hen, die de rente en aflossing zullen hebben op te brengen, billijk te zijn. Doch men verspreide vooral geen onjuiste meeningen omtrent de liefhebberij, welke er voor staatsschuld bestaat, door eene vergelijking van koersen te geven, die geen of halve waarheid bevat.

ANT. VAN GIJN.

DE STAATSLEENING EN DE NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP.

Geachte Redactie,

Herhaaldelijk verschenen in uw weekblad beschouwingen over onze Nederlandsche Staatsleeningen (uitgegeven tijdens den Oorlog), over het daarbij gevolgde systeem, wanneer de zoogen. „vrijwillige” leening niet mocht slagen en over de weinige sympathie, waarin deze leeningen zich klaarblijkelijk mogen verheugen, welk gemis o.a. uiting vindt in den lagen koers ter beurze.

Ik mis in deze artikelen echter de aanwijzing van ón mogelijke oorzaak van dezen lagen koers, m.i. de hoofdoorzaak van het voortdurend aanbod, n.l., dat van huis uit de leening voor een min of meer belangrijk deel is ondergebracht bij lichamen, die de stukken niet blijvend konden houden, de Naamlooze Vennootschappen. Deze moesten toch bij vorige gelegenheden deelnemen tot drie vierde (thans verminderd tot de helft) van hun uitkeeringen over het laatste boekjaar, nota bene van gelden, die ze niet meer in kas hadden. Nu moge het waar zijn, dat sommige dezer Vennootschappen groote reserves hielden, voor wier belegging deze obligaties stellig, althans ten deele, konden dienen, het meerendeel der Vennootschappen verkeerde niet in zulk een toestand en voor zoover ze al over de liquide middelen beschikten, moesten zij hun veel te groot effectenbezit toch realiseren, ook al met het oog op de toekomst. Het gevolg hiervan is natuurlijk geweest een voortdurend aanbod en steeds dalende koersen. Afgezien nog van de zeer ongelijk drukkende belasting, daardoor op de oorspronkelijke inschrijvers gelegd, is dit m.i. ook voor den Staat ongewenscht, want zeer zeker heeft deze geen belang bij een zóó lage waardeering van het Staatscrediet.

Buitendien ligt er in de verplichte deelneming der N.V. nog een groote onbillijkheid, n.l., dat het een dubbel werkende verplichting is en dus, waar koersverlies zeer waarschijnlijk, een dubbele belasting. Het beginsel wordt thans niet voor de eerste maal aangevaard, doch blijft er niet te minder onbillijk door. Bij de zeer groote Maatschappijen, wier aandelen aan de beurs genoteerd zijn, in het bezit van een groot aantal houders van enkele stukken, valt dit minder in het oog. Een aandeelhouder van de Stoomvaart-Maatsch. Nederland, de Holland-Amerika Lijn of de Rotterdamsche Bankvereniging voelt niet, dat hij door die verplichting en dat koersverlies benadeeld wordt, terwijl hij over zijn eigen vermogen of inkomens nog eens moet inschrijven. Doch er zijn tegenwoordig tal van Naaml. Vennootschappen, familie-zaken, gegoten in dien vorm door den drang der omstandigheden, wier aandelen in weinige handen zijn en zulke personen ondervinden deze onbillijkheid zeer sterk. M.i. ware

¹⁾ Hetzelfde geldt voor de opmerkingen in het nummer van 30 October van den heer v. Lennep. — v. G.

het in het belang van het welslagen der leening, van haar goede classeering ter beurze en last but not least in het belang der *billijkheid*, wanneer men in de wet de verplichte deelneming der Naamlooze Vennootschappen liet vervallen en begon dáarmede, waar de Minister ingeval van mislukking der zoogen. vrijwillige leening wil eindigen, n.l. dengenen, die bij de wet tot inschrijving zullen worden verplicht, dadelijk door de betrokken belasting-inspecteurs een biljet te doen toezenden met opgave hunner verplichte deelname op grond van Vermogens- en/of Inkomstenbelasting. Daarmede zou men ook diegenen bereiken, die bij vorige gelegenheden, door zich afzijdig te houden, de lasten op anderen geschoven hebben.

November 1918.

J. V.

[Het bezwaar, dat de inzender in de eerste plaats oppert, mag, ook al heeft de Minister de verplichte deelneming van vennootschappen van $\frac{1}{4}$ op $\frac{1}{2}$ van de winstuitkeeringen teruggebracht, nog wel eens gehoord worden. Het belang, dat de particuliere bedrijven hun middelen liquide houden, stijgt naarmate de vrede naderbij komt. Wat het tweede punt, de dubbele belasting betreft, moet niet vergeten worden, dat de rentevoet thans 5 pCt. bedraagt, terwijl bij de vaststelling van den uitgiftekoers, volgens art. 1 van het ontwerp, de koers van eerste-klasse fondsen van gelijken rentevoet tot richtsnoer moet worden genomen. Men mag aannemen, dat het vooruitzicht van de nieuwe leening reeds thans den koers der bestaande crisisleeningen drukt. Vergelijkt men dezen koers met dien van eerste-klasse 5 pCt. fondsen, dan zal men, tenzij natuurlijk in de omstandigheden belangrijke veranderingen mochten komen, voorshands, bij een verstandige bepaling van den emissiekoers der nieuwe leening, over het koersverloop dezer leening niet al te ongerust behoeven te zijn. — B.]

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 October 1918.

Prof. Dr. H. Blink, Houtproductie en houthandel van Nederlandsch Oost-Indië en Zuid-Oost-Azië; *J. Keuning*, Economische Schets van Chili; De witte steenkool en haar economische beteekenis, bewerkt naar L. Jôuhaux en H. Prété; De beteekenis der Fransche koopvaardijvloot, naar A. de Monzie; Steenkolenproductie van Japan en China in verband met andere economische vraagstukken in het Oosten. (Verslag over een reis naar Japan ter bestudeering van het steenkolen- en kooksvraagstuk door Ir. J. Koomans.)

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — Jena, Augustus 1918.

Schöne, Die Statistik als Grundlage der empirischen Soziologie; *Hoffman*, Zur Entwicklung der deutschen Sparkassen während des Weltkrieges; *Fab. Landau*, Deutsche Schiffsbauanstalten während des Krieges.

Political Science Quarterly. — New York, September 1918.

W. R. Camp, The limitations of the Ricardian Theory of rent; *E. Porritt*, Canada's national grain route; *R. L. Schuyler*, The British war cabinet; *Th. R. Powell*, Collective bargaining before the Supreme Court.

Bij dit nummer is gevoegd het supplement: Record of political events, samengesteld door *H. M. Kallen* en *E. M. Sait*.

Journal de la Société de Statistique de Paris. — Parijs, October 1918.

P. Meuriot, Le suicide à Paris avant et pendant la guerre; *M. Dewavrin*, Les variations des changes scandinaves depuis le début de la guerre.

Weltwirtschaftliches Archiv. — Jena, October 1918.

Dr. B. Harms, Wesen und Begriff der Weltwirtschaft; *Dr. A. Gürtler*, Das Volkseinkommen Oesterreichs und Ungarns; *Dr. R. Liefmann*, Die Bestimmungsgründe der intervalutarischen Kurse; naast de litteratuurbespreking in de rubriek Chronik und Archivalien o. m. A. *v. Vogel*, Die Entwicklung der gewerkschaftlichen Bewegung in Petersburg; *A. Schwabach*, Schweizerische Schifffahrtsbestrebungen; *Dr. L. Feuchtwanger*, Der erste Bericht der englischen Kommission für Zuckerversorgung; *L. Ulrich*, Banken und Bankwesen in Britisch-Indien; Die Berücksichtigung des Ausfuhrhandels in der Trustgesetzgebung der Vereinigten Staaten (tekst van de Webb Bill); *Dr. S. Schilder*, Die Gebiete der offenen Tür in den Jahren 1916 und 1917; *L. Ulrich*, Chinesische Handelskammern.

Technik und Wirtschaft. — Berlijn, October 1918.

F. Oppenheimer, Neue Variationen über ein altes Thema; *Falk*, Der Wagenumlauf und seine Beschleunigung bei der Firma Gebrüder Sulzer, Aktiengesellschaft in Winterthur; *D. v. Vigier*, Neuzeitliche Werkstattorganisation; *Bergsträsser*, Technische Hochschulen und politische Bildung; *C. Weihe*, Der Kulturwert der Technik.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Broodgraan. Het Ministerie van Landbouw heeft een plaat uitgegeven, welke ten doel heeft de landbouwende bevolking op te wekken tot het verbouwen van broodgraan. Deze plaats zal in openbare instellingen worden opgehangen.

Rijksbroodkantoor. Met ingang van 1 December a.s. zal het Rijkskantoor voor Brood worden opgeheven en als een onderafdeeling worden toegevoegd aan het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel.

Melk. Het B.M.V. geeft een overzicht van de met 1 November in werking getreden melkrantsoenering. Deze omvat zoowel volle als tapte- en karnemelk en gecondenseerde melk. De gemeenten mogen over niet meer beschikken dan $\frac{1}{10}$ liter volle melk per hoofd per dag; wat er meer is, moet gekarnd worden en de boter daarvan aan het Rijk afgeleverd. Na aftrek van de portie voor kinderen en zieken, blijft voor den gewonen verbruiker niet meer dan $\frac{1}{10}$ liter over. Dit karige rantsoen zal zooveel mogelijk aangevuld worden met tapte- en/of karnemelk tot een hoeveelheid van $\frac{2}{10}$ liter per hoofd per dag, terwijl daarbij nog komt een pond gecondenseerde taptemelk per week.

Boter. Met ingang van 2 November zijn, in verband met de verhooging van den productieprijz der melk, de maximumprijzen voor boter verhoogd; de maximumkleinhandelsprijs bedraagt nu f 4,40 per K.G.

Vleesch voor zieken. De Minister van Landbouw, enz. heeft een nadere circulaire aan de gemeentebesturen gericht inzake verstrekking van vleesch voor zieken. In het algemeen komen alleen in aanmerking suikerzieken, herstellenden na ondergane heelkundige behandeling, en sommige tuberculosezieken. Aan thuisverpleegden kan per week van 3 tot hoogstens 6 ons verstrekt worden; voor zieken in inrichtingen bedraagt de hoeveelheid gemiddeld 4 ons per week. In totaal acht de Minister 24 K.G. per 1000 inwoners per 4 weken voldoende.

Wild. Bepalingen zijn vastgesteld betreffende levering aan het Rijk van wild, te weten volle wilde eenden, rotganzen, pluvieren en wilde konijnen.

Zeeppoeier. In verband met de noodzakelijkheid om tot bezuiniging te geraken in het gebruik van vetzuren, heeft de Minister maximumprijzen vastgesteld voor zeeppoeier met een vetzuurgehalte van ten

minste 10 pCt. Aangezien dit zeepoeder echter een hooger soda-gehalte heeft dan het in de harde zeep en zeepoeder-regeling genoemde zeepoeder met 15 pCt. vetzuur, kan het eerste niet goedkoop in den handel worden gebracht.

Zwavelzure ammoniak. Het Rijkskantoor voor Kunstmeststoffen zal een aanvang maken met de verdeling van zwavelzuren ammoniak voor bemesting van oogst 1919. De prijs is vastgesteld op f 60 per 100 K.G. bruto voor netto; een gehalte aan stikstof als ammoniak van 20 pCt. wordt gewaarborgd.

Calcium carbid. De behoefte aan calcium carbid voor lichtlooze gezinnen maakt het wenschelijk met de verstrekking van dit artikel zoo groot mogelijke zuinigheid te betrachten. Behoudens voor doctoren en veeartsen mag dan ook geen calcium carbid meer worden afgegeven voor rijwiolverlichting.

Rubber. De Minister van Landbouw heeft ingesteld een *Rijkskantoor voor Rubber*, hetwelk onder meer zal overnemen de werkzaamheden van het *Rijkskantoor voor Rijwiellbanden*. Dit laatste kantoor houdt daarmede op te bestaan.

Kopersulfaat. Behoudens uitzonderingen is verboden de aflevering en het vervoer van kopersulfaat, onder welken vorm en welke benaming ook, zoodat van Bourgondische en Bordeauxsche pap en van poeder tot bereiding van dergelijke pap.

Lompen. De Minister van Landbouw heeft maximumprijzen vastgesteld voor lompen. Onder wijziging van de beschikking van 20 April j.l. heeft de Minister verboden de aflevering en het vervoer van alle lompen; het verbod geldt niet voor vervoer van hoeveelheden kleiner dan 15 K.G. binnen de grenzen eener gemeente door niet bij den lompenhandel betrokken personen.

Garen en touwwerk. Vastgesteld zijn maximumprijzen voor bindgaren, cordel, schoen-, worst-, zak-, stop-, kolf- en pakgarens; gordijn-, jaloezie-, raamkoord en vlaggelijn, grof scheeps- en boerentouwwerk, koetouw, leidsels, strengen, enz.

Visschergaren. Aan de visschers wordt wederom gelegenheid gegeven tot het bestellen van katoenen garens voor hun behoefte in de maanden November en December. De zwaardere nummers katoenen garens zullen vervangen worden door vlaggaren (zoogenaamd blauw hennepgaren), waarvoor binnenkort maximumprijzen worden vastgesteld.

Meelzakken. Aangezien de meelzakken blijkbaar door de bakkers voor alle mogelijke doeleinden worden gebruikt, is aan het Rijkskantoor voor Brood opdracht gegeven de bakkers, die van de meelzakken een ander dan het normaal gebruik maken, van de verstrekking van grondstoffen voor de broodbereiding uit te sluiten.

Manufacturen. Het B.M.V. heeft een overzicht gegeven van de thans geldende regeling voor verkoop en aflevering van manufacturen, confectie en verdere textielgoederen.

Goedkoopkleeding. De Minister heeft tot de gemeentebesturen een circulaire gericht inzake de verstrekking van goedkope wollen, half wollen en katoenen kleedingstukken en diversen. De zorg voor de distributie wordt aan de gemeenten overgelaten. Daarbij mag alleen rekening worden gehouden met de behoefte van den aanvrager; diens financieele omstandigheden blijven buiten beschouwing. In den regel zal voor elk nieuw stuk bovenkleeding een oud, afgedragen door den koper zelf, moeten worden ingeleverd.

Beukenotenzameling door schoolkinderen. Aangezien de beukenotenzameling schade dreigt te lijden ten gunste van de inzameling van eikels, heeft de Minister van Onderwijs de schoolopziensers er op gewezen, dat in het belang van de vetvoorziening in de eerste plaats alle medewerking moet worden verleend voor de inzameling van beukenoten ook door schoolkinderen.

Binnenscheepvaart. Bij de Tweede Kamer is ingediend een ontwerp van wet tot het treffen van eene regeling in het belang van een geregeld vervoer van goederen te water in de binnenvaart. Den Minister van Landbouw wordt in dit ontwerp o.m. de bevoegdheid verleend vaartuigen op te vorderen.

Vervoer van hout. Ingetrokken is de beschikking van 22 Augustus j.l., waarbij het vervoer van hout, behoudens eenige uitzonderingen, werd verboden. De aandacht wordt er echter op gevestigd, dat dit geen wijziging brengt in het bestaande verbod van vervoer van hout per spoor, noch in het bestaande verbod tot vervoer van ongeschild eikenhout.

MAANDCIJFERS. RIJKSPPOSTSPAARBANK.

SEPTEMBER	1918	1917	1916
Inlagen	f 8.090.207	f 6.693.414	f 6.934.162
Terugbetalingen ..	„ 6.374.171	„ 6.411.222	„ 5.573.942
Tegood der inleggers op ultimo	„ 229.526.577	„ 215.273.905	„ 198.853.737
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	„ 31.248.150	„ 27.972.700	„ 26.196.700
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven	10.862	8.663	9.706
Aantal geheel afbetaald	5.051	5.976	5.784
Aantal uitstaande op ultimo	1.802.955	1.754.370	1.721.418

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

	Augustus		September	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeninghouders op u ^o ..	11.043	—	11.518	—
Aantal rekeningen op u ^o	11.460	—	11.950	—
Stortingen	48.643	27.637.372	55.188	22.223.075
Overschrijvingen ..	19.922	39.382.298	23.715	47.399.030
Afschrijvingen	30.966	23.368.209	35.085	21.595.544
Totaal tegood rekeninghouders op u ^o .	—	23.606.334	—	24.309.217

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Augustus		September	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Ontvangen en betaald:				
in contanten.	62109	f 11.327.404	92031	f 11.037.871
door overschrijving ¹⁾ .	14620	„ 58.028.266	16402	„ 43.878.755
Particuliere rekeninghoud. Saldo te goed part. rek. u ^o .	984 ²⁾	„ 9.679.966	1283 ²⁾	„ 10.405.879
	—	„ 1.843.646	—	„ 2.311.079

¹⁾ inclusieve verrekeningen der gemeentendiensten, zijnde resp. pl.m. 20 en 10 mill. gld. ²⁾ aantal.
In de maand September werd het kasbeheer der gemeentegasfabrieken overgenomen.

EMISSIES IN OCTOBER 1918.

Provinc. en Gemeentelijke leeningen f	5.210.446,—
zijnde:	
Drenthe f 200.000,— 5 % obl. toegewezen a f 99,27 %.	
Schiedam f 2.000.000,— 5 % obl. a 99 1/4 %.	
Zevenbergen f 30.000,— 4 1/2 % obl. toegewezen a 98,02 %.	
Haarlem f 2.000.000,— 5 % obl. a 99 1/2 %.	
Tilburg f 1.000.000,— 5 % obl. a 99 1/4 %.	

Transporteeren.. f 5.210.446,—

Transport.. f	5.210.446,—
Bank- en Crediet-instellingen..... „	2.335.000,—
zijnde:	
Centrale Crediet- en Landbouwbank	f 500.000,— 5 % obl. à 100 %.
Credietvereniging „De Hanzebank”	f 1.000.000,— aand. à 102½ %.
Utrechtsche Bankvereniging	f 500.000,— aand. à 112 %.
Comm. Bankver. Slavenburg & Co.	f 200.000,— aand. à f 125 %.
Industriele Ondernemingen..... „	4.688.250,—
zijnde:	
Vereen. Conservenfabrieken	f 2.500.000,— 6 % obl. à 98 %
Rott. Metaal Industrie	f 200.000,— aand. à 110 %.
Vereenigde Nederl. Kleermakerijen	f 150.000,— aand. à 130 %.
	f 150.000,— 6 % cum. pref. winstd. aand. à 101½ %.
Electromotorenfabriek „Dordt”	f 250.000,— aand. à 100 %.
Glasfabriek „Leerdam” v./h. Jeekel, Mijnsen & Co.	f 500.000,— 6 % cum. pref. winstd. aand. à 100 %.
Ned. Kabelfabriek	f 500.000,— aand. à 100 %.
Solosche Electriciteit-Maatschappij	f 100.000,— aand. à 100 %.
Mij. tot Expl. v. Cacao- en Chocolade-fabrieken v./h. Erven Caspar Flick	f 220.000,— aand. à 105 %.
	f 65.000,— 6½ % cum. pref. winstd. aand. à 100 %.
Cultuurondernemingen, Handelsvereenigingen en Handelsvenn..... „	4.682.500,—
zijnde:	
Indische Handels Compagnie	f 1.500.000,— aand. à 165 %.
Handelsver. v./h. Reiss & Co.	f 750.000,— aand. à 135 %.
Kon. Handelsmij. v./h. Boeke & Huidekoper	f 800.000,— aand. à 115 %.
Holl. Mij. van Onroerend Bezit	f 250.000,— aand. à 110 %.
Scheepvaart-Maatschappijen..... „	29.435.000,—
zijnde:	
Ned. Scheepvaart Unie	f 6.550.000,— aand. à 250 %.
Stoomv. Mij. „De Maas”	f 1.224.000,— aand. à 250 %.
Kon. Ned. Stoomb. Mij. (Nationaal Bezit)	f 5.000.000,— aand. à 200 %.
Diversen..... „	250.000,—
zijnde:	
De Courant „De Maasbode” f 250.000.—	5 % 1e hyp. obl. à 100 %.
Tramwegmaatschappijen..... „	3.960.000,—
zijnde:	
Semarang-Cheribon Stoomtr. Mij.	f 4.000.000,— 5 % obl. à 99 %.
Totaal.... f	50.561.196,—

Totaal der emissies in Januari .. f	536.940.910,—
Februari .. „	12.202.250,—
Maart .. „	56.044.025,—
April .. „	9.419.875,—
Mei .. „	19.256.078,—
Juni .. „	33.032.976,—
Juli .. „	50.604.250,—
Augustus .. „	9.242.224,—
September .. „	81.307.492,—
October .. „	50.561.196,—
Algemeen Totaal	f 858.611.276,—

Bovendien:
 f 43.500.000,— 3/m. Schatkistpromessen à f 989,30
 „ 24.113.000,— 4½ % Schatkistbiljetten „ „ 1.001,95

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	2 November 1918	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels.	4½ sedert 1 Juli '15	3½ sedert 23 Mrt. '14
Bank { Bel. Binn. Eff.	4½ „ „ '15	4 „ „ '14
{ Vrsch. in R.C.	5½ „ „ 19 Aug. '14	5 „ „ '14
Bank van Engeland	5 „ „ 5 Apr. '17	3 „ „ 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 „ „ 23 Dec. '14	4 „ „ 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 „ „ 21 Aug. '14	3½ „ „ 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 „ „ 12 Apr. '15	4 „ „ 12 Mrt. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 „ „ 9 Juli '15	5 „ „ 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	7 „ „ 20 Mrt. '18	4½ „ „ 6 „ '14
Bank v. Noorwegen	6 „ „ 14 Dec. '17	4½ „ „ 11 „ '14
Zwitsersche Nat. Bk.	5½ „ „ 3 Oct. '18	3½ „ „ 19 „ '14
Bank van Spanje ..	4 „ „ 22 Mrt. '17	4½ „ „ —
Bank van Italië ..	5 „ „ 10 Jan. '18	5 „ „ 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3½-4½	—
Javasche Bank....	3½ „ „ 1 Aug. '09	3½ „ „ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
2 Nov. '18	3½	4	3½/82	4-5/8	—	5-½ 1)
28 O.-2 N. '18	3½-4	3½-5	3½/82	4-5/8	—	5-6
21-26 O. '18	3½-4	3¾-4½	3½/82	4-5/8	—	5¾-6
14-19 O. '18	3½-4½	3¾-4	3½/82	4-5/8	—	5¾-6
29 O.-3 N. '17	2¾-3¼	3-¼	4½/82	4-5/8	—	4
30 O.-4 N. '16	2½-3	2-3½	5½/82	4-5/8	—	2½-3½
20-24 Jul. '14	3½-5/16	2½-3¼	2½-3¼	2½-3/8	2¾	1¾-2½

1) Noteering van 1 November.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De Ententewissels waren deze week eerder iets vaster en konden dagelijks kleine stijgingen boeken. Vooral Vrijdag en Zaterdag was de stemming vast. In de neutrale wissels waren de omzetten vrij gering. Zwitserland bleef stationnair, daarentegen was Scandinavië tamelijk flauw, vooral voor Stockholm, dat circa 2 pCt. lager kwam te staan. De meeste belangstelling was weder voor de centrale deviezen. Zoowel Marken als Kronen waren flauw. De marken bleven evenwel na een sterke daling op de eerste twee dagen verder vrij stationnair. Kronen waren daarentegen doorlopend sterk aangeboden en daalden van ca. 22 tot circa 17. De verschillende berichten over het algeheele uiteenvallen van de Donau-monarchie hadden een slechten invloed op de markt. Op heden was de daling echter tot staan gekomen en was men geneigd op het sterk verlaagde peil eerder tot aankopen over te gaan. Ook de eindelijk tot stand gekomen wapenstilstand met Oostenrijk werkte hierop stimulerend.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen	Parijs	Berlijn	Weenen	St. Peters-burg 1)	New York 1)
28 Oct. 1918..	11.23	43.10	36.90	21.75	—	2.35¾
29 „ 1918..	11.25	43.15	35.75	20.75	—	2.36
30 „ 1918..	11.23	43.05	34.50	18.60	—	2.36
31 „ 1918..	11.25	43.12½	34.60	19.25	—	2.36
1 Nov. 1918..	11.28	43.30	34.50	17.75	—	2.36¾
2 „ 1918..	11.31	43.40	34.60	17.60	—	2.37½
Laagste d. w. 1)	11.20	42.90	34.25	17.—	—	2.35
Hoogste „ „ 1)	11.33	43.45	37.—	22.—	—	2.37¾
26 Oct. 1918..	11.21	43.—	35.95	21.10	—	2.35¼
19 „ 1918..	11.31	43.50	37.90	24.40	—	2.37¼
Muntpariteit..	12.10½	48.—	59.26	50.41	1.28	2.48¾

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm*)	Kopen-hagen*)	Chris-tiania ¹⁾	Zwits-erland*)	Spanje ¹⁾	Batavia ¹⁾ telegrafisch
28 Oct. 1918	69.10	64.25	65.50	47.55	—	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
29 „ 1918	68.40	63.85	65.10	47.50	49.50	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
30 „ 1918	68.35	63.75	64.90	47.60	49.—	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
31 „ 1918	68.20	63.75	64.90	47.65	49.25	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
1 Nov. 1918	67.75	63.60	64.80	47.70	49.25	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
2 „ 1918	67.35	63.40	64.70	47.75	49.25	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
L'ste d. w. ¹⁾	67.25	63.25	64.60	47.40	48.25	99 $\frac{3}{4}$
H'ste „ „ ¹⁾	69.25	64.30	65.70	47.80	50.—	100 $\frac{1}{2}$
26 Oct. 1918	69.30	64.30	65.50	47.30	49.75	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
19 „ 1918	69.40	64.50	65.50	47.40	48.75	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. ¹⁾ Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in £ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlyn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
2 Nov. 1918	4.76.55	5.47 $\frac{1}{4}$	nom.	41 $\frac{1}{8}$
Laagste d. week..	4.76.45	5.46	nom.	41 $\frac{1}{8}$
Hoogste „ „ ..	4.76.55	5.47 $\frac{1}{2}$	nom.	42 $\frac{1}{8}$
26 Oct. 1918	4.76.55	5.48	nom.	42 $\frac{3}{8}$
19 „ 1918	4.76.55	5.48 $\frac{1}{8}$	nom.	42 $\frac{3}{8}$ ¹⁾
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 $\frac{1}{4}$	95 $\frac{1}{4}$	40 $\frac{3}{16}$

¹⁾ Noteering van 15 October.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Londen	Noteerings-eenheden	1 Oct. 1918	14 Oct. 1918	Tijdsperk 15-25 October*) 1918		25 Oct. 1918
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië... Piast. p. £	97 $\frac{3}{8}$	97 $\frac{3}{8}$	97 $\frac{3}{8}$	97 $\frac{3}{8}$	97 $\frac{3}{8}$	97 $\frac{3}{8}$
B. Aires d.p.gd.pes.	50 $\frac{1}{16}$	51 $\frac{1}{8}$ ²⁾	50 $\frac{1}{16}$	52 $\frac{1}{16}$	51 $\frac{9}{16}$	51 $\frac{9}{16}$
Calcutta sh/d.p.rup.	1/6 $\frac{1}{32}$	1/6 $\frac{1}{32}$	1/6	1/6 $\frac{1}{16}$	1/6 $\frac{1}{32}$	1/6 $\frac{1}{32}$
Hongkong .. id. p. \$	3/6 $\frac{3}{4}$	3/4 $\frac{1}{4}$ ²⁾	3/3 $\frac{3}{4}$	3/3 $\frac{3}{4}$	3/3 $\frac{3}{4}$	3/3 $\frac{3}{4}$
Lissabon d.p.escudo	28 $\frac{1}{2}$	29	28 $\frac{1}{2}$	30 $\frac{1}{4}$	29 $\frac{3}{4}$	29 $\frac{3}{4}$
Madrid Peset. p. £	21.89	23.16	22.62	23.06	22.81	22.81
Montevideo.. d.p.peso	62 $\frac{1}{4}$	59 $\frac{1}{4}$	59 $\frac{1}{4}$	61	60	60
Montreal... \$ per £	4.86 $\frac{3}{4}$	4.86	4.85 $\frac{3}{4}$	4.86 $\frac{1}{2}$	4.86	4.86
R.d.Janeiro ¹⁾ d.p.milr.	12 $\frac{1}{4}$	12 $\frac{1}{10}$	12 $\frac{11}{10}$	12 $\frac{7}{8}$	12 $\frac{7}{8}$	12 $\frac{7}{8}$
Rome Lires p. £	30.31	30.31	30.25	30.37 $\frac{1}{2}$	30.31	30.31
Shanghai .. sh/d.p.tael	5/3	5/0	5/1	5/2	5/1 $\frac{1}{2}$	5/1 $\frac{1}{2}$
Singapore .. id. p. \$	2/3 $\frac{1}{32}$	2/3 $\frac{1}{32}$	2/3 $\frac{1}{32}$	2/4 $\frac{1}{10}$	2/3 $\frac{1}{32}$	2/3 $\frac{1}{32}$
Valparaiso ¹⁾ d.p.pap.p.	15 $\frac{15}{32}$	14 $\frac{3}{16}$	13 $\frac{1}{16}$	13 $\frac{23}{32}$	13 $\frac{5}{8}$	13 $\frac{5}{8}$
Yokohama .. sh/d.p.yen	2/3 $\frac{3}{8}$	2/3 $\frac{3}{8}$	2/3	2/3 $\frac{3}{8}$	2/3 $\frac{3}{8}$	2/3 $\frac{3}{8}$

¹⁾ Noteeringen op 90 dagen. ²⁾ Koers van 13 October.

*) Noteeringen van 15 en 16 October nog niet ontvangen.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen.		te New York	
2 Nov. 1918.....	49 $\frac{1}{2}$	101 $\frac{1}{8}$	
26 Oct. 1918.....	49 $\frac{1}{2}$	101 $\frac{1}{8}$	
19 „ 1918.....	49 $\frac{1}{2}$	-101 $\frac{1}{8}$	
11 „ 1918.....	49 $\frac{1}{2}$	101 $\frac{1}{8}$	
5 „ 1918.....	49 $\frac{1}{2}$	101 $\frac{1}{8}$	
3 Nov. 1917.....	44 $\frac{7}{8}$	88 $\frac{3}{8}$	
4 Nov. 1916.....	32 $\frac{3}{4}$	68 $\frac{3}{4}$	
20 Juli 1914.....	24 $\frac{15}{16}$	54 $\frac{1}{8}$	

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij.
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankiers	Buitenl. Schat-kistbilj.	Debet Diverse reken. ¹⁾	5 p.Ct. Schuld-brieven	Credit Diverse reken. ¹⁾
31 Oct. 1918..	2.084	53.200	70.400	14.614	97.581
24 „ 1918..	2.063	53.200	70.400	14.514	97.560
17 „ 1918..	1.656	53.200	70.400	14.513	97.493
10 „ 1918..	3.946	49.600	66.800	14.508	93.612
3 „ 1918..	3.867	49.600	66.800	14.507	93.281

¹⁾ Beide rekeningen omvatten, behalve garantiewissels in portefeuille tot het bedrag der buitenl. schat-kistbiljetten, in hoofdzaak garantiewissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 2 November 1918.

Activa.

Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 124.316.885,00 $\frac{1}{2}$ B.-bk. „ 100.264,95 Ag.sch. „ 20.231.654,96	f 144.648.804,91 $\frac{1}{2}$
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—
Idem eigen portef. f	8.558.209,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	8.558.209,—
Beleeningen	H.-bk. f 77.620.725,10 B.-bk. „ 5.796.511,02 Ag.sch. „ 46.129.080,36 $\frac{1}{2}$	f 129.546.316,48 $\frac{1}{2}$
Op Effecten	f 128.040.216,48 $\frac{1}{2}$
Op Goederen en Spec.	1.506.100,—
Voorschotten a. h. Rijk	129.546.316,48 $\frac{1}{2}$ 13.972.064,68
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 80.391.200,— Muntmat., Goud .. „ 621.061.749,73 $\frac{1}{2}$	f 701.452.949,73 $\frac{1}{2}$
Munt, Zilver, enz.	„ 8.167.885,37 $\frac{1}{2}$	„
Muntmat., Zilver	709.620.835,11
Effecten	Bel.v. h. Res.fonds.. f 4.991.969,32 id. van $\frac{1}{8}$ v. h. kapit. „ 3.869.361,18	8.861.330,50
Geb.en Meub. der Bank	1.770.000,—
Diverse rekeningen	102.651.490,96 $\frac{1}{2}$
		f 1.118.629.051,65 $\frac{1}{2}$

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	5.079.402,56
Bankbiljetten in omloop	1.025.572.170,—
Bankassignatiën in omloop	2.968.439,93
Rekening-Courant saldo's:		
Van het Rijk.....	f —	—
Van anderen.....	58.504.872,97 $\frac{1}{2}$	58.504.872,97 $\frac{1}{2}$
Diverse rekeningen	6.504.166,19
		f 1.118.629.051,65 $\frac{1}{2}$
Beschikbaar metaalsaldo	f 491.671.952,78 $\frac{1}{2}$
Op de basis van $\frac{1}{8}$ metaaldekking	274.262.856,20 $\frac{1}{2}$
Minder bedraaan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	2.458.359.760,—

Verschillen met den vorigen weekstand:

	Meer	Minder
Disconto's	1.652.556,24 $\frac{1}{2}$	
Buitenlandsche wissels.....		131.800,—
Beleeningen	9.861.769,85 $\frac{1}{2}$	
Goud		5.023.896,70
Zilver	13.783,90	
Bankbiljetten	40.254.740,—	
Part. Rek.-Crt. saldo's		36.108.778,94 $\frac{1}{2}$

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opschbare schulden
2 Nov. 1918	701.453	8.168	1.025.572	61.473
26 Oct. 1918	706.477	8.154	985.317	96.558
19 „ 1918	706.635	8.085	990.089	80.717
12 „ 1918	707.517	8.065	982.137	73.964
5 „ 1918	707.586	8.049	981.217	56.834
28 Sept. 1918	708.708	8.042	971.557	65.637
21 „ 1918	706.810	7.997	956.250	77.383
14 „ 1918	707.695	7.988	954.057	67.561
7 „ 1918	707.437	7.959	953.797	61.104
31 Aug. 1918	709.316	7.953	946.392	46.733
24 „ 1918	707.424	7.953	922.122	69.883
17 „ 1918	706.089	7.861	922.377	60.996
10 „ 1918	706.419	7.867	919.104	56.560
4 Nov. 1917	683.724	7.290	863.057	59.473
4 Nov. 1916	585.201	6.318	744.709	51.672
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
	Totaal	Hieraan Schaakst-promessen rechtstreeks			
2 Nov. 1918	144.649	115.500	129.546	491.672	65
26 Oct. 1918	142.996	116.500	119.685	497.709	66
19 " 1918	133.696	106.000	119.279	499.995	67
12 " 1918	118.290	91.000	117.106	503.772	68
5 " 1918	110.654	89.000	112.556	507.415	69
28 Sept. 1918	117.418	98.000	112.782	508.671	69
21 " 1918	113.457	94.000	101.081	507.411	69
14 " 1918	99.258	80.000	102.049	510.661	70
7 " 1918	89.209	70.000	104.711	511.685	70
31 Aug. 1918	75.116	57.000	104.715	517.884	72
24 " 1918	72.204	55.000	100.660	516.194	72
17 " 1918	64.448	47.000	101.787	516.473	73
10 " 1918	61.395	43.000	101.508	518.330	73
4 Nov. 1917	72.542	61.000	95.129	505.602	75
4 Nov. 1916	70.590	54.000	70.927	431.346	74
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	26 Oct. 1918	2 Nov. 1918
Aan schatkistpromessen..	f 270.870.000,—	f 266.570.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	„ 116.500.000,—	„ 115.500.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 99.658.000,—	„ 123.771.000,—
Aan silverbons	„ 69.004.607,50	„ 69.401.172,—

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschb. schulden
19 Oct. 1918.....	***	***	268.300	
12 " 1918.....	***	***	266.600	
28 Sept. 1918.....	***	***	259.300	
17 Aug. 1918.....	103.949	12.668	185.216	73.345
10 " 1918.....	103.476	13.170	187.525	73.261
13 Juli 1918.....	101.951	12.446	193.483	62.204
20 Oct. 1917.....	81.588	16.809	176.785	52.919
21 Oct. 1916.....	70.711	22.854	158.759	52.810
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
19 Oct. 1918		151.000	***	***	58.800	***
12 " 1918		149.400	***	***	58.900	***
28 Sept. 1918		139.800	***	***	61.600	***
17 Aug. 1918	7.580	24.259	70.855	25.947	65.082	45
10 " 1918	7.521	24.091	71.630	27.752	64.712	45
13 Juli 1918	8.036	22.995	72.369	24.643	63.401	45
20 Oct. 1917	7.589	33.642	67.986	25.994	52.682	43
21 Oct. 1916	6.036	37.697	70.808	7.852	51.252	44
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ¹⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opschb. schulden	Disconto's	Div. rekeningen ¹⁾
10 Aug. 1918 ..	646	1.403	931	1.153	73
3 " 1918 ..	632	1.431	1.006	1.153	849
27 Juli 1918 ..	615	1.444	961	1.154	940
20 " 1918 ..	686	1.423	832	1.138	613
11 Aug. 1917 ..	797	1.252	1.066	909	569
12 Aug. 1916 ..	690	1.077	900	888	641
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
30 Oct. 1918	73.948	64.203	***	***	***
23 " 1918	73.409	63.397	***	***	***
16 " 1918	73.197	62.997	283.771	28.500	262.160
9 " 1918	73.109	62.796	282.225	28.500	261.160
31 Oct. 1917	56.026	42.401	187.210	28.500	161.091
1 Nov. 1916	56.363	37.224	137.188	28.500	105.807
22 Juli 1914	40.164	29.317

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-percentage ¹⁾
30 Oct. '18	57.752	95.356	29.634	133.978	28.195	17,23
23 " '18	45.991	95.381	32.044	120.132	28.462	18,70
16 " '18	60.265	96.617	34.258	133.665	28.650	17,10
9 " '18	59.243	95.511	28.328	137.586	28.763	17,33
31 Oct. '17	59.044	92.813	43.844	122.366	32.074	19,30
1 Nov. '16	42.188	105.714	51.107	116.622	37.589	22 $\frac{1}{2}$
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daaraan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dek-kings-percentage ¹⁾
31 Oct. 1918	2.603.182	2.550.019	3.062.385	16.661.550	34
23 " 1918	2.661.357	2.547.308	2.910.884	16.420.768	34
15 " 1918	2.662.929	2.549.283	2.804.239	16.079.088	34
7 " 1918	2.661.348	2.547.379	2.710.299	15.798.049	34
31 Oct. 1917	2.518.641	2.404.670	1.023.935	10.400.264	34
31 Oct. 1916	2.522.286	2.506.076	229.445	7.260.036	38
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
31 Oct. 1918	20.679.210	10.733.766	***	***
23 " 1918	18.732.525	9.058.939	12.173.000	2.903.000
15 " 1918	19.019.129	9.489.975	11.908.200	2.796.000
7 " 1918	18.893.812	9.376.311	11.705.000	2.701.900
31 Oct. 1917	11.737.052	5.686.056	6.738.500	1.012.100
31 Oct. 1916	7.877.607	3.458.360	2.528.800	218.700
23 Juli 1914	750.892	943.964

RUSSISCHE STAATSBANK.

Sedert 5 November 1917 is geen bankstaat verschenen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
31 Oct. '18	5.443.298	2.037.108	320.127	1.382.407	18.800.000
24 " '18	5.441.871	2.037.108	319.828	1.434.742	18.800.000
17 " '18	5.439.853	2.037.108	319.554	1.529.068	18.600.000
10 " '18	5.439.271	2.037.108	320.054	1.574.028	18.400.000
2 Nov. '17	5.327.485	2.037.108	253.481	721.773	12.150.000
2 Nov. '16	4.992.020	—	326.094	933.780	6.600.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Cr. Particulieren.	Rek. Cr. Staat
	876.990	1.052.963	824.150	30.782.046	2.876.163	175.898
	824.644	1.053.616	818.662	30.721.055	2.909.131	35.202
	841.802	1.055.134	833.347	30.630.953	2.856.535	59.497
	867.983	1.056.136	841.265	30.539.744	2.899.423	97.403
	736.358	1.153.626	1.125.021	22.018.321	2.679.067	39.256
	576.256	1.371.186	1.380.300	16.128.286	1.743.294	180.888
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. voorde.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Cr. saldi
17 Oct. '18	1.216.753	100.082	480.000	97.728	1.507.912	377.440
10 " '18	1.219.743	100.021	480.000	100.040	1.508.011	382.595
3 " '18	1.144.781	100.011	480.000	95.287	1.452.612	358.318
26 Sept. '18	1.145.778	99.982	480.000	101.783	1.452.948	365.452
18 Oct. '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
19 Oct. '16	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
30 Aug. '18	2.013.794	1.059.090	5.829	53.168	2.092.708
23 " '18	2.003.051	1.103.030	5.829	52.215	2.032.837
16 " '18	1.992.543	1.001.614	5.829	52.980	1.985.419
9 " '18	1.990.301	978.841	9.696	54.222	1.955.276
31 Aug. '17	1.372.219	495.911	52.500	52.550	573.049

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dekkingspercentage 1)	Percent. Gouddekking circulatie
30 Aug. '18	1.660.798	2.141.553	78.168	57,9	52,7
23 " '18	1.630.321	2.196.051	77.750	59,2	52,1
16 " '18	1.497.572	2.136.002	76.960	59,2	50,5
9 " '18	1.541.030	2.161.080	76.876	59,5	50,1
31 Aug. '17	287.964	1.362.989	58.484	76,0	86,5

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's m t inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
23 Aug. '18	735	12.886.233	1.165.803	11.322.380	1.445.563
16 " '18	735	13.002.672	1.157.759	11.494.593	1.451.037
9 " '18	722	12.881.502	1.137.577	11.364.931	1.466.556
2 " '18	723	12.763.948	1.146.129	11.236.990	1.443.754
26 Juli '18	725	12.668.369	1.150.922	11.132.555	1.426.697

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 4 November 1918.

De gebeurtenis, die in de achter ons liggende berichtsperiode wel den meesten indruk op de internationale fondsenbeurzen heeft gemaakt, is ongetwijfeld de ineensorting van de Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie geweest. Zoals alle étappen van den wereldkrijg zich in den laatsten tijd uiterst snel bevestigden, zoo is dit ook met den val van de Habsburgsche monarchie het geval. Van een eigenlijken val kan weliswaar nog niet worden gesproken, wijl omtrent den toekomstigen staatsvorm van de zich vormende natieën nog slechts weinig bekend is, doch in ieder geval staat vast, dat de tot nu toe bestaan hebbende agglomeratie van heterogene elementen in één monarchaal verband tot het absolute verleden behoort.

Het spreekt vanzelf, dat dergelijke gebeurtenissen op het economisch en financieel gebied onmiddellijk haar weerspiegeling vinden. Vooral ter beurze van Berlijn heeft de ontwikkeling der zaken bij den Oostenrijkschen bondgenoot een ontzaglijken indruk gemaakt. Niet slechts het feit, dat men na den afval van Bulgarije en Turkije thans geheel alleen stond tegenover den vijand, doch ook de financieele en economische banden, die Duitschland en Oostenrijk-Hongarije gedurende den oorlog hadden aangeknoopt, gaven aanleiding tot diepgaande ongerustheid met betrekking tot de allernaaste toekomst. Het Duitsche Rijk bezit geweldige vorderingen op den vroegeren Oostenrijksch-Hongaarschen Staat, welke verdeeld kunnen worden in vorderingen van het Rijk en van particulieren.

De schulden van Staat aan Staat bestaan in hoofdzaak uit credieten, die gedurende den oorlog aan Oostenrijk-Hongarije zijn verleend en beloopt, volgens matige taxatie, een totaal van vier milliard Mark. Daarnaast worden de vorderingen van particulieren aangetroffen, die in hoofdzaak samengesteld zijn uit het zeer belangrijke effectenbezit, voornamelijk spoorwegwaarden, gemeentelijke obligaties, pandbrieven, industrie- en bankwaarden omvattende. Al deze objecten vinden hun basis over het geheele domein van de voormalige Habsburgsche monarchie en nauwelijks kan een enkel fonds worden aangewezen, dat niet door de actueele gebeurtenissen ten sterkste wordt getroffen. Het Duitsche belang toch omvat Galicische petroleumterreinen, Hongaarsche goudmijnen en spoorwegen, Stiermarkse ijzerwaarden, Bosnische landbezittingen, enz. Hier ligt dan ook voor de hand, dat men zich allerwegen ongerust maakt met betrekking tot de naaste politiek van de zich vormende staten. Voorloopig worden weliswaar de vervallen coupons (per 1 November) der staatsleeningen verzilverd, doch dit geschiedt slechts, wijl bij de betaalkantoren de remises, resp. de verrekeningen via de Deutsche Reichsbank reeds ingekomen waren.

In verband met bovenstaande overwegingen, waren dan ook ter beurze van Berlijn alle Oostenrijksche en Hongaarsche fondsen uiterst ongeanimeerd gestemd. Hiertegenover moet worden gesteld een bijna even krachtige verbetering van de koersen der z.g. Pondenwaarden, als Chilenen, Chineezzen, Siameezzen en Argentijnen. Vooral voor de laatste heeft zich in de laatste dagen een buitengewoon sterke koersverheffing doen gelden, die echter ten deele moet worden toegeschreven aan schaarschte van materiaal. De oorzaken van deze favorisering van buitenlandsche waarden zijn velerlei, doch als eerste en gewichtigste factor mag wel worden aangevoerd de algemeen pessimistische opvatting omtrent het verloop van de komende vredesonderhandelingen en het verlangen, hieruit ontstaande, om althans een gedeelte van het bezit buiten de eigen landsgrenzen te leggen.

De binnenlandsche staatsfondsenmarkt heeft zich te Berlijn relatief goed op peil kunnen houden. Overigens echter valt er allerwegen een geweldige afbrokkeling van het koerspeil waar te nemen. In het vorige overzicht werd hier ter plaatse reeds op deze voortdurende dalende beweging gewezen en thans moet slechts geconstateerd worden, dat de markt dezelfde richting heeft voortgezet, echter met dit verschil, dat de omzetten van veel geringer beteekenis zijn geworden. Ook zijn de executieverkoopten eenigszins afgenomen, doch hiertegenover staat, dat nieuwe vraag zich bijna niet heeft voorgedaan. De markt sluit dan ook in buitengewoon lustelooze tendens.

Naast de koersreacties, die de effectenmarkt hebben geteisterd, heeft men in Duitschland ook te kampen gehad met allerlei moeilijkheden op zuiver monetair terrein. Vooral de betalingsmiddelen hebben in de achter ons liggende dagen een rol van niet geringe beteekenis gespeeld. De onrust in den lande was dermate gestegen, dat het publiek er toe overging op ongehoorde wijze allerlei bank-

biljetten en overigens alles, wat maar eenigszins op gereed geld geleek, in natura te verzamelen, zoodat een absoluut gebrek aan biljetten en andere betalingsmiddelen onvermijdelijk werd. Dit verergerde, zooals vanzelf spreekt, de situatie en de President van de Reichsbank, de heer Havestein, heeft zich dan ook genoodzaakt gezien buitengewoon ernstig te waarschuwen tegen het misbruik van het „oppotten” van bankpapier; men zie onder „Aanteekeningen”.

In aansluiting hiermede zij nog vermeld, dat de Bayerische Notenbank thans 94 miljoen Mark kan emitteeren, in plaats van Mk. 70 miljoen. De Badische Bank, die tot nu toe het drievoudige van haar aandeelenkapitaal ad Mk. 9 miljoen, derhalve 27 miljoen, mocht doen circuleren, mag thans haar circulatie opvoeren tot Mk. 54 miljoen. Omtrent de maatregelen, ten opzichte van de twee overige Privatnotenbanken genomen, zijn thans nog geen definitieve berichten bekend, doch wel verluidd, dat ook hier de bevoegdheden uitgebreid zullen worden. De Württembergische Notenbank, met een aandeelenkapitaal van 9 miljoen Mark, heeft thans een biljettenprivilege tot 25,71 miljoen Mark; het emissierecht der Sächsische Bank is onbegrensd, waarbij de instelling echter gehouden is, steeds tegenover het bedrag der uitgegeven biljetten een derde gedeelte in Rijksbankbiljetten, Darlehnskassenscheine of goud in haar safes te houden.

Te Weenen is de tendens uit den aard der zaak zoo mogelijk nog meer gedrukt geweest dan die te Berlijn. Koersreacties van 80 en meer procenten op een enkelen dag behoorden niet tot de uitzonderingen en nog steeds is het aanbod buitengewoon dringend, waartegenover vraag van eenige beteekenis niet kan worden gesteld. Naast vrijwillige verkoopen komen thans ook herhaaldelijk geforceerde liquidaties voor; de voortdurende daling heeft thans ook de tot voor korten tijd goed gedekte posities aangetast. Het algemeene koerspeil is dan ook voor de meeste waarden reeds gedaald tot ongeveer het niveau, dat tijdens het uitbreken van den oorlog bestond. Teneinde een denkbeeld te geven van de geweldige verliezen, die aan de Weensche beurs op het oogeblik worden geleden, releveeren wij hier enkele reacties, die op één dag hebben plaats gevonden. Zoo verloren aandeelen Austro-Americana Kr. 85, Donau-Dampfschiffahrt Kr. 110, Lloyd Kr. 100, Austria-Email Kr. 60, Waffenfabrik Kr. 120, enz.

Ook op de beleggingsmarkt blijft een uiterst ongeanimeerde tendens overheerschend. De onzekerheid aangaande de toekomst van het Rijk heeft vele bezitters er toe gebracht hun staatsfondsen, inclusief de oorlogsleeningen, aan de markt te brengen en hoewel de Rijkspostspaarbank op groote schaal interventie-aankopen effectueert, kon het aanbod toch op verschillende dagen zelfs niet voor het grootste gedeelte worden opgenomen.

Op de beurzen in de landen der Entente hebben de voorvallen van de laatste dagen uit den aard der zaak een geheel verschillende stemming in het leven geroepen. Vooral te Parijs, waar de beurs tot nu toe feitelijk een schijnbestaan heeft gevoerd, is groote activiteit ontstaan, gepaard aan een buitengewoon sterke koersverheffing. Op de staatsfondsenmarkt was dit zeer sprekend voor de binnenlandsche soorten, doch vooral voor Turksche waarden, waarvan b.v. de 4 pCt. Turksche geunificeerde rente tot 75 pCt. kon monteeren. Ook Russische waarden waren aanmerkelijk hooger genoteerd, waartoe ongetwijfeld ook medewerkte de hier ter plaatse reeds vermelde faculteit, om de coupons dezer stukken voor de helft in betaling te geven bij inschrijvingen op de vierde Fransche oorlogsleening. Deze leening zelve zal inmiddels, naar de voorloopige mededeelingen te oordeelen, vermoedelijk een groot succes worden.

Van de grootere activiteit heeft men intusschen gebruik gemaakt om het commissietarief voor de coulissewaarden te verhoogen. Van den vierden November af zal de provisie bedragen voor fondsen, genoteerd tot frs. 25: 25 centimes, van frs. 25,50 tot frs. 75: 50 centimes, van frs. 75,50 tot frs. 150: frs. 1, van frs. 150,50 tot frs. 250: frs. 1,50, van frs. 250,50 tot frs. 350: frs. 2, van frs. 350,50 tot frs. 500: frs. 2,50, van frs. 550,50 tot frs. 650: frs. 3, van frs. 650,50 tot frs. 800: frs. 3,50, boven frs. 800: frs. 4.

Te Londen was de beurs eveneens uiterst vast gestemd; gedetailleerde bijzonderheden hieromtrent hebben ons echter niet bereikt.

Te New York daarentegen is de tendens eenigszins veranderd, hoofdzakelijk tengevolge van den toestand van de geldmarkt. Het succes der vierde Liberty-Loan zou zonder eenigen twijfel de markt sterk hebben gestimuleerd, indien hiermede niet ware samengegaan de tendens tot verstrooving van de geldmarkt. Geweldige bedragen zullen op de stortingsdagen aan de markt worden onttrokken en al

zullen deze onttrekkingen slechts een tijdelijk karakter dragen, thans moeten de maatregelen worden genomen, teneinde een ontwijking van de geldmarkt te voorkomen en een hieruit mogelijk voortvloeiende paniek te vermijden. De banken zijn dan ook reeds overgegaan tot het opnieuw inperken van crediten voor speculatieve transacties en het verhoogen van de marges voor de fondsenonderpanden tot 30 pCt. Dientengevolge zijn vele geforceerde liquidaties ontstaan. Daarnaast werden vrijwillig posities verkocht, in verband met de veranderde vooruitzichten voor de industrie in het tijdperk, onmiddellijk volgende na den oorlog. De Steeltrust heeft in dezen het voorbeeld geleverd van conservatieve politiek door het extra-dividend, dat tot nu toe werd uitkeerd op de basis van 12 pCt. 's jaars, te reduceeren tot 8 pCt. 's jaars, waardoor het totale dividend is teruggebracht tot 13 pCt. 's jaars. Het valt te voorzien, dat ook andere ondernemingen deze politiek tot de haren zullen maken, welke verwachting eerder een stemming van lusteloosheid aan de beurs te Wallstreet te voorschijn heeft geroepen. De ondertoon is echter, in verband met den gunstigen loop van zaken voor de geassocieerde regeeringen, niet flauw te noemen.

Te onzent heeft de *Staatsfondsenmarkt*, wat de binnenlandsche soorten betreft, zich eenigszins kunnen herstellen van de reactie, die haar de vorige week heeft gekarakteriseerd. Dit stond ten nauwste in verband met de iets ruimere geldmarkt en met de lagere notering voor prolongatierente.

Van de buitenlandse soorten waren Oostenrijksche Renten zeer sterk aangeboden, als gevolg van de bekende gebeurtenissen. Toch ontstond op het verlaagde koerspeil wel eenige vraag, terwijl ook dekkingsaankopen hierbij een rol speelden. Russische waarden bleven prijshoudend, met eerder een neiging tot monteeren. De groote vraag naar Pondenwaarden in Duitsland had hier ter beurse op de betreffende fondsen geen noemenswaardige uitwerking.

De locale afdelingen hebben over het geheel een zig-zag-beweging te aanschouwen gegeven, waarbij het kenmerkende echter is geweest een sterke afname van de omzetten. De beurs als geheel is veel rustiger geworden, terwijl de stemming voor verschillende afdelingen ook niet meer de geanimeerdheid weergeeft, die hier tot voor enkele weken heeft geheerscht.

	29 Oct.	1 Nov.	4 Nov.	Rijzing of daling.
4 1/2 % Ned. W. Sch. 1916	88 1/4	88 18/10	89 11/16	+ 1 7/16
4 % " " " 1916	81	81 18/10	82	+
3 1/2 % " " "	71	70	70	- 1
3 % " " "	65 11/16	63 3/4	63 1/16	- 2 5/8
2 1/2 % Cert. N. W. S.	54	54	54 3/32	+ 3/32
5 % Oost-Indië 1915	92 1/2	94	94 3/4	+ 1 18/16
4 % Hongarije Goud	40	37	35 1/8	- 4 7/8
4 % Oostenr. Kronenrente	30 3/8	30 1/2	30 1/16	- 9/16
5 % Oostl. 1906	40	41	40	
4 1/2 % Iwvangorod Dombr....	37 3/4	37 1/8	37 3/4	
4 % Rusland Cons. 1880..	33 5/16	34	32	- 1 5/16
4 % Rusl. bij Hope & Co...	34 3/8	36 1/2	35	+ 5/8
4 % Servie 1895	53	51	51	- 2
4 1/2 % China Goud 1898 ..	64 3/4	63 5/8	63 3/8	- 1 5/8
4 % Japan 1899	65	65	65	
4 % Argentinië Buitenl..	63	61 7/8	61 7/8	- 1 1/8
5 % Brazilië 1895	68 3/8	68	68	- 5/8
5 % " 1913	67 3/4	67 3/4	67 3/4	

Voor de *scheepvaartmarkt* is vrij lusteloos gebleven. Ondanks de minder pessimistische opvatting omtrent de vrachttarieven, die na den oorlog vastgesteld zullen worden, is het publiek nog niet op groote schaal als koper opgetreden. Eensdeels is dit toe te schrijven aan het feit, dat scheepvaartwaarden behooren tot die rubrieken, die reeds lang van een rijzing hebben geprofiteerd, anderdeels aan den druk, die op de geheele markt rust uit vrees, dat te eniger tijd rekening gehouden zal moeten worden met een inkrimpen van de faciliteiten op de geldmarkt. Als zoodanig kan dan ook de kalme tendens op de scheepvaartmarkt karakteristiek worden genoemd voor de gansche beurs.

	29 Oct.	1 Nov.	4 Nov.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	432 3/4	427	429 1/2	- 3 1/4
" " " gem. eig.	410 1/2	408 1/2	410 1/2	
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij ..	280	280	280	
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	178	176 5/8	179 5/8	+ 1 3/8
Hollandsche Stoomboot-Mij..	226 1/2	221	224 1/4	+ 2 1/4
Java-China-Japan-Lijn	324	321	318 1/2	- 5 1/2
Kon. Hollandsche Lloyd ..	187	185	188 1/4	+ 1 1/4
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.....	254 1/2	250 1/2	247 1/4	- 7 1/4
Kon. Paketvaart-Mij.....	257	259 1/2	267 1/4	+ 10 1/4
Maatschappij Zeevaart	340	330	330	- 10
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	264 1/2	263	268 1/8	+ 3 5/8

	29 Oct.	1 Nov.	4 Nov.	Rijzing of daling.
Nievelt Goudriaan	539 1/2	539 1/2	539 1/2	
Rotterdamsche Lloyd.....	304 3/4	303 1/2	303 1/2	- 1/4
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg“	395	395	395	
„ „ „Nederland“ ..	293	291 1/4	292 1/2	- 1/2
„ „ „Noordzee“ ..	230	223 1/2	230	
„ „ „Oostzee“	395 1/2	385 1/2	389 1/2	- 6

De *rubberafdeeling* heeft een reactie te aanschouwen gegeven, in verband met beschouwingen, als zouden de Centrale Mogendheden na den oorlog niet op zulk een ruime schaal invoer van rubber toestaan, als oorspronkelijk was aangenomen. Alle soorten leden onder deze minder gunstige opvatting en verlaten de berichtsperiode op een lager niveau.

De *tabaksmarkt* kon zich vrij goed op peil houden, al moeten hier ook reacties van vrij groote beteekenis worden gerveleerd.

De *petroleumafdeeling* was goed gedisponeerd, behoudens een teruggang in het midden der berichtsperiode, waarvan zij zich echter gedeeltelijk heeft kunnen herstellen. Aandeelen Koninklijke Petroleum gaven den meesten handel te aanschouwen, waarbij het fonds zich goed kon handhaven.

	29 Oct.	1 Nov.	4 Nov.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	189	189	189	
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	178	179	180 1/2	+ 2 1/2
Rotterd. Bankvereniging ..	144 1/2	144 3/4	144 3/4	+ 1/4
Amst. Superfosfaatfabriek ..	184	184	179 1/2	- 4 1/2
Van Berkel's Patent	138 7/8	139 3/4	141 1/2	+ 2 5/8
Insulinde Oliefabriek	241 1/4	238 1/4	240 1/2	- 3/4
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	101 1/4	101 5/8	101 3/4	+ 1/2
Ned. Scheepsbouw-Mij.	185	176 1/2	180 3/4	- 4 1/4
Philips' Gloeilampenfabriek	395	388	387 1/2	- 7 1/2
R. S. Stokvis & Zonen	520	530	533	+ 13
Vereenigde Blikfabrieken ..	144	139	143	- 1
Compania Mercantil Argent.	248	247	250 1/2	+ 2 1/2
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	151	152	165	+ 14
Handelsver. Amsterdam....	385	387 1/4	384 1/2	- 1 1/2
Holl. Transatl. Handelsver.	145 1/4	147	147	+ 1 3/4
Linde Teves & Stokvis	214	214	212	- 2
Van Nierop & Co's Handel-Mij	171	179 3/4	179 3/4	+ 8 3/4
Tels & Co's Handel-Mij	165	163	163 1/4	- 1 3/4
Gecons. Holl. Petroleum-Mij	250	250 1/2	248 1/4	- 1 3/4
Kon. Petroleum-Mij.	606 1/2	610 1/2	615 1/2	+ 9
Orion Petroleum-Mij.	95 1/2	95 1/2	95 1/2	
Steara Romana Petr.-Mij.	184 1/2	185	177 1/2	- 7 1/2
Amsterdam-Rubber-Mij.	186 3/4	187 3/4	186 1/4	- 1 1/2
Nederl.-Rubber-Mij.	113	112	111 1/2	- 1 1/2
Oost-Java-Rubber-Mij.	225	221 1/2	224 1/2	- 1 1/2
Deli-Maatschappij	519	515	524 1/2	+ 5 1/2
Medan-Tabak-Maatschappij..	225	221	228 1/2	+ 3 1/2
Senembah-Maatschappij	476	470	475	- 1

De *Amerikaansche markt* sloot zich geheel aan Wallstreet aan. Hierbij moet echter worden opgemerkt, dat over het geheel ons publiek voor Amerikaansche waarden vrij sterk geporteerd was, zoodat de reacties zich aan onze beurs niet steeds geheel weerspiegelden.

	29 Oct.	1 Nov.	4 Nov.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	78 5/8	78 1/2	77 1/2	- 1 1/8
Anaconda Copper	155 1/4	153 1/16	154	- 1 1/4
Un. States Steel Corp.	96 1/4	93	91 7/8	- 4 5/8
Atchison Topeka	96	97 3/4	95 13/16	- 3/16
Southern Pacific	94 1/8	92 1/2	92 1/8	- 2
Union Pacific	137 7/8	136	136	- 1 7/8
Int. Merc. Marine afgest.	33 3/8	33 7/16	32 7/8	- 7/8
„ „ „ „ „ prefs.	120 7/8	120 1/2	120 1/4	- 3/8

Prolongatie iets lager; de notering sluit op 4 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

4 November 1918.

Uit de berichten, welke ons met het laatste convooi bereikten, blijkt, dat ook in de eerste weken van October in Groot-Brittannië en Ierland het weder weinig geschikt is geweest voor het binnenhalen van het zich nog in het veld bevindende gedeelte der graanoogsten. Slechts nu en dan boden enkele betere dagen eene iets gunstiger gelegenheid en ofschoon ten slotte tegen het einde van October althans in het eigenlijke Engeland vrijwel de geheele oogst onder dak was, is toch de schade aan de kwaliteit zeer groot. Reeds wordt aan de markten geregeld min of meer beschadigde

tarwe aangeboden, die onder de gewone marktprijzen wordt verkocht en voor menselijk voedsel niet meer bruikbaar is. In de molens wordt gedroogde tarwe reeds verwerkt. In Schotland en Wales schijnt een niet onbelangrijk deel der oogsten geheel verloren te zijn gegaan. Zelfs is in sommige streken de grond zoozeer ongeschikt voor den nieuwen uitzaai, dat het zeer de vraag is, of deze tijdig kan plaats vinden.

Uit de Vereenigde Staten van Amerika bericht men van den last, dien de enorme tarwe-aanvoer veroorzaakt. In de eerste oorlogsjaren is het daar herhaaldelijk voorgekomen, dat het spoorverkeer zoo weinig in staat was om de aangeboden goederen te vervoeren, dat het vervoer van sommige artikelen tijdelijk moest worden gestaakt. Zulk een embargo heeft toen ook dikwijls graan getroffen. Ook in September zijn embargo's op graan op verschillende lijnen noodig geweest, doch ditmaal lag de aanleiding daartoe niet in de te geringe capaciteit der spoorwegen, doch in de onmogelijkheid, om de enorme tarwe-aanvoeren op te slaan. Alle opslagruimte in een groot aantal marktplaatsen was geheel in beslag genomen. Wij hebben indertijd de afname der tarwe-aanvoeren aan de marktplaatsen vermeld zonder die te kunnen verklaren. De verklaring ligt in deze embargo's.

De nieuwe uitzaai van wintertarwe maakt in de Vereenigde Staten goeden voortgang en reeds wordt gesproken van eene grootere met tarwe bezaaide oppervlakte dan in het vorige seizoen. Men meent, dat daartoe zal medewerken, dat de President voor den nieuwen oogst reeds denzelfden minimumprijs (\$ 2,20 per bushel aan den boer) voor tarwe heeft gegarandeerd als in het tegenwoordige seizoen. Bovendien schijnt er nog kans op verhooging te bestaan, als resultaat der bevindingen eener Commissie, die een onderzoek omtrent de productiekosten instelt.

De maïsprijzen in de Vereenigde Staten zijn sedert 26 October weder sterk gedaald en zij bevinden zich bijna weder op het lage punt van 10 October. De loopende termijn te Chicago is zelfs nog daarouder gedaald. De oorzaak heet weder te liggen in de vredesvooruitzichten, doch zal ook zeker in verband staan met de nog steeds groote aanvoeren van oude maïs en de goede resultaten, vooral wat de kwaliteit aangaat, van den nieuwen oogst.

In Argentinië zijn de vooruitzichten van het te velde staande graan uitstekend. Volgens door de Regeering gepubliceerde cijfers wijkt de bezaaide oppervlakte van tarwe, lijnzaad en haver weinig af van die van het vorige jaar. De prijzen aan de markten te Buenos Aires en Rosario toonen weinig verandering met de vorige week. Slechts voor maïs zijn zij wat gedaald.

Ook Australië, waar droogte schade dreigde te zullen veroorzaken aan den tarwe-oogst, meldt gunstiger weder met voldoende regenval en een goede oogst wordt verwacht. De tarwe-opbrengst zal echter waarschijnlijk niet grooter zijn dan in het laatste seizoen, toen zij wegens geringe opbrengst per H.A. bijna 35 pCt. beneden den oogst van 1915/1916 is gebleven, den grootsten, dien Australië ooit heeft gehad. De nu te velde staande Australische oogst zal zeker weder den enormen voorraad, die reeds ligt opgeslagen, nog vergrooten. Begin Augustus bedroeg die voorraad ongeveer 190 millioen bushels of bijna anderhalf maal den geheelen tarwe-uitvoer uit de Vereenigde Staten van Amerika in het afgelopen seizoen. Het zal zeker nog langen tijd duren, voor Australië, ook wanneer spoedig de vrede gesloten zal worden, zijn tarwe-surplus zal hebben opgeruimd.

Voor lijnzaad zijn in den laatsten tijd in de Vereenigde Staten de vooruitzichten nog steeds verbeterd. In September bleek in verschillende streken de opbrengst zooveel grooter te zijn dan men verwacht had, dat reeds gesproken wordt over de mogelijkheid, dat het land zich in het komende seizoen geheel met zijn eigen oogst zou kunnen behelpen. Voorwaar geen aangenaam vooruitzicht voor Argentinië, waar weder veel lijnzaad is aangebouwd en waar men geleerd heeft, Noord-Amerika als geregelden afnemer te hebben.

Nederland. Een aantal stoomschepen is in den laatsten tijd van Nederland vertrokken om grondstoffen voor de broodvoorziening te halen. Zooals bekend is was de bedoeling, dat daarvoor door de Nederlandsche Regeering tarwe in Argentinië zou worden gekocht. Meer en meer schijnt het echter waarschijnlijk te worden, dat de belading niet in Zuid-, doch in Noord-Amerika zal plaats vinden. Wij ontvangen in dat geval de ladingen wel spoediger, doch hebben dan ook de zeer veel hogere Noord-Amerikaansche prijzen te betalen en dienen geoogen te nemen met de niet steeds even gewenschte meelsoorten, die de heer Hoover ons ter beschikking stelt.

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Nov.	Mats Nov.	Haer Nov.	Tarwe Nov.	Mats Nov.	Lijnzaad Febr.
2 Nov. '18	226	115 1/8	67 3/8	11,50	5,30	20,05
26 Oct. '18	226	125 1/2	70 1/4	11,20	5,45	19,10
2 Nov. '17	220	115 3/8 1)	58 1/8 1)	11,90 2)	8,10	14,05
2 Nov. '16	185 7/8 1)	86 3/8 1)	54 3/8 1)	15,25 1)	8,05 1)	22,50 1)
1 Nov. '15	102 3/8 1)	60 1/2 1)	39 1)	10,30 2)	5,20	12,90 2)
20 Juli '14	82 1)	56 3/8 1)	36 1/2 1)	9,40 2)	5,38 2)	13,70 2)

1) per Dec. 2) per Sept. 3) per Jan.

De noteeringen te Buenos Ayres zijn van 2 Nov. 1918, 26 Oct. 1918, 2 Nov. 1917, 2 Nov. 1916 en 2 Nov. 1915.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	4 Nov. 1918	28 Oct. 1918	4 Nov. 1917
Tarwe (inlandsche)	25,— 1)	25,— 1)	—
Rogge (70 Kg. natuur gew.)	28,50 1)	28,50 1)	—
Mais (La Plata)	—	—	360,— 1)
Gerst (60 Kg. natuur gew.)	20,— 1)	20,— 1)	—
Haver (inlandsche)	23,— 1)	23,— 1)	—
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad)	—	—	250,— 1)
Lijnzaad (inlandsch)	40,— 1)	40,— 1)	—

1) Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	27 Oct.-2 Nov. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. t/daak 1917	27 Oct.-2 Nov. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. t/daak 1917	1918	1917
Tarwe.....	—	9.044	253.376	—	2.920	38.227	11.964	291.603
Rogge.....	—	—	8.465	—	—	—	—	8.465
Boekweit.....	—	—	2.314	—	—	—	—	2.314
Mais.....	—	—	114.637	—	4.590	80.134	4.590	194.771
Gerst.....	—	—	30.600	—	—	11.886	—	42.486
Haver.....	—	—	12.399	—	—	27.269	—	39.668
Lijnzaad.....	—	—	8.322	—	—	7.560	—	15.882
Lijnkoek.....	—	—	34.078	—	—	27.985	—	62.063
Tarwemeel.....	—	756	19.988	—	6.068	3.051	6.824	23.039
Andere meelsoorten.....	—	19.716	—	—	4.286	—	24.002	—

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe.....	39.202	287.707	369.800	—	—	—	287.707	369.800
Mais.....	—	90.191	21.142	—	—	—	90.191	21.142
Rogge.....	—	5.174	11.725	—	—	—	5.174	11.725
Tarwemeel.....	—	68.918	6.962	—	8.807	—	77.725	6.962
Gerst.....	—	24.172	667	—	—	—	24.172	667
Andere meelsoorten.....	—	40.465	—	—	9.510	—	49.975	—

SUIKER.

Het binnenhalen van den nieuwen bietsuikerogst kon in de meeste landen zonder stoornis voortgaan.

In de drie voornaamste Britsche havens bedroegen de voorraden op 12 October:

	1918	1917	1916
Londen.....	164.763	55.939	47.944 tons
Liverpool.....	66.294	68.780	11.461 "
Clyde.....	66.129	41.643	7.135 "
Totaal.....	297.186	166.362	66.540 tons

Op Java heeft de Producenten-Vereeniging hare verkoopprijzen verhoogd tot f 13,— voor Superieur en f 12,— voor No. 16 en hooger. De voorloopige overeenkomst, die tusschen producenten en exporteurs bestond, werd verleden week door de Producenten-Vereeniging opgezegd.

In Amerika verschildte de statistische positie op medio September aanmerkelijk met die van verleden jaar, aangezien de gecombineerde voorraden in de Atlantische havens der V. S. en op Cuba 290.000 tons grooter waren dan in 1917.

Cuba-statistiek:	1918	1917	1916
Ontv. d. week tot 12 Oct.	12.239	1.286	318 tons
Totaal sedert 1 Dec. 1917	3.293.281	2.964.355	2.958.999 "
Export d. w. 7-14 Sept.	68.654	60.977	19.845 "
Totaal v. 1 Jan.-31 Aug.	2.586.960	2.639.710	2.541.422 "
Exp. U. K. 1 Jan.-7 Sept.	745.260	765.316	513.885 "
"Frankr. 1 " 7 "	18.230	81.565	135.536 "
Voorraad op 16 Sept..	462.648	132.879	335.146 "

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per November	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granulated fob.	
1 Nov. 1918....	f —	64/9	—	—	7,28
25 Oct. 1918....	" —	64/9	—	—	7,28
1 Nov. 1917....	" —	53/9	—	—	—
1 Nov. 1916....	" 22 3/4	47 1/2	24/-	31/-	6,62 à 6,64
21 Juli 1914....	" 11 13/32	18/-	—	—	3,26

RUBBER.

De stemming bleef ook in de afgelopen week gunstig. Prijzen konden iets verbeteren, doch op het einde der week

kwam een kleine reactie en de berichtsperiode sluit geheel onveranderd op de volgende noteeringen:

Prima Hevea Crêpe loco ..	2/5	2/5
" " " Nov./Dec.	2/5	Oct./Dec.	2/5 1/4
" " " Jan./Mrt.	2/5 3/4	2/5 3/4
" " " Jan./Juni	2/8	2/8
smoked Sheets 1 d. minder.	1 d. minder.
Hard cure fine Para.....	3/- 1/4	3/2

KATOEN.

Noteeringen voor Loco-Katoen. (Middling Uplands).

	4 Nov. '18	28 Oct. '18	21 Oct. '18	5 Nov. '17	4 Nov. '16
New York voor Middling ..	30,70 c	31,70 c	32,50 c	28,90 c	18,95 c
New Orleans voor Middling	29,50 c	30,25 c	31,— c	27,38 c	18,25 c
Liverp. v. Good Midd. Texas ..	22,05 d	23,97 d	23,98 d 1)	21,92 d 2)	11,13 d 3)

1) 18 Oct. '18 2) Good Middling Amer. 3) 3 Nov. '16 Middling Amer.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '18 tot 1 Nov. '18	Overeenkomstige perioden	
		1917 1)	1916 2)
Ontvangsten Gulf-Havens..	1563	1143	1912
Atlant. Havens		854	1062
Uitvoer naar Gr. Brittannië		833	906
" " 't Vasteland.	999	428	854
" " Japan etc...		—	—

1) 2 November '17. 2) 2 November '16.

Voorraden in duizendtallen	1 Nov. '18	2 Nov. '17	2 Nov. '16
Amerik. havens.....	1234	946	1308
Binnenland.....	1088	788	1104
New York.....	—	—	109
New Orleans.....	—	—	351
Liverpool.....	183 1)	221	475

1) 2 November '18.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, d.d. 19 September 1918.

Er hebben weer groote fluctuaties plaats gehad in de prijzen van Amerikaansche katoen. Men vreest algemeen, dat de Amerikaansche Regeering maximumprijzen zal vaststellen, daar deze reeds een commissie heeft benoemd om de wenschelijkheid van een dergelijken stap te onderzoeken. Men verwacht echter, dat dit onderzoek nog wel eenigen tijd zal duren en dat inmiddels een groote oppositie van de Zuidelijke planters zal ontstaan. Overigens is er niet veel verandering in den toestand, hoewel de weerberichten wat beter zijn en een late vorst nog zeer aan den oogst ten goede kan komen. Neill Brothers schrijven in hun laatste circulaire: „Wij moeten er op rekenen, dat de opbrengst per acre van den oogst 1918/19, vooral in Texas en Oklahoma, geringer zal zijn dan in jaren is voorgekomen”. Het resultaat is dan ook, dat deze firma haar voorloopige oogstschatting vermindert tot 12.750.000 balen minimum en 14.000.000 balen maximum, incl. linters, terwijl zij haar definitieve oogstschatting einde October hoopt te publiceeren, tenzij het plukseizoen dan nog voortduurt, in welk geval deze schatting eerst in November zal uitkomen. Er is geen nieuws over den Egyptischen of Oost-Indischen oogst.

De markt voor katoenen garens is gedurende het voortduren van de werkstaking vrijwel gesloten. Men verwacht nu echter wel spoedig een oplossing van het geschil. Er is een goede vraag naar inslaggarens, om de weeftouwen aan het loopen te houden, doch voor kettinggarens bestaat weinig belangstelling. Prijzen blijven zeer vast en er gaat weinig om, tenzij men een redelijke levering kan garandeeren. De exportvraag is van weinig beteekenis, daar men de hooge prijzen niet kan betalen.

De doekmarkt is deze week veel kalmer, daar koopers de voortdurende prijsstijging niet meer kunnen volgen. Deze stijging heeft de laatste week weer verderen voortgang gemaakt en koopers wachten liever nog wat, omdat zij op lagere prijzen hopen, zoodra de spinnersstaking afgelopen zal zijn. Fabrikanten zijn trouwens over het algemeen goed bezet en verkoopen liever niet te lang vooruit. De bedrijfs-moeilijkheden worden steeds grooter en het is nog twijfelachtig, of zij zelfs hun thans reeds zoo verminderde productie nog zullen kunnen handhaven. De vraag van China ontbreekt geheel, terwijl ook de overige Oostersche markten, die onlangs meer belangstelling toonden, nu bijna geen orders meer zenden. Zuid-Amerika en het binnenland blijven geregeld koopen, hoewel het dikwijls moeilijk wordt, nog een redelijke levering te krijgen.

Manchester, d.d. 26 September 1918.

De Amerikaansche katoenmarkten zijn gedurende de afgelopen week zeer ongedurig geweest, voornamelijk door de onzekerheid omtrent de bedoeling van de Amerikaansche Regeering, zoowel betreffende de fixeering van maximumprijzen, als over de controle omtrent de verdeling van den oogst tusschen de Geallieerden. Het schijnt zeer waarschijnlijk, dat een dergelijke regeling op til is en dit heeft de markt wel zenuwachtig gemaakt. Bovendien is daardoor de speculatie verminderd, waardoor prijzen ook iets flauwer sloten. Egyptische katoen is kalm bij onveranderde prijzen.

De staking van de arbeiders in de spinnerijen is inmiddels geëindigd en de fabrieken mogen met vollen arbeidstijd doorwerken tot het verlies in productie en loon is ingehaald. Bovendien wordt de productie van de weverijen van 65 pCt. op 60 pCt. verminderd, om het gebrek aan garens wat minder groot te maken. Verkoopen van garens waren zeer beperkt, hoofdzakelijk door de moeilijkheid om een behoorlijke levering te kunnen geven. Vooral de vraag naar inslaggarens, om de weeftouwen aan den gang te houden, blijft zeer groot en van deze garens bestaan absoluut geen voorraden. Spinners van tricottage-garens zijn buitengewoon sterk bezet, vooral in de grovere Amerikaansche nummers. Ook de exportvraag is wat beter, hoofdzakelijk voor Noorwegen, Frankrijk en enkele kleinere markten. Er zijn nogal orders geplaatst in 40-44 mule voor de ververijen, waarin de meeste fabrikanten thans tot het einde van het jaar uitverkocht zijn. Men hoort meer en meer van Amerikaansche concurrentie, zoowel in enkele, als in getwijnde garens en de zeer hooge prijzen, die onze spinners voor deze laatste garens vragen, dwingen de verbruikers wel, om te trachten zich elders te voorzien, hetgeen op den duur niet in het belang van onze spinners zal zijn.

De doekmarkt is kalm, maar prijzen blijven zeer vast en fabrikanten toonen weinig neiging om hun verdere productie te verkoopen. Er is weinig vraag van Indië, China,

of de andere Oostersche markten, doch er worden nog al zaken gedaan voor Egypte, Zuid-Amerika, Frankrijk en de meeste Afrikaansche markten. De binnenlandsche vraag blijft goed, doch het wordt zeer moeilijk, om een eenigszins redelijke levering te krijgen.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.:

Er is voor buitenlandsche huiden veel belangstelling; de markt is dan ook geregeld à la hausse en er zijn zeer beduidende zaken gedaan voor de Ententelanden.

In Argentinië zoowel als in Noord-Amerika zijn er op 't oogeblik geene zaken te doen voor Neutrales landen, noch in Saladeros, noch in Mataderos of Frigorifiques.

De laatste mail uit Engeland geeft de partijen aan, die in den laatsten tijd uit Argentinië zijn aangekomen en die allen voor Gouvernements-rekening verkocht zijn, zoodat er geen voorraad aan de Liverpoolmarkt bestaat. Voor Kaap- en andere Engelsche koloniale huiden zijn de prijzen hoog en de voorraad daarvan is ook zeer gering.

Met het oog op de vredesvooruitzichten vreezen wij, dat Nederland achter het net vischt en niet gemakkelijk aan exotische huiden zal komen.

Gedurende de afgelopen maand werden te Rotterdam de resteerende 2080 drooggezouten Kaaphuiden verkocht tot geheimen prijs.

Van inlandsche huiden valt op te merken, dat terwijl het slachten beduidend minder is dan het vorig jaar, de productie vlot opgenomen wordt door de looierij, zelfs zóó, dat menig fabrikant meer huiden inslaat dan waarvoor hij looistoffen bezit. De verwachting van een meer gemakkelijken aanvoer van looistoffen, wanneer het agreement in orde is, is de aanleiding tot de groote transacties, die de looierij thans doet, zeer zeker met het oog daarop, dat na 1 December het slachten zoo niet geheel ophoudt dan toch onbeduidend zal zijn.

Kalfsvellen: Er blijft een groote voorraad en de Nederlandsche looierij neemt slechts onbeduidende partijen op.

Looistoffen worden van de plaatsen van herkomst thans wel aangeboden, echter op condities: betaling tegen warehouse-receipt, aflading en scheepsruimte voor risico van koopers.

Rotterdam, 2 November 1918.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Ijzer Clev. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
4 Nov. 1918..	nom.	122.-/-	334.-/-	30.-/-	52.-/-
28 Oct. 1918..	nom.	122.-/-	334.-/-	30.-/-	52.-/-
6 Nov. 1917..	nom.	110.5/-	262.17/6	30.-/-	52.-/-
10 Nov. 1916..	nom.	124.10/-	185.-/-	30.10/-	55.-/-
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

2 Nov. 1918. Naar en van Skandinavië werden afdoeningen gemeld tot verlaagde vrachtcijfers als gevolg van verlaagde molestpremie. Overigens bleef de vrachtenmarkt onveranderd.

GRAAN.

Data	Petro- grad Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
28 Oct./2 N. 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
21/26 Oct. 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
29 Oct./3 N. 1917	—	—	—	30/-	—	145/-
30 Oct./4 N. 1916	—	—	f 14.-	12/-	f 90.-	124/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genua	Port Said	La Plata Rotter	Rotter- dam	Gothen- burg
28 O./2 N. 1918	69/-	101/3	200/-	120/-	—	—
21/26 Oct. 1918	69/-	101/3	200/-	120/-	—	Kr.125
29 O./3 N. 1917	69/-	101/3	195/6	125/-	f 32.50	187.50
30 O./4 N. 1916	34/-	59/6	60/-	32/6	„ 6,50	„ 29,50
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladoo- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
28 Oct./2 Nov. 1918....	275/-	500/-	—	190/-
21/26 October 1918....	275/-	500/-	—	190/-
29 Oct./3 Nov. 1917....	260/-	550/-	—	185/-
30 Oct./4 Nov. 1916....	158/3	190/-	—	150/- ¹⁾
Juli 1914....	14/6	16/3	25/-	22/3

¹⁾ Per Zeilschip.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per Unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

**INKLARINGEN.
NIEUWE WATERWEG.**

Landen van herkomst	October 1918		October 1917	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	5	84	33	375
Groot-Brittannië	41	26.330	54	32.427
Noorwegen	23	3.163	3	824
Zweden	20	5.298	7	5.861
Denemarken....	4	358	—	—
Finland.....	1	214	—	—
Frankrijk	—	—	2	193
Spanje	—	—	1	1.222
Westk. Afrika..	—	—	2	1.194 ^t
Vereen. Staten..	35	68.667	17	37.971 ^d
Totaal	129	104.114	119	80.067
Periode 1 Jan.-31 Oct.	816	744.014	1.370	1.152.285 ¹
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	66	24.244	65	21.153
Britsche	27	10.538	35	19.700
Noorsche	11	22.047	6	10.915
Belgische	9	20.917	9	21.118
Fransche	—	—	1	1.986
Zweedsche.....	16	26.368	1	623
Deensche	—	—	2	4.572
Totaal	129	104.114	119	80.067

¹⁾ 1913, 9618 schepen met 11.721.729 N. R. T.

(Dirkzwager's Scheepsagentuur.)

TE IJMUIDEN.

Landen van herkomst	October 1918		October 1917	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	6	1.410	9	5.175
Groot-Brittannië	5	1.751	4	1.730
Noorwegen	4	1.051	7	2.593
Zweden	6	5.494	16	9.103
Denemarken....	2	148	—	—
Frankrijk	—	—	1	91
Spanje	—	—	1	400
Portugal	—	—	1	628
Vereen. Staten..	—	—	1	1.008
Brazilië.....	—	—	1	2.762
Totaal	23	9.854	41	23.490
Periode 1 Jan.-31 Oct.	188	101.136	475	393.895 ¹⁾
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	22	9.312	33	18.665
Noorsche	1	542	2	813
Zweedsche.....	—	—	4	3.306
Deensche	—	—	2	706
Totaal	23	9.854	41	23.490

¹⁾ 1913, 2074 schepen met 2.359.317 N. R. T.

(Halverhout & Zwart's Scheepsagentuur.)

Economisch-Statistische Berichten.

**TE KOOP gevraagd:
exemplaren Nr. 96
van jaargang 1917.**

Aanbiedingen Secretariaat Economisch-Statistische
Berichten, Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.

ADVERTENTIËN

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM

Telefoon 3600

's-GRAVENHAGE

Telefoon H 280, 300

GRONINGEN

Telefoon 1555

AMSTERDAM

LEEUWARDEN

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc.,
in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.

PROSPECTUS GRATIS.

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22 AMSTERDAM

KAPITAAL EN RESERVEN f 5.500.000,—

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4 PCT.

GELDEN OP DEZEN TERMIJN GESTORT ZIJN NA AFLOOP VAN HET
JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STILZWIJGEND VOOR
GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER HALF JAAR
OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

PRACTISCH EFFECTENBOEK

ter vereenvoudiging van admini-
stratie en ten gebruike voor de

VERMOGENSBELASTING

Prijs f 1,25

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij
NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ., R'DAM

Staal- en Walswerk „Holland”

te Dordrecht.

Maatschappelijk Kapitaal f 2.000.000,—
 waarvan aanvankelijk f 1.000.000,— uit te geven.
 Door oprichters f 400.000,— vast overgenomen.

RAAD VAN BESTUUR:

W. A. VAN BERKEL, Directeur der N. V. „VAN BERKEL'S PATENT”, Rotterdam.
 VINCENT J. M. ERAS, Directeur der N. V. LIPS' BRANDKASTEN- EN SLOTEN-
 FABRIEKEN, Dordrecht.
 Ir. A. PH. VAN DER PLOEG, 's-Gravenhage.
 Jhr. D. F. REUHLIN, Directeur van MARX & Co's BANK, Rotterdam.
 Ir. J. SCHROEDER VAN DER KOLK, Rijks-Hoofdingenieur voor de Spoorwegen,
 's-Gravenhage.
 Mr. A. G. N. SWART, President-Commissaris der N. V. VEREENIGDE NEDERLANDSCHE
 RUBBERFABRIEKEN te Doorwerth, Wassenaar.

BEDRIJFSLEIDER:

A. BREINING, Oud-Hoofdingenieur, laatstelijk Chef van dienst der „Aciérie
 Siemens Martin de la Société Anonyme des Tôleries de Louvroil”.

UITGIFTE

van

f 600.000,— nom. Aandeelen à f 1000,—
 tot den koers van 100 pCt.

Ondergeteekenden berichten, dat zij op

VRIJDAG 8 NOVEMBER

INSCHRIJVINGEN zullen aannemen op bovenbedoelde uitgifte, op
 voorwaarden als vervat in het prospectus van heden, hetwelk op aanvraag
 te hunne kantoren verkrijgbaar is.

MARX & Co's BANK, { Rotterdam.
 's-Gravenhage.
 KERKHOVEN & Co., Amsterdam.
 STOOP & ZON, Dordrecht.

4 November 1918.

GEBROEDERS SCHEUER

Assurateurs en Assurantiebezorgers
 Expeditours en Cargadoors

AMSTERDAM EN ROTTERDAM

Verzekering van Koopmansgoederen tegen
 transport, molest, brand en diefstal tegen
 concurrerende premiën.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD AMSTERDAM

Geregelde
 Passagiers- en Vrachtdienst
 met nieuwe, moderne
 post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

NEW YORK

Internationale
 Bank
 voor
 zakelijke waarborg
 te Groningen.
 5% pandbrieven
 TOT DEN
 KOERS VAN 97%

Accountantskantoor

James Polak

(Lid Ned. Acc. Verg.)

POSTHOORNSTEEG 7^B
 ROTTERDAM.

NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ

WIJNHAVEN 111-113 - ROTTERDAM

Belast zich met het verzorgen van uitgaven en tijdschriften op elk gebied

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

HOUTHANDEL V/H ALTIUS & Co

(A°. 1908)

GEVESTIGD TE AMSTERDAM:

KAPITAAL groot f 5.000.000,— Nominaal,

verdeeld in f 1.500.000,— 6 pCt. Cumulatief Preferente Aandeelen à f 1000,— elk
en f 3.500.000,— Gewone Aandeelen à f 1000,— elk,
waarvan geplaatst 640 6 pCt. Cumulatief Preferente en 1936 Gewone Aandeelen.

Commissarissen:

W. KORTHALS ALTES, particulier, Voorzitter te Amsterdam.
G. VAN DER HORST Hzn., particulier, Gedeleg. Commissaris „ „
H. A. G. BENSMAN, Lid der firma Jarman & Zoonen te
Amsterdam en te 's-Gravenhage „ Hilversum.
G. C. B. DUNLOP, Makelaar „ Amsterdam.
Mr. CHR. P. VAN EEGHEN, Lid der firma Van Eeghen & Co. „ „
Ir. C. G. J. W. KOOPMAN, Chef van de Beweging bij de
Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen . . . „ 's-Gravenhage
S. C. KLATTE, particulier „ Baarn.

Directeuren:

J. GEORGE KOOPMAN Jr. te Amsterdam.
D. KOOPMAN „ Bennekom.
L. DE VRIES „ Amsterdam.

UITGIFTE VAN

f 924.000,— GEWONE AANDEELEN

elk groot f 1000,— luidende aan toonder,

(ten volle deelende in de winst over het boekjaar 1 Juli 1918—30 Juni 1919)

met recht van voorkeur aan Aandeelhouders

tot den koers van 121 pCt. voor houders van het recht van voorkeur

„ „ „ „ 122 1/2 pCt. voor vrije inschrijvers.

De Aandeelen, waarop geen recht van voorkeur mocht zijn uitgeoefend, worden op de vrije inschrijvingen zooveel mogelijk pondspondsgewijze toegewezen.

De ondergeteekenden berichten, dat zij gemachtigd zijn op

DONDERDAG 7 NOVEMBER 1918,

van 9 uur voormiddags tot 4 uur namiddags,

te hunne kantoren inschrijvingen aan te nemen op bovengenoemde aandeelen.

Prospectussen en inschrijvingsbiljetten zijn op aanvraag verkrijgbaar.

AMSTERDAM, 2 November 1918.
's-GRAVENHAGE,

**JARMAN & ZONEN.
DUNLOP & Co.**

Algemeene Friesche Hypotheekbank

LEEWARDEN

Kapitaal f 1.000.000,— Reserves ± f 147.573,—

Uitstaand bedrag Pandbrieven ruim

f 9.000.000,—

5% PANDBRIEVEN à 100 1/2 %

**Nederlandsche Gist-
en Spiritusfabriek
DELFT**

ARTIKELEN:

Gist
Brandspiritus
Zuivere spiritus
Foezelolie
Amyl-alcohol
Aether Sulfuricus
Narcose æther
Kurken en
Gedroogde Spoeling

Wm H. MÜLLER & Co.

REEDERS EN KOOPLIEDEN

HOOFDKANTOOR: 's-GRAVENHAGE

HOLLAND-AMERIKA LIJN

GEREGELDE AFVAARTEN TUSSEN

ROTTERDAM en NEW YORK, BOSTON, PHILADELPHIA,
BALTIMORE, NEWPORT NEWS, NORFOLK, SAVANNAH,
NEW ORLEANS, CUBA, MEXICO en NEW YORK-JAVA.

Voor inlichtingen wende men zich tot de

HOLLAND-AMERIKA LIJN, WILHELMINAKADE, ROTTERDAM

Scheepvaart- en Steenkolen-Maatschappij — Rotterdam

Filialen: AMSTERDAM — IJMUIDEN ⁿ — LEEUWARDEN — HARLINGEN

ENGELSCH STEENKOLEN

GEREGELDE LIJNEN VICE-VERSA:

ROTTERDAM—LONDON; ROTTERDAM—HULL/GOOLE; ROTTERDAM—NEWCASTLE;
ROTTERDAM—LEITH

VAN RIJN & Co
UTRECHT — POSTBUS 40

*EENIGE FABRIKANTEN
VAN DE UTRECHTSCH*

FIJNE TAFELMOSTERD

P. Clos & Leembruggen

LEIDEN

Opgericht 1 Mei 1766

Tel. Intercomm. 370

Telegr.-Adres: CLOS

Sajetten en Wollen
Garens voor Hand-
en Machinebreien

R. S. STOKVIS & ZONEN Ltd - ROTTERDAM

WESTZEEDIJK 594

Groote voorraden van artikelen op industriëel gebied

WEISE & Co. ROTTERDAM
AMSTERDAM

Import van en Handel in

OVERZEESCHE PRODUCTEN

speciaal RUBBER, GUTTA-PERCHA en BALATA

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

ANNO 1616

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

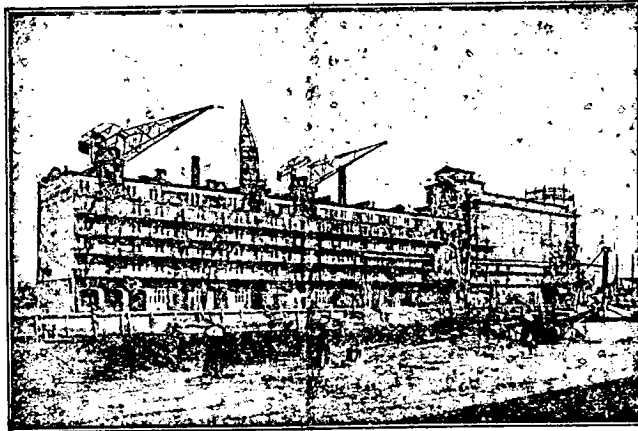
BLAAUWHOEDENVEEM - VRIESSEVEEM

AMSTERDAM ROTTERDAM ANTWERPEN

EXPEDITEURS

MAATSCHAPPELIJK
KAPITAAL:
f 10.000.000,—

EXPEDITIE
IN- EN UITKLARING
ASSURANTIE

PAKHUIS EN SILO-GEBOUW „ST. JOB”, ROTTERDAM
BEËEDIGDE WEGERS EN METERS

RESERVE-
FONDSEN:
f 1.639.297,15½

RUBBER-
ETABLISSEMENT
KINA-ETABLISSEMENT

BEWARING VAN KOOPMANSGOEDEREN TEGEN UITGIFTE VAN
„CEDULLEN AAN TOONDER”

WELKE LEVERBAAR EN BELEENBAAR ZIJN

MODERNE KOEL- EN VRIESINRICHTINGEN TE AMSTERDAM EN ROTTERDAM VOOR HET OP LAGE
TEMPERATUREN BEWAREN VAN AAN SPOEDIG BEDERF ONDERHEVIGE LEVENSMIDDELEN EN HANDELSWAREN.

CORRESPONDENTEN:

TE LONDEN: BRITISH BLAAUWHOEDENVEEM, LTD., 1 MINCING LANE, E.C.
BIJKANTOOR TE LIVERPOOL.

IN NED. INDIË: „HET INDISCHE VEEM” EN „DE SCHEEPSAGENTUUR”, BATAVIA, ENZ.

STORK

MACHINEFABRIEK

KETELMAKERIJ

DRIJWERKEN

GIETERIJ

MACHINEFABR. HENGELO 749

DIRKZWAGER'S SCHEEPSAGENTUUR

MAASSLUIS EN HOEK VAN HOLLAND

Belasten zich met het rapporteeren van schepen en het
behandelen van scheepszaken op den Nieuwen Waterweg

NIEUWE BERGING-MAATSCHAPPIJ

MAASSLUIS

Contracteeren voor het bergen van gezonken schepen en
ladingen, op de rivieren en buitengaats; belasten zich met
het instellen van duikeronderzoek, enz. enz.

DE SPAARNE-BANK

HAARLEM

Gestort Kapitaal en Reserves f 1.184.000,—

REKENING-COURANT, CREDIETEN, INCASSEERINGEN, ASSURANTIËN,
WISSELS, EFFECTEN, COUPONS, PROLONGATIËN, DEPOSITO'S, ENZ.

MARX & Co's BANK

ROTTERDAM, Zuidblaak 56
's-GRAVENHAGE, Kneuterdijk 13

KAPITAAL f 10.000.000,— VOLGESTORT

Directie: P. J. VAN OMMEREN, Jhr. D. F. REUCHLIN, S. S. BOSMAN JR.

Raad van Commissarissen: Mr. J. A. LOEFF, J. RIJPPERDA WIERDSMA, A. C. MEES en Mr. A. J. MARX